

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato: 12.12.2014

Foredrag til kongelig resolusjon om Verneplan for skog

1. FORSLAG

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av følgende 53 nye skogreservater i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven):

1. Gudfjelløya/Tjåehkere naturreservat (utvidelse av Gudfjelløya naturreservat) i Lierne og Røyrvik kommuner, Nord-Trøndelag fylke
2. Merkesfloen naturreservat i Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke
3. Migaren naturreservat i Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke
4. Muusdalan naturreservat i Snåsa kommune, Nord-Trøndelag fylke
5. Feren naturreservat i Meråker kommune, Nord-Trøndelag fylke
6. Urddalen naturreservat i Osen kommune, Sør-Trøndelag fylke
7. Utvidelse av Hildremsvatnet naturreservat i Bjugn kommune, Sør-Trøndelag fylke
8. Utvidelse av Grytdalen naturreservat i Orkdal og Agdenes kommuner, Sør-Trøndelag fylke
9. Utvidelse av Kvasshyllan naturreservat i Melhus og Midtre-Gauldal kommuner, Sør-Trøndelag fylke
10. Hisdalen naturreservat i Sunndal kommune, Møre og Romsdal fylke
11. Mardalen naturreservat (utvidelse av Jutneset naturreservat) i Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke
12. Tegningdalen naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark fylke
13. Viengskletten naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
14. Utvidelse av Bergevika naturreservat i Ringsaker kommune, Hedmark fylke
15. Utvidelse og endring av Brumundsjøen og Harasjømyrene naturreservat i Hamar og Ringsaker kommuner, Hedmark fylke
16. Hakaskallen naturreservat i Elverum kommune, Hedmark fylke
17. Mørkåa naturreservat i Nord-Odal kommune, Hedmark fylke
18. Trautskogen naturreservat i Nord-Odal kommune, Hedmark fylke
19. Holmby naturreservat i Kongsvinger kommune, Hedmark fylke
20. Vålerberget naturreservat i Kongsvinger kommune, Hedmark fylke
21. Sula naturreservat i Nord-Fron kommune, Oppland fylke
22. Ulbergsåa naturreservat i Sør-Fron kommune, Oppland fylke
23. Samsjøberga naturreservat i Jevnaker kommune, Oppland fylke
24. Moldberget naturreservat i Sør-Aurdal kommune, Oppland fylke
25. Utvidelse av Oddelia naturreservat i Nordre Land kommune, Oppland fylke
26. Utvidelse av Falken naturreservat i Østre-Toten kommune, Oppland fylke
27. Utvidelse av Svartdalstjerna naturreservat i Østre-Toten kommune, Oppland fylke
28. Hatteråsen naturreservat i Eidsvoll kommune, Akershus fylke
29. Utvidelse av Kolås naturreservat i Vestby kommune, Akershus fylke
30. Svarverudelva naturreservat i Modum kommune, Buskerud fylke
31. Tokkeåi naturreservat i Tokke og Vinje kommuner, Telemark fylke
32. Utvidelse av Elferdalen naturreservat i Notodden kommune, Telemark fylke
33. Utvidelse av Flaaten naturreservat i Notodden kommune, Telemark fylke
34. Utvidelse av Grytdalen naturreservat, Drangedal kommune, Telemark fylke
35. Store Snipen naturreservat i Skien kommune, Telemark fylke
36. Persholknatten naturreservat i Skien kommune, Telemark fylke

37. Linddalsliane naturreservat i Skien kommune, Telemark fylke
38. Utvidelse av Orsjømyra naturreservat i Skien kommune, Telemark fylke
39. Utvidelse av Søndre Versvik naturreservat i Porsgrunn kommune, Telemark fylke
40. Grøneliane naturreservat i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke
41. Vågsdalsliane naturreservat i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke
42. Rubbelifjell naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
43. Utvidelse av Tveitaneset naturreservat i Tysvær kommune, Rogaland fylke
44. Elgsjøen naturreservat, Osen og Roan kommuner, Sør-Trøndelag fylke.
45. Liaberget naturreservat i Nord-Aurdal kommune, Oppland fylke
46. Bjørhusnatten naturreservat i Nes kommune, Buskerud fylke
47. Bjønknuten naturreservat i Kragerø kommune, Telemark fylke
48. Eikebakka naturreservat i Sokndal kommune, Rogaland fylke
49. Utvidelse av Øykjeheia naturreservat i Sirdal kommune, Vest-Agder fylke
50. Kile naturreservat i Østre-Toten kommune, Oppland fylke
51. Glitra naturreservat i Lier kommune, Buskerud fylke
52. Utvidelse av Grønnåsliane naturreservat i Kragerø kommune, Telemark fylke
53. Ånuglo, Midtøya, Seløya og Flornes naturreservat i Tysnes kommune, Hordaland fylke

Område nr. 1-43 er frivillig skogvern områder på privateid grunn. Område nr. 44-49 er frivillig vern på privateid grunn i kombinasjon med vern av skog eid av Statskog SF eller Opplysningsvesenets fond (OVF). For område nr. 50 er OVF grunneier, for område nr. 51 og 52 er Statskog SF grunneier, og område nr. 53 er kjøpt av Miljødirektoratet.

Tilrådingen omfatter ca. 131 km² nytt verneareal, hvorav ca. 70 km² er produktiv skog.

1.1. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

De foreslåtte naturreservatene omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edlere treslag med stor variasjonsbredde i naturtyper og høgt biologisk mangfold. Områdene er levested for at stort antall truede arter. Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Vern av de foreslåtte naturreservatene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i Prop. 1 S (2013-2014) Miljøverndepartementet, Verdens naturvernunion (IUCN) og konvensjonen for biologisk mangfold (CBD), jf. naturmangfoldloven § 46 1.ledd.

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som bl.a. ”Eit representativt utval av naturtypene i skog skal vernast for kommande generasjonar. Mangfaldet av naturtypar i skog skal takast vare på eller gjenopprettast innanfor sitt naturlege utbreiingsområde, og slik at alle stadeigne arter førekjem i levedyktige bestandar. Det genetiske mangfaldet og viktige økologiske funksjonar og tenester skal takast vare på”.

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl. a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep (hogst, hyttebygging, kraftlinjer m.m.), gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2. Vurdering med hensyn til naturmangfoldloven kap II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i områdene som omfattes av foreliggende verneplan er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger. I områdene er det registrert viktige verneverdier og mange rødliste arter, jf. blant annet dokumentasjon i ”Lokalitetsdatabase for skogområder”.

Verneforslagets effekt på naturverdiene er vurdert. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

KLD anser at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og anser at kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener KLD at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Virksomheter som kan tillates i områdene blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene, og regulering av den enkelte virksomhet og aktivitet vil kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdene. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltaks-haver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 kan bl.a. lokaliseringalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med dispensasjonssøknader etter verneforskriftene.

1.3. Verneverdier

Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både ”typiske” skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edlere treslag med stor variasjonsbredde i naturtyper og et stort biologisk mangfold.

Vern av de foreslåtte områdene vil sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene er levested for at stort antall truede arter.

1.4. Trusler mot verneverdiene

De viktigste truslene mot verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer.

1.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad i forbindelse med bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men annen bruk som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går veier inn i og gjennom noen av de foreslåtte verneområdene.

Innenfor verneforslaget inngår eksisterende kraftledninger i områdene Sula, Tokkeåi, Øykjeheia og Ånuglo. På grunn av planer om nye kraftlinjer er grensene i områdene Urddalen og Elgsjøen justert. Verneforslaget omfatter nytt verneareal som grenser til reguleringsmagasiner for områdene Gudfjelløya og Øykjeheia. Kjente potensialer for vannkraft inngår i områdene Tokkeåi, Bjørhusnatten, Øykjeheia og Glitra, men er i henhold til høringsuttalelser fra NVE og Statkraft ikke aktuelle for utbygging. Foreslått nytt verneareal berører ikke kjente planer om utbygging av vannkraft, og det inngår ikke kjente potensialer for vannkraft utover nevnte områder. Verneforslaget berører ikke kjente planer eller potensialer for vindkraftutbygging. På grunn av planer om vindkraftutbygging er grensen i område 8 Hildremsvatnet justert.

Verneforslaget berører ikke kjente drivverdige mineralforekomster. Når det gjelder eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser vises til omtale i kap. 7.2.

Verneforslaget grenser til sjøareal/marint areal for områdene Hisdalen, Tveitaneset og Ånuglo.

Følgende områder inngår i reinbeitedistrikt: Gudfjelløya, Merkesfloen, Migaren, Muusdalen, Feren, Urddalen, Hildremsvatnet og Elgsjøen. Området Tegningdalen inngår ikke i reinbeitedistrikt men ligger i Rendalen kommune som omfattes av avtalen av 31.7.2007 mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder.

Det er foretatt avveininger mellom områdenes verneverdier og andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldlovens § 14. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i saken er det vurdert at verneforslaget ikke har vesentlig negative effekter for viktige samfunnsinteresser.

1.6. Planstatus

Arealet i verneplanen er LNF-områder i kommuneplaner, unntatt for områdene Urddalen og Øykjeheia hvor det er marginalt overlapp mellom verneforslaget og areal avsatt i kommuneplanene til hytteområder. Grunneierne har ikke intensjoner om å etablere fritidsboliger på sin eiendom, jf. at de har tilbudt arealet for frivillig skogvern. Kommunene har ikke hatt merknader til dette.

2. SAKSBEHANDLING

Områdene i saken omfatter ulike tilrådinger fra Miljødirektoratet. Området Elgsjøen inngikk i tilråding av 3.4.2009 fra Direktoratet for naturforvaltning, mens øvrige områder ble tilrådd vernet av Miljødirektoratet 2.9.2014.

Verneplanprosessene har fulgt retningslinjene for vern etter naturvernloven og naturmangfoldloven som er nedfelt i rundskriv T-3/99, og oppfyller kravene i utredningsinstruksen.

2.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr 46 (1988-89) *Miljø og utvikling*, St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000*. Et viktig politisk grunnlag

for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002 og NINA rapport 535/2010.

2.2. Frivillig vern av skog på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneierens representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

2.3. Vern av skog på arealer eid av Statskog SF og Opplysningsvesenets fond

De eiendommer som foreslås vernet på Statskog SF og OVF sin grunn vernes i tråd med de føringer som er gitt for vern av skog slik grunn. Ved behandling av Innst. S. nr.150 (2001-2002) gikk Stortingets flertall inn for at Statskog SFs arealer skal brukes aktivt for å øke skogvernet i Norge. St. meld. nr. 25 (2002-2003) slår også fast at Regjeringen vil gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder. En satsing på vern av Statskog SF sin grunn er også påpekt i senere politiske føringer bl.a. i budsjettproposisjoner.

I møte 23. april 2002 vedtok Statskog SFs styre å stille arealer til rådighet for vern. Som grunnlag for det videre arbeidet ble det utarbeidet en samarbeidsavtale mellom Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) og Statskog SF datert 26.januar 2004. De foreliggende verneforslagene er utarbeidet i tråd med denne samarbeidsavtalen.

Statskog SF kjøpte i 2010 Borregaard skoger AS, AS Børresen og Borregaard Vafos fra Orkla. I St. Prop 11 S (2010-2011) om kapitalforhøyelse og statlig lån til Statskog SF er det lagt til grunn at «Eventuelt videre skogvern på statsgrunn forutsettes gjennomført i tråd med det etablerte samarbeidet og de prinsipper som er lagt til grunn tidligere. Det forutsettes at skogvern på statsgrunn utløser full erstatning.»

I samråd med Opplysningsvesenets fond er det gjennomført naturfaglige registreringer av utvalgte OVF eiendommer. På grunnlag av disse registreringene er om lag 40 områder fordelt over det meste av landet, vurdert å være aktuelle for vern.

2.4. Konsultasjon med Sametinget.

Klima- og miljødepartementet har gjennomført konsultasjon med Sametinget, jf. omtale i kap. 7.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1. Navn

Navneendringer:

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

- Gudfjelløya naturreservat endres til Gudfjelløya naturreservat /Tjåehkere eatnemdajve.
- Lauvsjølia naturreservat endres til Merkesfloen naturreservat.
- Tegninga naturreservat tilrås endret til Tegningdalen naturreservat.
- Viengkletten naturreservat endres til Viengskletten naturreservat.
- Brumundsjøen-Harasjømyrene naturreservat endres til Brumundsjøen - Harasjømyra naturreservat.
- Iglestjern-Rismyra naturreservat endres til Trautskogen naturreservat.
- Frøyland naturreservat endres til Eikebakka naturreservat.
- Øykeheia naturreservat endres til Øykjeheia naturreservat.

3.2. Grenser

For områdene Urddalen, Hildremsvatnet, Kile, Tokkeåi og Øykeheia tilrås justeringer av vernegrenser i forhold til hørings-forslagene blant annet for å tilpasse verneområdet til eiendomsgrenser og til eksisterende/planlagte inngrep.

3.3. Verneforskrifter

Det er etter høringen foretatt noen endringer i forslagene til verneforskrifter for en bedre tilpasning til gjeldende forskriftsmal for naturreservater, og pga kommentarer i innkomne høringsuttalelser. Der det dreier seg om utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås at verneforskriftene for de eksisterende reservatene endres slik at de nye reservatene omfatter både de eksisterende reservatene og utvidelsesarealene.

Klima- og miljødepartementet vurderer at ingen av endringene har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

4. OPPHEVINGER OG ENDRINGER AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak oppheves som følge av foreliggende verneforslag:

1. Forskrift 04.09.1981 nr. 4794 om fredning av Gudfjelløya naturreservat, Lierne og Røyrvik kommuner, Nord-Trøndelag
2. Forskrift 31.08.2001 nr. 972 om vern av Hildremsvatnet naturreservat, Bjugn kommune, Sør-Trøndelag
3. Forskrift 22.12.2006 nr. 1626 om vern av Grytdalen naturreservat, Orkdal kommune, Sør-Trøndelag
4. Forskrift 27.06.2003 nr. 838 om fredning av Jutneset naturreservat, Nesset kommune, Møre og Romsdal
5. Forskrift 15.01.1988 nr. 86 om fredning for Bergevika naturreservat, Ringsaker kommune, Hedmark fylke
6. Forskrift 18.12.1981 nr. 4713 om fredning av Brumundsjøen naturreservat, Ringsaker og Vang kommuner, Hedmark fylke
7. Forskrift 07.12.2001 nr. 1431 om fredning av Harasjømyrene naturreservat i Ringsaker og Hamar kommuner, Hedmark fylke
8. Forskrift 25.01.2013 nr. 97 om vern av Oddelia naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland
9. Forskrift 09.07.1993 nr. 676 om fredning av Falken naturreservat, Østre-Toten kommune, Oppland
10. Forskrift 05.03.2010 nr. 341 om vern av Svartdalstjerna naturreservat, Østre-Toten kommune, Oppland
11. Forskrift 17.09.1982 nr. 1418 om fredning av Kolås naturreservat, Vestby kommune, Akershus
12. Forskrift 06.01.1967 nr. 5 om fredning av urskog, Notodden kommune, Telemark
13. Forskrift 17.12.2010 nr. 1618 om vern av Flaaten naturreservat, Notodden kommune, Telemark
14. Forskrift 09.07.1993 nr. 709 om fredning av Grytdalen naturreservat, Drangedal kommune, Telemark
15. Forskrift 24.08.1983 nr. 2 om fredning av Orsjømyra naturreservat, Skien kommune, Telemark
16. Forskrift 15.01.1988 nr. 25 om vern for Søndre Versvik naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark
17. Forskrift 24.12.1977 nr. 12 om fredning for Tveitaneset naturreservat, Tysvær kommune, Rogaland
18. Forskrift 09.07.1993 nr. 723 om fredning av Øykeheia naturreservat, Sirdal kommune, Vest-Agder
19. Forskrift 13.12.2002 nr. 1522 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 10, fredning av Grønnåsliane naturreservat, Kragerø kommune, Telemark.
20. Forskrift 13.10.2000 nr. 1034 om fredning av Ånuglo naturreservat, Tysnes kommune, Hordaland

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17.12.2010 nr. 1638 om vern av Kvasshyllan naturreservat, Midtre Gauldal og Melhus kommuner, Sør-Trøndelag.
2. Forskrift 03.05.2002 nr. 438 om verneplan for Dovrefjell, vedlegg 11, vern av Sandgrovbotn – Mardalsbotn biotopvernområde, Rauma og Nesset kommuner, Møre og Romsdal.
3. Forskrift 05.03.2002 nr. 432 om verneplan for Dovrefjell, vedlegg 5, vern av Eikesdalsvatnet landskapsvernområde, Sunndal, Nesset og Rauma kommuner, Møre og Romsdal.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området.

Områdene som nå foreslås vernet, er i kategorien små verneområder, som det i regjeringsplattformen er lagt til grunn skal forvaltes av kommunene. Miljødirektoratet følger opp dette overfor kommunene.

Kostnader til vern og forvaltning av områdene blir dekket innenfor Klima- og miljødepartementets eksisterende budsjetttrammer. Dette gjelder utgifter knyttet til bl.a. erstatningsoppgjør, oppsyn, grensemerking, utarbeidelse av forvaltningsplaner og trykningsutgifter.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGET

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre fylkesinstanser, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

I tillegg har de aktuelle fylkesmannsembeter benyttet lista nedenfor som grunnlag for sentral høring. De aktuelle fylkesmannsembeter har vurdert hvilke av disse instanser som er aktuelle, og om det også er andre instanser som er aktuelle.

Liste over sentrale høringsinstanser: Avinor, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Fiskeridirektoratet, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi NTNU, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Jernbaneverket, Kongelig Norsk Båtforbund, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Kystdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkerforbund, Norges Fiskarlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Fiskerihøgskole, Norges Kystfiskarlag, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Seilforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Surfforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Norske Samers Riksforbund, Reindriftsforvaltningen i Alta, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Sametinget, Sametingets rådgiver for samiske stedsnavn, Sjøfartsdirektoratet, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge/Nord-Norge/ Østlandet og Agderfylkene/Vestlandet, Statskog SF, Taretrålfiskernes Forening, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Oslo naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Villreindrådet i Norge, WWF – Norge.

Kommunene som har uttalt seg er gjennomgående positive eller har ikke vesentlige innvendinger til verneforslagene som er sendt på høring av de ulike fylkesmannsembetene.

For område 50 Eikebakka uttaler Sokndal kommune v/rådmannen at man motsetter seg flere verneområder i kommunen da man mener det mangler skjøtsel i dagens verneområder. Videre frykter rådmannen at verneområdet kommer i konflikt med sentrumsplanen.

For område 63 Ånuglo, Midtøya, Seløya og Flornes stiller formannskapet i Tysnes kommune spørsmålet ved behovet for å verne store areal i en liten kommune, og at vernet vil avgrense ferdsele i området. De foreslår at verneformen landskapsvernområde blir brukt, og mener at de tilstøtende sjøområdene skal kunne brukes som tidligere.

Det vises til kommentarer om disse forholdene under omtalen av de to områdene i kap. 8.

Fylkeskommunene som har uttalt seg er gjennomgående positive eller har ikke vesentlige innvendinger til verneforslagene.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

Det vises til kap 8 vedrørende merknader som gjelder spesielt for de enkelte områdene.

7.1. Miljødirektoratets generelle kommentarer til verneforslaget.

7.1.1. Generelle merknader til avgrensningen

Noen høringsuttalelser mener arronderingen av noen av de foreslåtte verneområdene ikke er god nok, og ber om at avgrensningen endres. For de områdene som er framkommet gjennom ordningen med frivillig vern, setter eiendomsforholdene rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. Dersom grunneiere ikke har vært villig til å tilby arealer for frivillig vern, eller at tilbudene ikke har omfattet alt areal som har verne kvaliteter, setter dette rammer for hvordan verneområdene kan avgrenses. Det er ikke mulig innenfor rammen av frivillig vern å ta inn areal som miljøforvaltningen kunne ønske inngikk i verneområdene, dersom det ikke oppnås aksept for dette fra de berørte grunneierne. Dersom det på et seinere tidspunkt blir mulig, kan arbeidet med utvidelse tas opp igjen. Dette er allerede skjedd i flere områder vernet gjennom frivillig vern.

7.1.2 Verneforskriftene

Restriksjonsnivå generelt

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forringes. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet, reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablert plantefelt. Der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier, anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den

endrer karakter. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet påpeker at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet. Verneforskriftene er imidlertid utformet på bakgrunn av forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne. Utformingen vil derfor variere noe. Miljødirektoratet legger til grunn at jakt og fiske normalt kan utøves i skogreservater i Norge, og ser ikke grunn til å foreslå endringer i forhold til dette. Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Leting etter mineralske ressurser

Direktoratet for mineralforvaltning mener at verneforskriften bør åpne for ferdsel i forbindelse med leting etter mineralske ressurser og ferdsel i forbindelse med kartlegging og tilsyn av eventuelle tidligere og nåværende mineraluttak samt tiltak i forbindelse med sikring av eventuelle gamle gruveåpninger og forurensning fra eventuell tidligere gruveaktivitet.

Miljødirektoratet vil presisere at verneforskriftene ikke forbyr ferdsel i verneområdene, men at det er et generelt forbud mot motorisert ferdsel. Eventuelle unntak fra dette forbudet er tatt inn i § 6 i verneforskriftene.

Miljødirektoratet vurderer at det ikke bør gjøres et generelt unntak i verneforskriftene for de tiltak Direktoratet for mineralforvaltning lister opp, men at det må tas stilling til dette i hvert enkelt tilfelle der dette er aktuell problemstilling.

Spørsmål om åpning for vedlikehold og eventuell ferdsel kan vurderes i områder med konkrete installasjoner. Miljødirektoratet viser til at verneformålet i naturreservater er å bevare naturen mest mulig urørt og hindre fremtidig virksomhet som vil være i strid med dette overordnede målet. Det er således ikke aktuelt å gi en generell åpning for leting etter mineralske forekomster med tanke på utnytting i et eventuelt fremtidig naturreservat.

På denne bakgrunn vil Miljødirektoratet ikke vurdere endringer i den generelle malen for verneforskrifter.

Informasjon om mineralske ressurser

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) har i flere høringsuttalelser tatt opp at det foreligger lite informasjon om mineralressursene i området, slik at det er vanskelig å si noe om de næringsmessige konsekvensene av verneforslaget.

Videre mener DMF at der det ikke foreligger grunnleggende ressursgeologisk informasjon, bør dette fremskaffes som et ledd i en samlet vurdering, for eksempel i form av en temautredning om mineralske ressurser. Etter deres syn innebærer naturmangfoldlovens § 41 at det må fremskaffes tilstrekkelig kunnskap om mineralressurser som ledd i saksbehandlingen i vernesaker. Dette kan også i visse tilfeller bety å fremskaffe ny kunnskap. Etter DMFs vurdering er slik informasjon nødvendig for at myndighetene skal kunne ha et tilstrekkelig godt beslutningsgrunnlag for å avveie fordelene og ulempene ved vern. DMF mener derfor at Fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.

Miljødirektoratet vil presisere at ingen av de aktuelle områdene er så store at de omfattes av krav om konsekvensutredninger. I saksbehandlingen av disse sakene, blir eksisterende kunnskap om mineralske ressurser framskaffet, men det blir ikke tatt initiativ til framskaffing av ny kunnskap. Miljødirektoratet vurderer at det gjennom høringsrunden er mulig for berørte parter å legge fram kunnskap om andre interesser i de aktuelle områdene, men at det ikke ligger noe krav til miljøforvaltningen om at de skal framskaffe ny kunnskap innen ulike tema. Miljødirektoratet vurderer kunnskapsgrunnlaget er godt nok for de områdene som tilrås vernet og at kravene i naturmangfoldloven er ivarettatt, og tilrår at verneforslagene fremmes.

Innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye verneområder til Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene er utarbeidet på grunnlag av de nyeste FKB-data for områdene. Videre forutsetter de at de koordinatfestede knekkpunktene legges inn i elektronisk kartdata. Når det fattes nye vernevedtak, oversender KLD beskjed om dette til kartverket, da vernevedtakene skal tinglyses på de berørte eiendommene. I samband med dette bør KLD også melde inn navnet på de nye verneområdene til Sentralt

stedsnavnregister. Avgrensning av nye verneområder legges inn i Naturbase så raskt som mulig etter vernevedtak. Miljødirektoratet mener dette oppfyller kartverkets ønsker i forhold til elektronisk kartdata.

Motorferdsel

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad. Etter vurderinger fra sentrale myndigheter er det likevel åpnet for direkte unntak for enkelte former for motorferdsel i naturreservater.

Utfrakt av felt storvilt

Noen høringsparter har fremmet ønske om at det åpnes for bruk av lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget i forbindelse med utfrakt av felt elg og hjort, og at det ikke settes krav til at det skal være beltekjøretøy. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet etter § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og ATV med belter.

En eventuell bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

Utfrakt av felt bjørn og ulv

Der det er aktuelt, er det åpnet for at utfrakt av felt bjørn og ulv i forskriftssammenheng betraktes på samme måte som felt storvilt. Lovlig felling av ulv eller bjørn kan skje når det er direkte angrep på bufe, etter fellingstillatelse eller i forbindelse med lisensjakt. Med unntak av lisensjakten er dette akuttsituasjoner og som sjelden vil forekomme.

Når det gjelder felling i forbindelse med lisensjakt, så er dette planlagt på samme måte som storviltjakt, og Miljødirektoratet vurderer dette på samme vis som for utkjøring av felt storvilt. I alle tilfeller skal ikke kjøretøy føres inn i naturreservat før felling har skjedd.

Når det gjelder akutt skadefelling av bjørn og ulv, så er forholdet til motorferdselloven en annen for enn uttransport av felt elg og hjort. Miljødirektoratet vurderer dette på samme måte som for akutt utkjøring av syke/skadde beitedyr. Slik uttransport er tillatt, men det skal skje skånsomt og forvaltningsmyndighet/opsyn skal orienteres i etterkant av uttransport.

Adkomst til hytter

I områder med hytter kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trase bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I enkelte områder er det ønske om at eksisterende traktorveier kan brukes som adkomst til eksisterende hytter i verneområdet eller i bakenforliggende områder. Miljødirektoratet vurderer at dette ikke er i samsvar med motorferdselsloven, der traktorveier defineres som utmark, og der lovlig bruk av traktorveiene er næringsmessig aktivitet knyttet til jordbruk, skogbruk og fiske. Miljødirektoratet aksepterer ikke at verneforskriftene åpner for direkte unntak fra motorferdselsforbudet for andre aktiviteter enn det som er hjemlet i motorferdselsloven.

Miljødirektoratet legger til grunn at verneforskriftenes bestemmelser om motorferdsel ikke kan gå lenger enn motorferdselloven. Ut fra dette tilrår Miljødirektoratet at det gjøres endringer i forskrifter som ut fra Miljødirektoratets vurdering går ut over motorferdselslovens bestemmelser. Det åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Tillatelse skal fortrinnsvis gis for transport på snødekt mark. Det skal føres en streng praksis med hensyn til tillatelser til barmarkskjøring, og eventuelle dispensasjoner skal kun gis for kjøring på eksisterende traktorveier.

Forsvarets virksomhet

Ved foreleggelsen av 34 skogområder tilrådd for vern høsten 2013, ble spørsmålet om Forsvarets luftfartøy kunne unntas fra ferdelsforbudet i § 5 i forskriften tatt opp. Bakgrunnen for spørsmålet

var at markering av alle verneområder med slikt forbud på flykartene bidrar til å overlesse flykartene med informasjon. Sannsynligheten for at Forsvaret skal lande akkurat i disse områdene, som i utgangspunktet er dekket av skog, må anses som minimal. Landing med militære helikoptre i de angitte verneområdene kan derfor ikke anses som noen reell trussel mot verneformålet.

I forbindelse med vernesaken ble det lagt til grunn at det skulle gjennomføres en dialog mellom Miljødirektoratet, Forsvarsbygg og Forsvaret. Dette ble gjennomført 19.06.2014.

Verneforskriftenes forbud mot motorferdsel tar utgangspunkt i motorferdsellovens definisjon av 'motorferdsel'. Dette betyr at verneforskrifter med bestemmelsen 'Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt' inkluderer forbud mot 'start og landing med luftfartøy', selv om dette ikke er eksplisitt nevnt i bestemmelser av eldre dato. I nyere forskrifter er dette presisert; 'Motorferdsel til lands og til vanns, herunder start og landing med luftfartøy, er forbudt'. 'Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter' er unntatt fra motorferdselsforbudet i lov om motorferdsel.

Det er i verneforskriftene gitt generelle unntak, bl.a. for "militær operativ virksomhet", men der unntaket ikke gjelder 'øvingsvirksomhet'.

For de områdene som tilrås i denne saken, tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en egen bestemmelse i § 6 som sier lyder: *Ferdelsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Forsvarets landing og start med luftfartøy.*

Forbud mot større arrangementer

Når det gjelder forslag om å tillate mindre teltleirer, vil Miljødirektoratet påpeke at i veilederen til mal for verneforskrifter, heter det: "Forskriftsmalen for naturreservater fastsetter forbud mot teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer. Det kan tas inn en egen bestemmelse som åpner for å gi dispensasjon til begrenset bruk i så måte. Forbudsbestemmelsen sikter til aktiviteter utover vanlig ferdseil til fots. Bestemmelsen er ikke til hinder for vanlig ferdseil til fots i regi av ideelle lag og foreninger, universiteter, skoler og andre institusjoner, når antallet ikke overstiger en vanlig skoleklasse (ca. 30 personer). Forbudet mot teltleirer omfatter ikke teltslagning med inntil fem telt. Hensynet til verneformålet er avgjørende for regulering av slike arrangementer, og verneverdiene i det aktuelle området kan tilsi at ferdseilen ikke reguleres, eller at det vedtas ferdseilrestriksjoner. Dette må vurderes i forbindelse med utformingen av verneforskriften for hvert enkelt naturreservat."

Idrettsarrangementer og andre større arrangementer

Mange høringsuttalelser, særlig fra orienteringssporten, tar opp forbudet mot teltleirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer i naturreservater.

Miljødirektoratet vurderer at denne type aktiviteter potensielt kan ha stor negativ påvirkning på naturverdiene. Effektene av ulike former for arrangementer er sammensatt av en rekke faktorer, herunder type aktivitet, omfang og sårbarheten i det berørte området. Ulike aktiviteter vil kunne ha stor negativ effekt dersom de gjennomføres i for stort omfang og/eller i sårbare områder, som våte og fuktige vegetasjonstyper, samt i sårbare tidsperioder.

Miljødirektoratet vurderer at teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer som hovedregel bør vurderes opp mot verneformålet av forvaltningsmyndigheten før gjennomføring, og at det således bør settes krav om søknad. Ved å kreve søknad kan forvaltningsmyndigheten vurdere effekter som det konkrete arrangementet kan medføre på verneverdiene, og om det er behov for å sette vilkår ved en eventuell innvilgelse av dispensasjon. Gjennom saksbehandlingen kan omfang, tidspunkt og lokalisering styres ved behov, slik at aktiviteten i minst mulig grad fører til skade på naturverdiene som er vernet. Dessuten vil forvaltningsmyndigheten på bakgrunn av tidligere gitte dispensasjoner kunne vurdere den samlede belastningen området blir utsatt for. Forvaltningen av verneområder har som mål at verneverdiene skal opprettholdes og utvikles i et langt tidsperspektiv. I fremtiden kan omfanget av ulike arrangementer og type aktiviteter øke og endres betraktelig.

Restriksjonsnivået i verneforskriftene må derfor settes med utgangspunkt i føre-var-prinsippet og ta høyde for potensiell økning i belastning. Samtidig gjelder at restriksjonsnivået i verneområdene ikke skal settes strengere enn det som er nødvendig for å ivareta verneformålet på lang sikt.

Arrangementer som direktoratet vurderer ikke omfattes av dette forbudet, vil være arrangementer, organisert ferdseil og aktiviteter, som eksempelvis idrettskonkurranser, med inntil 30 deltakere.

Denne definisjonen antas i de fleste tilfeller å være dekkende for antallet personer som deltar på arrangementer og organiserte aktiviteter på klubbnivå / i regi av lokallag. Etter Miljødirektoratets vurdering innebærer dette i praksis at dagens aktiviteter i områdene i stor grad kan fortsette.

Bestemmelsen vurderes på bakgrunn av dette forsvarlig, både av hensyn til ivaretagelse av verneverdiene og den historiske bruken av områdene.

Teltleirer, idrettsarrangementer eller andre arrangementer som faller inn under definisjonen av ”større”, må etter Miljødirektoratets vurdering være søknadspliktig, jfr. § 7 a. Arrangementer i denne størrelsesordenen vurderes å medføre større fare for forringelse av verneverdiene, og Miljødirektoratet vurderer det som nødvendig at forvaltningsmyndigheten kan gjøre en vurdering av hvilke effekter konkrete arrangementer kan ha på verneverdiene, og om det er behov for å sette visse vilkår ved en eventuell innvilgelse av dispensasjon. Dette så vel som å kunne vurdere den samlede belastningen i området.

Hensikten med bestemmelsene er ikke å fortrenge etablerte aktiviteter som er forenelig med bevaring av verneverdiene. Det vil ofte være mulig å finne frem til løsninger som både ivaretar verneformålet og sikrer at aktiviteten kan gjennomføres, blant annet gjennom å tilse at omfang, trasévalg og tidspunkt for gjennomføringen ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Det er viktig at arrangøren søker forvaltningsmyndigheten i god tid før gjennomføringen, slik at det kan skapes en dialog om omfang og lokalisering som for eksempel plassering av orienteringsposter, dersom det er behov for dette. Arrangementer som gjennomføres årlig i tilnærmet lik form kan få flerårige dispensasjoner.

Flere høringsparter har kommentert det generelle forbudet mot idrettsarrangementer i forskriftene. Miljødirektoratet vurderer det som viktig at denne typen aktivitet i verneområder kan kontrolleres av forvaltningsmyndigheten, slik at man kan unngå sårbare områder og sårbare tidsperioder. Ulike typer natur vil ha ulik grad av sårbarhet, dette vil også variere etter tidspunkt på året. For enkelte områder med kjent aktivitet er det gitt adgang til idrettsarrangementer i tråd med forvaltningsplan, for øvrige større verneområder inngår i forskriften at det etter søknad kan gis dispensasjon for slike aktiviteter. Miljødirektoratet ønsker ikke å endre på denne bestemmelsen.

Forbudet omfatter ikke mindre grupper, men er tenkt for større idrettsarrangementer hvor omfanget av ferdselen kan være uheldig for verneformålet. Direktoratet mener slike arrangementer bør være søknadspliktig slik at man har muligheten til å stille vilkår. I områder med kjente arrangementer (for eksempel årlige arrangementer) kan det gis retningslinjer for dette i en forvaltningsplan. Utgangspunktet må imidlertid være at store arrangementer fortrinnsvis legges utenfor verneområder.

Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker.

Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker omfattes av vernebestemmelsene § 3 d. Imidlertid kan dette omsøkes etter § 7 a. Turorienteringsposter og kjentmannsmerker er ofte plassert på samme sted over lengre tid, noe som kan medføre mye konsentrert ferdsel med medfølgende slitasje og forstyrrelse. Miljødirektoratet vurderer det som nødvendig at forvaltningsmyndigheten har kontroll med at disse ikke plasseres i sårbare områder, både med tanke på vegetasjon og dyreliv, så vel som å ha muligheten til å regulere hvor lenge postene skal kunne være plassert på samme sted.

Utsetting av saltsteiner/oppsetting av gjerder

Landbruksdirektoratet påpeker for en rekke områder at verneforskriften åpner for beiting, men ikke for utsetting av saltsteiner for beitedyra eller for oppsetting og vedlikehold av nødvendige gjerder. For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner/oppsetting av gjerder. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner/oppsetting av gjerder og evt. motorferdsel i forbindelse med dette. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene åpner ikke forskriftene for dette.

Flerårige avtaler

I noen forskriftsforslag fra fylkesmennene presiseres det i forskriften at det kan gis flerårige tillatelser i forhold til enkelte typer dispensasjoner. Miljødirektoratet tilrår at dette tas ut av disse forskriftene, da det generelt gjelder for alle områder at flerårige tillatelser kan gis, og at dette derfor ikke trengs presiseres i den enkelte forskrift.

Generelt

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrifter for å tilpasse forskriftene til ny mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

7.2. Klima- og miljødepartementets generelle kommentarer til verneforslaget

Innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister

Departementet vises til at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig kan sørge for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kulturminner

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene når det gjelder forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor de foreslåtte verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold knyttet til både fredete og ikke-fredete kulturminner og til naturverdiene, skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak knyttet til forvaltning av kulturminner må derfor avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet. Forskriftenes punkter vedrørende kulturminner, er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep, istandsetting og skjøtsel knyttet til kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene. Som nevnt over, må også slike tiltak avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet.

Forholdet til energianlegg

Kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige

negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av de enkelte områdene i kap.8.

Vedlikehold av kraftlinjer

Det presiseres at nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Avgrensning mot eksisterende reguleringsmagasiner

Mot eksisterende reguleringsmagasiner følger oftest grensen for verneområdet høyeste regulerte vannstand (HRV). Dersom det i framtida skulle framkomme ønsker/behov om å heve HRV må man søke konsesjon om dette etter vassdragslovgivningen og det vil i den sammenheng gjennomføres en helhetlig saksbehandling knyttet til en slik heving av vannstanden. Hvis en slik heving av HRV vil berøre et verneområde vil saken behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8) som har unntaksvilkår knyttet til ”tiltak som ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig” og til ”hensynet til vesentlige samfunnsinteresser”.

Geofysisk kartlegging fra fly og helikopter

Norges geologiske undersøkelse (NGU) er et statlig forvaltningsorgan som har som oppgave å bearbeide og formidle kunnskap om de fysiske, kjemiske og mineralske egenskapene til landets berggrunn, løsmasser og grunnvann. For å ivareta denne oppgaven driver NGU blant annet med geofysisk kartlegging av landarealer fra fly og helikopter i hele landet. Kunnskapsinnhenting gjennom den geofysiske kartleggingen av landarealer er å anse som en vesentlig samfunnsinteresse. For å få god geofysisk kartlegging er det nødvendig å fly ned mot 60 meter.

I de foreslåtte skogvernområdene er det lavtflyvingsforbud i et eksisterende verneområde (Grytdalen naturreservat i Telemark) hvor det nå foreslås en mindre utvidelse. For dette verneområdet gjelder retningslinjene i KLDs brev av 13.8.2014 om ”Retningslinjer ved behandling av søknader om lavtflyving i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse”, dvs. at her må man søke om kartlegging som krever lavtflyging. For de øvrige områdene i denne vernesaken er det ikke forbud mot lavflyging, dvs. at her trenger man ikke søke om lavtflyging for geofysisk kartlegging fra fly eller helikopter.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som foreslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder:

”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.”

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Sikring av nedlagte gruveganger

For områder hvor det er kjent nedlagte gruveganger hvor sikringstiltak er aktuelt, er dette tatt inn i verneforskriftene. Dersom det også for andre områder skulle framkomme at det fins nedlagte gruveganger hvor sikring er aktuelt, vil eventuelle søknader om slik sikring vil bli vurdert etter den generelle dispensasjonshjemmelen i § 8 i verneforskriftene, jf. naturmangfoldlovens § 48.

Fiskeri og havbruk

Verneforslaget grenser til sjøareal/marint areal for områdene 11 Hisdalen, 45 Tveitaneset og 63 Ånuglo, Midtøya, Seløya og Flornes, men omfatter ikke sjøareal/marint areal. Verneforslaget er ikke til hinder for fortsatt fiskerivirksomhet eller etablering/utvidelser av havbruksvirksomhet.

Motorferdsel på barmark

Det vises til at det i verneforskriftenes § 7 er åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Det vises til enkelte verneforskrifters bestemmelser om nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Det forutsettes at hogst uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein/oppsetting av gjelder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje bl.a. langs gjerdene. I gjennomgang av enkeltområdene i denne vernesaken, etter innspill fra

Landbruks- og matdepartementet, har KLD lagt til grunn følgende for å ivareta natur som er sårbar mhp. slitasje/tråkk som kan følge av utsetting av saltstein/oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje/tråkk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje/tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare mhp. slitasje/tråkk er det ikke tatt inn de nevnte punktene. Her vil man også kunne plassere saltstein/gjerder utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting overhodet er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng som bl.a. bekkekløfter.

KLD vil legge den generelle tilnærmingen som er omtalt over til grunn i framtidige skogvernsaker.

Idrettsarrangementer og andre større arrangementer, ferdsel m.v.

Klima- og miljødepartementet viser til Miljødirektorats merknader i kap. 7 om idrettsarrangementer og andre større arrangementer samt utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker o.a. Departementet har gjennomgått verneforskriftene slik at det åpnes for sykling på eksisterende stier/veier samt at forbudet mot teltleire er tatt ut for områder som ikke er vurdert som sårbare for slik slitasje/påvirkning. Mht. sykling er det også vektlagt om fins veier/stier hvor sykling er aktuelt.

Konsultasjon med Sametinget

KLD har forelagt vernesaken for Sametinget. Det er enighet med Sametinget om verneforslaget. Konkret har man drøftet og kommet til enighet om følgende:

- Tidligere etablert praksis videreføres ved at man i skogvernarbeidet under § 7 åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til *"Reindriftens nødvendige uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindrifutsstyr, i samsvar med forvaltningsplan."* Unntatt er områder som er større enn ca 60 km² og som ikke har spesielt sårbar vegetasjon, hvor bestemmelsen plasseres under § 4 *"generelle unntak."*
- Det bør legges opp til at det gis flerårige tillatelser slik at man oppnår en enkel og forutsigbar forvaltning for reindriften.

Annet

Utover de endringene som er nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer av forskriftene, i hovedsak er av teknisk art.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8. MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om sakebehandlingen for de enkelte områdene, inkludert de viktigste høringsinstansenes hovedsynspunkter samt hovedinnholdet i vurderinger og tilrådinger fra fylkesmannsembetene og Miljødirektoratet. For detaljert omtale av de samme forhold vises det til Miljødirektoratets og fylkesmannsembetenes tilrådinger. For omtale av særskilte verneverdier henvises til Miljødirektoratets tilråding i vernesaken. Verneformål for de enkelte områdene er gitt i § 1 i den enkelte verneforskrift. Under ”inngrepsstatus” nedenfor oppgis inngrep for de områdene der man kjenner til slike inngrep (stier regnes ikke som inngrep i denne sammenheng).

1. Gudfjelløya naturreservat (utvidelse), Røyrvik og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag .

Utvidelsesareal 4873 daa, hvorav 3122 daa produktiv skog. Nytt totalareal 5498 daa

Inngrepstatus: Det er sti til toppen av øya samt trase for skogsveg i en del av området. Det er et gammelt steinbrudd som nå er under gjengroing i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag anfører til oppstartmeldingen at Gudfjelløya ikke er en naturlig del av distriktets beiteområde. Områdene rundt Tunnsjøen inneholder alle sesongbeiter, og rein kan trekke over isen på vinters tid. Distriktsleder har pr telefon til reindriftsforvaltningen uttrykt ønske om at reindrift ivaretas ved eventuelt utvidet vern av øya. Videre er det viktig at de ulike verneområder har enhetlige bestemmelser for å gi mest mulig forutsigbare forhold for reindriften. Videre vises til Områdestyrets behandling av sak 06/09, vern av skog på Statskog, OVF og gjennom frivillige avtaler med private grunneiere, hvor områdestyret bl.a. anførte at følgende ble imøtekommet: «tydelig og lik forskrift for verneområdene, slik at det er forutsigbart og oversiktlige regler» og videre «størst mulig direkte (generell) unntak for bruk reindriftsnæringa har behov for”

Nord-Trøndelag fylkeskommune anfører til oppstartmeldingen at områdene har stort potensial for hittil ikke kjente automatiske fredete kulturminner, og at de burde avsettes midler til å foreta registrering av slike. Fylkeskommunen bør ha uttalerett ved eventuelle dispensasjoner som berører fredete kulturminner. Det forutsettes videre at områdene har de nødvendige verneverdier. Nord-Trøndelag fylkeskommune støtter i sin uttalelse til selve forslaget opprettelse av Gudfjelløya naturreservat. Det må videre avklares på hvilket nivå det totale omfang av skogvern i Nord-Trøndelag bør legges på. Senere forslag om frivillig skogvern må ses i en slik sammenheng og i størst mulig grad gis en helhetlig behandling.

Statens vegvesen anfører at vern generelt kan øke antall besøkende til et område, og at en derfor ved planlegging av vern, f.eks gjennom forvaltningsplan, sørger for at det etableres trafikk sikre parkeringsmuligheter på de mest interessante innfartsstedene til områdene. Likeledes krav i forhold til skilting, informasjon ved offentlig veg.

Grunneierne til naboeiendommene på Gudfjelløya, representert ved Herman Berge, anfører til oppstartmeldingen at e motsetter seg vern av hele eller deler av Gudfjelløya. Det hevdes bl.a. at tilbydere ikke har hjemmel til eiendommene som tilbys for frivillig vern, og at den faglige vurdering av verneområdet ikke er god nok. Det vises for øvrig til selve uttalelsen. Grunneierne har for øvrig i møte 14.06.2013 overlevert diverse dokument, herunder historiske dokument.

Direktoratet for mineralforvaltning anfører til oppstartmeldingen at det er en liten mineralisering av svovelkis på Gudfjelløya, med bl.a. noe sink. Ut over det er det ikke kjente forekomster i de aktuelle områdene eller tildelte mineralrettigheter. Verneforskriften bør åpne for ferdsel i forbindelse med leting etter mineraler.

Sametinget uttaler til oppstartmeldingen at de forutsetter at reindriften interesser ivaretas i prosessen, og vil ikke be om konsultasjon på nåværende stadium, men det kan bli aktuelt på senere. Sametinget viser for øvrig til reindriftsforvaltningens uttalelse til oppstartmeldingen.

Sametinget anfører i uttalelse av 28.02.2013 at naturgrunnlaget for samisk kultur tas inn i verneformålet, og vil komme med en endelig uttalelse når de har fått oversendt alle uttalelser fra samiske interesser. Sametinget mener for øvrig at disse naturreservatene i et sentralt samisk område må ha samiske navn, og vil komme tilbake til hvordan Gudfjelløya med den samiske offerplassen bør ivaretas i framtidig forvaltning og formidling.

I sin endelige uttalelse anfører Sametinget at de ikke har merknader til forskriftene, siden de er lignende og sammenlignbare med andre forskrifter etter konsultasjoner. Sametinget påpeker problematikk med ulike forskrifter i ulike verneområder, oppfordrer til enhetlige forskrifter og mener at miljøforvaltningen burde ta grep for å gjøre det mer håndterbart for reindriften i disse områdene å forholde seg til de varierende verne- og forvaltningsregimene.

Sametingets stedsnavnetjeneste påpeker at Gudfjelløya heter Tjåehkeren på samisk. Da blir navnet Tjåehkeren eatnemedavje.

Forvarsbygg anfører til oppstartmeldingen at forsvaret har ingen særskilte installasjoner eller eiendomsinteresser i de aktuelle områdene. Forsvarsbygg har derimot blitt oppmerksom på at i flere verneplaner hvor det blir lagt inn en standard forbudsforskrift mot start og landing av luftfartøy, har allerede en topografi som gjør at muligheten for en slik aktivitet på området anses svært begrenset. Om forskriftspunktet blir gjort gjeldende med en slik standardformulering, har en så langt bragt i erfaring at Forsvarets kart må oppdateres, slik at landingsforbudet synliggjøres også her. Det bes om at Fylkesmannen vurderer om forskriftsteksten kan omarbeides noe på dette punktet, slik at forbudet knyttes mer spesifikt til den type virksomhet som det realistisk sett anses som nødvendig å skjerme seg mot. Forsvarsbygg anfører i uttalelse til selve forslaget at de er positive til at bestemmelser angående forbud mot start og landing av luftfartøy avklares sentralt, og har for øvrig ikke motforestilling mot vernebestemmelsene slik de nå foreligger.

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er gjort unntak for utsetting av saltstein og har ellers ikke merknad til forslaget.

Statskog påpeker uregelmessigheter i forskriftsutkastet, forventer tilbud om erstatning på linje med grunneierne, og har for øvrig ikke merknad til forslaget.

Møte med reindriftsadministrasjonen og reinbeitedistriktet

Det er avholdt møte med Østre Namdal reinbeitedistrikt, den 4.09.2013. Innspill fra reinbeitedistriktet er referert under «merknader fra lokale og regionale høringsparter».

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Høringsrunden har brakt fram en markant uenighet mellom grunneierne til naboeiendommene, som er beboere på Gudfjelløya, og partene som har tilbudt arealet. Fylkesmannen legger til grunn at det foreligger rettskraftig dom om eiendomsretten til de tilbudte areal. Fylkesmannen oppfatter at tilbudet er godt nok hjemlet fra tilbyders side. Fylkesmannen oversender saken til Miljødirektoratet, som er tilbydernes kontraktspart, for videre behandling med denne problematikken. Miljødirektoratet har engasjert AsplanViak som kvalifisert registrator, og Fylkesmannen forholder seg til dette og anfører at forslaget er i samsvar med Norges miljøpolitikk, som legger vekt på økt skogvern.

Innspillet fra Statens landbruksforvaltning angående saltslikkestein, tas inn i forskriften.

Angående kommentar fra Direktoratet for mineralforvaltning, om ferdsel i forbindelse med leting etter mineraler, så vil mineralutvinning ved et eventuelt naturreservat på Gudfjelløya, ikke være aktuell virksomhet, og da faller behov for ferdsel i denne forbindelse bort. Problematikken oversendes forøvrig til vurdering på sentralt nivå.

Omfang og vernebehov.

NINA/Skogforsk anslår i Fagrapport 54-2002 fra NINA at som brutto vernebehov bør 10-30% av skogarealet ”tilgodeses” for biologisk mangfold, som en kombinasjon av vern, miljøtiltak i skogbruket (bl.a at skogbestand ikke hogges) og ikkehogst av null-områder. Som minimum vernebehov etter naturmangfoldloven anslås 4,5%, og omfanget av vern bør heller ligge litt over enn under minimum for å få robuste løsninger. Faglig behov for vern anslås å være ca 9%, samtidig som det anføres at disse estimatene er usikre. Samtidig skal ulike kriterier dekkes opp i forhold til skogtyper, rødlistearter, geografisk fordeling og skogsonefordeling. Tilrådningsforslaget omfatter ca 5143 da produktiv skog, noe som tilsvarer ca 0,08 % av produktiv skog i fylket. Pr. mai 2014 er ca 4,7 % av produktiv skog vernet i Nord-Trøndelag, og tallet er ca 3,9 for Trøndelag samlet. Inklusive denne tilrådningsplanen er ca 5,8 % av produktiv skog i Nord-Trøndelag vernet eller foreslått vernet, inklusive 5 områder som er på høring nå, samt områder fra «Statskog-planen» som ligger til behandling i Klima- og miljødepartementet. Beregningene er ut fra anslaget for produktivt areal i Nord-Trøndelag, som er ca 6 300 000 da produktiv skog.

I skogvernsammenheng ses Trøndelag også samlet, da de to fylker stort sett dekker de samme naturgeografiske regioner, med unntak av Oppdalsregionen, Femundsmarka og Lierne, som er egne naturgeografiske regioner (Korsmo et al. 1989). Det vises videre til Rapport 6-2008 fra

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (Vern av skog på Statskog, OVF, mv), hva angår analysemetodikk og sikkerhetsmarginer knyttet til beregninger av produktiv skog. I Nord-Trøndelag har andelen av foreslåtte og eksisterende verneområder et tyngdepunkt mot noe høyereliggende strøk. Årsaken til dette er at en betydelig del av eksisterende og foreslåtte verneområder ligger på Statskog, og at mye av den lavtliggende skogen er privat, er aktiv produksjonsskog, oppdelt i mange teiger, og med betydelig mindre andel gammel skog. Det er således mindre verneverdig skog i lavereliggende strøk, samtidig som konfliktnivået med skognæringen vil være større her. Stortinget har ønsket at skogvernet kan gjennomføres med mindre konfliktnivå, gjennom frivillig vern og bruk av Statskog sine areal. Siden en må verne biologisk viktig og verneverdig skog der den faktisk finnes, og samtidig holde et begrenset konfliktnivå, så får skogvernet i Nord-Trøndelag et tyngdepunkt mot noe høyereliggende strøk. Dette bidrar til å dekke et vern i forhold til både biologiske element og volum, men vil imidlertid ikke erstatte en del skogtyper som er karakteristisk for lavlandet. For utdypende beskrivelser av situasjonen i fylket hva angår verneomfang og naturgeografisk fordeling, så henvises også til Rapport 6-2008 om Vern av skog på Statskog mv, samt fylkesmannens innstilling til samme sak av 18.05.2009.

Fredningsforskriftene.

Det foreslås at forskriftene generelt tilpasses den mal som er gjennomført i siste runde med vedtak om skogområder. Det tilsier bl.a. noe omskriving av «motorferdsel på snødekt mark» til det mer generelle «motorferdsel» i enkelte punkt.

Samiske interesser.

Det fundamentet som er lagt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, er utgangspunkt og ramme for fylkesmannens forslag og tilrådning. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 2 formålsparagrafen, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

Her er formålsparagrafen blitt justert i forhold til tidligere planforslag, på basis av gjennomførte konsultasjoner mellom Klima- og miljøverndepartementet og Sametinget, slik at formålsparagrafen nå omfatter “det samiske naturgrunnlaget”.

Det vises til div. uttalelser fra samiske interesser, og fylkesmannen henviser her til det nevnte grunnlag som er lagt gjennom behandlingen av tidligere saker på nasjonalt nivå.

Fylkesmannen er enig i at det er upraktisk med forskrifter av ulikt utforming i ulike reservat av samme karakter, og mener også at det er upraktisk med et omfattende søkeregime i forhold til rettigheter reindriftsnæringen har § jfr. Reindriftsloven.

På den andre siden er det viktige og sårbare biologiske element i begge de foreslåtte områder.

Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog og ulike skogtyper.

Etter fylkesmannens mening er det derfor nødvendig at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene.

På den andre siden er høringsområdene relativt store og relativt robuste i forhold til den samiske virksomheten. I betydelig grad kan samer ta ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et verneområde tar ut særegne vekstformer som f.eks rilkuler for bearbeiding til sløydartikler).

Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske interesser og områdenes verdier i seg selv.

Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel for de samiske interesser.

I denne forbindelse legger Fylkesmannen til grunn praksisen gjennom § 7 for spesifiserte dispensasjoner, og flerårige tillatelser etter forvaltningsplan med basis i distriktsplanen, slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte.

Distriktene er pålagt å utarbeide distriktsplan etter reindriftsloven. Planen skal oppfylle visse krav, egengodkjennes av distriktet, og skal oversendes aktuelle myndigheter.

Navn på området.

Sametingets stedsnavntjeneste foreslår at Gudfjelløya får samisk navn, Tjåehkere eatnemedajve. Røyrvik er samiskspråklig kommune og Nord-Trøndelag samiskspråklig fylke. Gudfjelløya har sterk profil både i norsk og samisk sammenheng. På folkemunne kalles øya blant annet for

Tunnsjøguden. Fylkesmannen mener at et reservat som eventuelt omfatter betydelige deler av Gudfjelløya kan ha både norsk og samisk navn: Gudfjelløya naturreservat/Tjåhkere eatnemdajve.

Fylkesmannen tilrår: Gjeldende rettstilstand er at tilbyderne er tilkjent eiendomsretten. Området er skogbiologisk svært verneverdig, samt at det er et markant og majestetisk landskapselement i Indre Namdal, samt at øya har viktige samiske kulturminner. Fylkesmannen mener at Gudfjelløya er svært verneverdig og bør få vernestatus, men henviser Miljødirektoratet, som er tilbydernes kontraktsmotpart, til uenigheten, og oversender saken for videre behandling med denne problematikken. Fylkesmannen foreslår at et eventuelt naturreservat også får samisk navn, siden dette også er et markert samisk kulturminne.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Når det gjelder tvisten om eiendomsretten til de tilbudte arealene, viser Miljødirektoratet til fylkesmannens utredning, og slutter seg til vurderingen av at de grunneierne som har tilbudt arealer for frivillig vern har rettsmessig eiendomsrett til arealene og således full rett til å tilby arealene for vern. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelsen av Gudfjelløya naturreservat /Tjåhkere eatnemdajve. Samtidig oppheves forskrift 04.09.1981 nr. 4794 om fredning av Gudfjelløya naturreservat, Lierne og Røyrvik kommuner, Nord-Trøndelag.

Klima- og miljødepartementet: I følge regulanten er det ikke aktuelt å øke HRV i Tunnsjøen, og energimyndighetene aksepterer derfor at vernegrensen i området kan legges helt ned til HRV. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Gudfjelløya naturreservat /Tjåhkere eatnemdajve i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 04.09.1981 nr. 4794 om fredning av Gudfjelløya naturreservat, Lierne og Røyrvik kommuner, Nord-Trøndelag.

2. Merkesfloen naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 4171 daa, hvorav 2817 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Det ligger en gammel seter sentralt i området, Bengtseteren. Seteren er i bruk som hytte. Det er gammelt jakttårn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Påtroppende grunneiere til gnr bnr. 20/2 påpeker framtidig bruk av Bengtseteren, som har vært viktig for gården i all tid, med jakt, fangst, fiske og tradisjonell drift så lenge det fantes dyr på gården. De ønsker bl.a. å fortsette gamle fangsttradisjoner. Sommerstid brukes båt og sti til seteren, om vinteren beltemotorsyssel, og de ønsker at denne traseen legges inn i forvaltningsplanen, slik at seteren fortsatt kan brukes til utmarksnæring, jakt, fiske, fangst og videreføring av tradisjonene som er viktig for identiteten i Lauvsjølia.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag anfører angående Lauvsjø-området at dette ligger i Tjåhkere sijte (Østre Namdal reinbeitedistrikt). Jijnjevaerie sameby i Sverige har i dag en avtale med distriktet om samdrift i området Hestkjølen. Store deler av samdriftsområdet til Jijnjevaerie er vernet (Lierne nasjonalpark).

I reindriftens arealbrukskart er områder markert som vår-, sommer- og høstbeite. Ved et områdevern er det sentralt at reindriften kan opprettholde og videreutvikle sin reindrift selv om forslaget ikke direkte berører kartlagte trekk- og flyttleier. Det er ikke registrert reindriftsanlegg innenfor verneforslaget.

Naturreservatet blir liggende helt inntil Lierne nasjonalpark. Reindriftsagronomen ser det derfor som naturlig at det innføres bestemmelser som samsvarer med forskriften til Lierne nasjonalpark. Ut fra verneverdiene er det etter reindriftsagronomens vurdering ingenting som tilsier at det er nødvendig med strengere bestemmelser ovenfor reindriften i naturreservatet enn i nasjonalparken. Områdebruken i et reinbeitedistrikt er dynamisk og må kontinuerlig tilpasse seg klima-enderinger, rovdyr og tekniske inngrep. Selv om området i dag ikke er sentralt for reindriften på Hestkjølen er det derfor viktig at en verneforskrift for Lauvsjøen naturreservat ivaretar alle sider av reindriftsretten på en god måte. Reindriftsforvaltningen henviser i sin merknad til selve

høringsforslaget til uttalelsen til oppstartmeldingen, samt tidligere vedtak i områdestyret til sak 6/09 angående verneforskrifter, herunder at verneforskrifter er samstemte og anfører at det i høringsutkastet ikke er gjort tilpasning for Lauvsjøen i forhold til Lierne nasjonalpark, som det ble bedt om, og ber om at innspill hensyntas.

Østre Namdal reinbeitedistrikt anførte i møte 04.09.2013 at området ved Lauvsjøen brukes og er sentralt og viktig for reindriften som oppsamlingsområde. Reindriften sliter med ferdsel bl.a. i Lauvsjøvola etter at det er bygd ut betydelige hytteområder i Lauvsjøliområdet. Reindriften ønsker ikke eventuell turisme/servering på Bengtseteren i framtida, men at hus restaureres eller at seteren brukes vanlig privat/leies ut til jakt er det ikke merknader til. Det ønskes at forvaltningsmyndighet for eventuelt reservat ved Liss-Lauvsjøen blir Nasjonalparkstyret for Lierne nasjonalpark (naturlig ut fra beliggenhet helt inntil nasjonalparken). Gammelskog med lav er viktig reservebeite for rein om vinteren. Distriktet ønsker ikke at reindriften rettigheter innskrenkes, reindriften har forvaltet områdene med omtanke i alle tider.

Nord-Trøndelag fylkeskommune anfører til oppstartmeldingen at områdene har stort potensial for hittil ikke kjente automatiske fredete kulturminner, og at de burde avsettes midler til å foreta registrering av slike. Fylkeskommunen bør ha uttalerett ved eventuelle dispensasjoner som berører fredete kulturminner. Det forutsettes videre at områdene har de nødvendige verneverdier.

Nord-Trøndelag fylkeskommune støtter i sin uttalelse til selve forslaget opprettelse av Lauvsjøen (Merkesfloen) naturreservat. Det må videre avklares på hvilket nivå det totale omfang av skogvern i Nord-Trøndelag bør legges på. Senere forslag om frivillig skogvern må ses i en slik sammenheng og i størst mulig grad gis en helhetlig behandling.

Statens vegvesen anfører at vern generelt kan øke antall besøkende til et område, og at en derfor ved planlegging av vern sørger for at det etableres trafiksikre parkeringsmuligheter på de mest interessante innfartsstedene til områdene. Likeledes krav til skilting, informasjon ved offentlig veg.

Direktoratet for mineralforvaltning anfører til oppstartmeldingen at det er en liten mineralisering av svovelkis på Gudfjelløya, med bl.a. noe sink. Ut over det er det ikke kjente forekomster i de aktuelle områdene eller tildelte mineralrettigheter. Verneforskriften bør åpne for ferdsel i forbindelse med leting etter mineraler.

Sametinget uttaler til oppstartmeldingen at de forutsetter at reindriften interesser ivaretas i prosessen, og vil ikke be om konsultasjon på nåværende stadium, men det kan bli aktuelt på senere. Sametinget viser forøvrig til reindriften forvaltningens uttalelse til oppstartmeldingen.

Sametinget anfører i uttalelse av 28.02.2013 at naturgrunnlaget for samisk kultur tas inn i verneformålet, og vil komme med en endelig uttalelse når de har fått oversendt alle uttalelser fra samiske interesser. I sin endelige uttalelse anfører Sametinget at de ikke har merknader til forskriftene, siden de er lignende og sammenlignbare med andre forskrifter etter konsultasjoner. Sametinget påpeker problematikk med ulike forskrifter i ulike verneområder, oppfordrer til enhetlige forskrifter og mener at miljøforvaltningen burde ta grep for å gjøre det mer håndterbart for reindriften i disse områdene å forholde seg til de varierende verne- og forvaltningsregimene.

Forvarsbygg anfører til oppstartmeldingen at forsvaret har ingen særskilte installasjoner eller eiendomsinteresser i de aktuelle områdene. Forsvarsbygg har derimot blitt oppmerksom på at i flere verneplaner hvor det blir lagt inn en standard forbudsforskrift mot start og landing av luftfartøy, har allerede en topografi som gjør at muligheten for en slik aktivitet på området anses svært begrenset. Om forskriftspunktet blir gjort gjeldende med en slik standardformulering, har vi så langt bragt i erfaring at Forsvarets kart må oppdateres, slik at landingsforbudet synliggjøres også her. Vi ber om at Fylkesmannen vurderer om forskriftsteksten kan omarbeides noe på dette punktet, slik at forbudet knyttes mer spesifikt til den type virksomhet som det realistisk sett anses som nødvendig å skjerme seg mot. Forsvarsbygg anfører i uttalelse til selve forslaget at de er positive til at bestemmelser angående forbud mot start og landing av luftfartøy avklares sentralt, og har for øvrig ikke motforestilling mot vernebestemmelsene slik de nå foreligger.

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er gjort unntak for utsetting av saltsteiner.

Møte med reindriften administrasjonen og reinbeitedistriktet:

Det er avholdt møte med Østre Namdal reinbeitedistrikt, den 04.09.2013. Møtet er avholdt som møte og ikke konsultasjon. Det vi si at det er skrevet referat fra møtet og ikke protokoll. Innspill fra reinbeitedistriktet er referert under «merknader fra lokale og regionale høringsparter».

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Kommentar til innspillene.

Kart over traseen for beltekjøretøy på snødekt mark legges inn i forvaltningsplanen. Det er for øvrig tatt inn i verneavtalen forutsetning om visse retter på Bengtseteren (restaurering av gamle bygninger), noe som da også blir en forutsetning i forvaltningen av området.

Innspillet angående saltslikkestein, tas inn i forskriften.

Angående ferdsel i forbindelse med leting etter mineraler, så vil mineralutvinning ikke være aktuell virksomhet, og da faller behov for ferdsel bort i denne forbindelse bort. Problematikken oversendes forøvrig til vurdering på sentralt nivå.

Fredningsforskriften.

Det foreslås at forskriftene generelt tilpasses den mal som er gjennomført i siste runde med vedtak om skogområder. Det tilsier bl.a. noe omskriving av «motorferdsel på snødekt mark» til det mer generelle «motorferdsel» i enkelte punkt.

Samiske interesser.

Hva angår samiske interesser, så er det fundamentet som er lagt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, utgangspunkt og ramme for fylkesmannens forslag og tilråding. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 2 formålsparagrafen, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

Her er formålsparagrafen blitt justert i forhold til tidligere planforslag, på basis av gjennomførte konsultasjoner mellom Klima og miljøverndepartementet og Sametinget, slik at formålsparagrafen nå omfatter “*det samiske naturgrunnlaget*”.

Det vises til div. uttalelser fra samiske interesser, og fylkesmannen henviser her til det nevnte grunnlag som er lagt gjennom behandlingen av tidligere saker på nasjonalt nivå.

Fylkesmannen er enig i at det er upraktisk med forskrifter av ulikt utforming i ulike reservat av samme karakter, og mener også at det er upraktisk med et omfattende søkeregime i forhold til rettigheter reindriftsnæringen har § jfr. Reindriftsloven.

På den andre siden er det viktige og sårbare biologiske element i begge de foreslåtte områder.

Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog og ulike skogtyper.

Etter fylkesmannens mening er det derfor nødvendig at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene.

På den andre siden er høringsområdene relativt store og relativt robuste i forhold til den samiske virksomheten. I betydelig grad kan samer ta ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et verneområde tar ut særegne vekstformer som f.eks rilkuler for bearbeiding til sløydartikler).

Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske interesser og områdenes verdier i seg selv.

Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel for de samiske interesser.

I denne forbindelse legger Fylkesmannen til grunn praksisen gjennom § 7 for spesifiserte dispensasjoner, og flerårige tillatelser etter forvaltningsplan med basis i distriktsplanen, slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte.

Distriktene er pålagt å utarbeide distriktsplan etter reindriftsloven. Planen skal oppfylle visse krav, egengodkjennes av distriktet, og skal oversendes aktuelle myndigheter.

Fylkesmannens tilråding: Området ble sendt på høring under navnet Lauvsjøen. Etter forslag fra Språkrådet, tilrår fylkesmannen at navnet på verneområdet endres til Merkesfloen naturreservat. Forslaget fra grunneierne om at trase for tillatt snøscootertransport inn til Bengtseteren legges inn i forvaltningsplan, tas til følge.

Reinbeitedistriktet mener at forvaltningsmyndigheten bør legges til Nasjonalparkstyret for nasjonalparkene Lierne og Blåfjella – Skjækerfjella, en oppfatning Fylkesmannen deler.

Reindriftsforvaltningen har tidligere gått inn for samordning mellom forskriftene for nasjonalparken og reservatet. Siden det er to ulike verneformer og verneformål, blir forskriftene noe ulike, men tilpasning innenfor denne rammen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til navn, verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Merkesfloen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Merkesfloen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Migaren naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 522 daa, hvorav 507 daa produktiv skog.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området ble sendt på høring sammen med områdene Muusdalen og Feren.

Generelt til alle områdene

Nord-Trøndelag fylkeskommune, fylkestinget har ikke har merknad til vern av noen av områdene. Fylkestinget påpeker at det innenfor rammene og formålet med vernet bør finnes fram til ordninger som muliggjør videreføring av eksisterende friluft- og kulturaktiviteter i verneområdene.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag er positiv til de foreslåtte naturreservatene, og at flere av de grenser til eksisterende naturreservat er en styrke.

Direktoratet for mineralforvaltning anfører at det gjennomgående finnes liten kunnskap om mineralforekomster i de 5 områder, og mener at der kunnskap ikke finnes så bør det frembringes som en del av verneprosessen, f.eks. som en temautredning. Direktoratet henviser til naturmangfoldlovens § 41, og at Fylkesmannen derfor må innhente grundigere informasjon.

Statens landbruksforvaltning anfører for alle områdene at det i verneforskriften er gjort generelle unntak fra vernebestemmelsene bl.a. for beiting og utsetting av saltstein, at det videre er gjort generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene for bl.a nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe og at forvaltningsmyndighetene kan gi dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med utkjøring av saltstein, hogst av etablerte plantefelt, oppføring av gjerder og samleanlegg for beite, og SLF har på denne bakgrunn ikke merknader til forslagene.

Sametinget anfører til oppstartmeldinga at det ikke er hensiktsmessig at det opprettes arbeidsutvalg, og vil avvente eventuelle konsultasjoner med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag til etter at regional/lokal høring er gjennomført.

Sametinget påpeker at følgende forhold er avgjørende for Sametingets tilslutning: At formålet sikrer grunnlaget for samisk kultur, generelt unntak for beltekjøretøy på snødekt mark, generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer, og uttak av materialer til duodji/samisk husflid, generelt unntak for reindriftas nødvendige uttak for brensel og vedlikehold av lovlige oppsatte reindriftsgjerder og annet utstyr, flerårige dispensasjonsbestemmelser for barmarkstransport og bruk av helikopter, bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger.

Sametinget anfører at høringen bør gjennomføres i to omganger, en lokal/regional og en sentral, slik at Sametinget har oversikt over de lokale uttalelser før de avgir sin endelige uttalelse.

Sametinget anfører i sin endelige uttalelse av 2.07.2014 at de ikke har merknader til verneforslagene og forskriftsforslagene. Imidlertid forutsetter man fra Sametingets side at det legges opp til en smidig dispensasjonspraksis i forhold til reindriftens bruk, og at dette vil følges ytterligere opp når det skal utarbeides forvaltningsplan(er) for områdene.

Tilslutningen til verneforslagene/ forskriftene forutsetter at Fylkesmannen eller Miljødirektoratet ikke gjør endringer (i begrensende/ innstrammende retning for samiske interesser i området) i forskriftene på de punktene som er meldt inn, og som angår samiske interesser.

Det er avholdt møter med Feren reinbeitedistrikt, Låarte reinbeitedistrikt og Skæhkere reinbeitedistrikt. Østre Namdal reinbeitedistrikt er berørt med forslaget om Migaren på 522 da, og det er konferert med leder Algot Jáma i Østre Namdal reinbeitedistriktet pr telefon angående Migaren. Innspill fra reinbeitedistriktene i møtene er referert under de enkelte områdene.

Området ble sendt på høring sammen med bl.a. område 2 Holden. For generelle merknader samt fylkesmannens vurdering av disse vises det til omtale under område 2 Holden.

Spesielt til dette området:

Angående samiske interesser har Fylkesmannen konferert med leder i Østre Namdal reinbeitedistrikt, med enighet om at det ikke var nødvendig med møte om denne saken, og at reindriften har de generelle holdninger angående sine rettigheter og muligheten til å opprettholde sin virksomhet knyttet til området.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at området vernes med foreslåtte grenser, og at eventuell hogst i områder bak kan transporteres gjennom området på snødekt og frossen mark.

Miljødirektoratet presierer at evt. transport av tømmer gjennom området ved hogst av bakenforliggende områder er et søknadspliktig tiltak.

I sin tilråding skriver fylkesmannen at skogreservater vanligvis er så store at det er relativt uproblematisk med uttak av ved. Det sies også at vedhogst ikke bør foregå i biologisk viktige kjerneområder, og at vedhogst er en så vidt potensielt markant aktivitet, at ønskelig det skjer etter anvisning gjennom forvaltningsplan. Miljødirektoratet vil påpeke at i skogreservater er det et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om miljøbelastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene enn at veden blir transportert inn til hyttene.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Migaren som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Migaren naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Muusdalan naturreservat, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 3441 daa, hvorav 2485 daa produktiv skog.

Høring

Området ble sendt på høring sammen med bl.a. området Migaren. For generelle merknader samt fylkesmannens vurdering av disse vises det til omtale under dette området.

En enkeltperson er eier av naboeiendom 39/2 og ferdselsveg inn til seter og eiendommen Kvilalia går gjennom reservatet over en strekning på 1,5 km. Det var setring på Kvilalia senest i 2012, og ferdselsvegen har vært brukt til hestetransport, ferdsel med buskap og til fots. Deler av stien ble klopplagt først på 1900-tallet. Det ønskes at ferdselsreglene utformes slik at det vil være mulig å bruke hest med lett vogn og gummihjul etter ferdselsvegen, samt riding. Det påpekes tre mindre parseller av naturreservatet som brukes ved snøscootertransport, og at justering av grenser her ville være praktisk for snøscootertransporten. Enkeltpersonen er i utgangspunktet positiv til forslaget.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at området vernes med de foreslåtte grenser. Avstanden inn til Kvilalia og Kvilaliseren er i dag betydelig kortere med utgangspunkt fra Finnkjerringfjellet enn gjennom reservatet, antakelig på grunn av vegen til Grønningen og mot Øyingen, som har tilkommet på et senere stadium. Den gamle ferdselsleia er imidlertid påpekt, og fylkesmannen tilrår at den kan benyttes av hest m/kjerre som ikke setter spor i terrenget av betydning (f.eks gummihjul).

Miljødirektoratets tilråding: I sin tilråding skriver fylkesmannen at skogreservater vanligvis er så store at det er relativt uproblematisk med uttak av ved. Det sies også at vedhogst ikke bør foregå i biologisk viktige kjerneområder, og at vedhogst er en så vidt potensielt markant aktivitet, at ønskelig det skjer etter anvisning gjennom forvaltningsplan. Miljødirektoratet vil påpeke at i skogreservater er det et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet,

også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om miljøbelastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene enn at veden blir transportert inn til hyttene. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Muusdalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Muusdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Feren naturreservat, Meråker kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 18 044 daa, hvorav 3899 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Det ligger en gammel setervoll, med lite husvære, i området nord for Feren.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området ble sendt på høring sammen med bl.a. området Migaren. For generelle merknader samt fylkesmannens vurdering av disse vises det til omtale under dette området.

Meråker kommune er positiv til opprettelse av Feren naturreservat og ber om at regulering av ferdselen i forskrift om Feren blir sett i sammenheng med Øvre Forra naturreservat. Kommunen mener at ordet «mobile» i verneforskriftens § 4 pkt. 6 bør strykes slik at punktet får følgende formulering: «*Oppsetting av midlertidige jakttårn i forbindelse med jakt*».

Feren reinbeitedistrikt anfører v/adv Haugen at selv om naturfredninger kan betraktes som garantist mot tekniske inngrep, så kan restriksjonene føre til betydelige ulemper for reindriften. Graden av dette vil være avhengig av praktisering av verneforskriftene, og det er viktig at det blir forhandlinger om fastsettelse av retningslinjene for § 7 – 10- 13, som det antas skal inn i forvaltningsplanen. Reinbeitedistriktet bruker tekniske hjelpemidler kun i nødvendige tilfeller, og det skulle ikke være nødvendig å innføre restriksjoner for motorisert ferdsel på barmark. Distriktet er også av den oppfatning at det kan bli aktuelt med faste innretninger for reindrift i framtida, på grunn av mange planlagte inngrep i distriktets områder.

Feren reinbeitedistrikt anfører i møte blant annet at at det er store utfordringer i distriktet, at distriktet er helårsområde, at gammelskog er viktig for reinen, at vern i seg selv er positivt, samt at området burde vært større ved Steinsdalen. Distriktet ønsker samstemte forskrifter for ulike reservat. Feren reinbeitedistrikt mener området nord for Feren burde vært større, og at grensa gikk ned langs Skansen, og at alle reindriften interesser burde vært regulert som automatisk unntak.

Grunneiere ved Feren viser til at det tidligere har vært rettsak mellom disse og Meraker Bruk om grensa grensene for «innmark, utmark og skog fra alders tid». Disse aksepterer ikke resultatet av rettsprosessene. Grensepåstanden fra disse i rettsakene berører ikke forslaget om verneområde.

Grunneier til 242/2 med beite- og seterrett i Feren søndre allmenning påpeker at han har hus på Steinsvollen fra 1977, at dette er brukt i næringsvirksomhet på gården, at det var setring på Steinvollen inntil 1973/74, at han hevder rett på seter og setring m/tilliggende rettigheter (ved, trevirke til bruk på seteren), at en bør se på seteren i vid funksjon i forhold til utvikling av næringsvirksomhet på gården, og han ønsker konkret å kunne utvide huset og sette opp uthus/redskapshus/anneks.

Grunneier til 241/4 med beite- og seterrett i Feren søndre allmenning har ikke hus på seteren i dag, har planer om å ta seteren i bruk igjen, og ønsker å sette opp hus, uthus og å gjerde inn setervollen. Gårdens beiterettigheter er på Feren nordre og Feren søndre allmenning. For tiden har gården sine beitedyr i Skjækerdalen gjennom en midlertidig forpaktningsavtale. Han har i mer enn ett år drevet planlegging av gjenoppbygging av seterhus på Steinsvollen, inngjerding av vollen, samt flytting av sin beitevirksomhet hit. Dette fordi dagens forpaktningsavtale er midlertidig, rovdysituasjonen i Skjækerdalen er bekymringsfull, Feren ligger nærmere enn Skjækerdalen, og han vil hevde å utnytte gårdens rettigheter på en faktisk måte. Han er i prinsippet ikke imot vern forutsatt at vern ikke hindrer muligheten i full utnyttelse av gårdens seter- og beiterettigheter, som bl. a inngjerding,

virkestilgang og egnet tilførselsadgang med lett beltekjøretøy. Fortrinnsvis på vinter, men etter behov også på sommers tid.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området vernes med de foreslåtte grenser.

Med hensyn til formulering om jakttårn, så viser Fylkesmannen til tidligere drøftinger om dette temaet, og tilrår ikke endringer i forskriften på dette punktet.

Med hensyn til kommentarer fra rettighetshavere i Meråker, så har rettighetshaverne i utgangspunktet rettet til ved, virke, beite og seter på konkrete punkter på eiendommene 50/1 og 45/1. Det er et faktum og enighet om at det ikke er overlapp mellom omstridt område for eiendomsstatus og forslaget om verneområde på eiendommen 50/1, (jf dokumenter fra jordskiftesaken). Verneforslaget berører imidlertid i utgangspunktet retten til ved og trevirke til husbehov, mens beite er tillatt. Hvis rettighetshaverne får tap på grunn av dette, har de krav på erstatning. Hvis rettighetshaverne kan ta ut tilstrekkelig ved og virke andre steder på 50/1 er det ikke sikkert de blir påført tap.

Mht Steinsvollen, så er det på nordsida av Feren flere setervoller med tilhørighet til Verdalen. Av disse ligger Sundbyvollen, Guddingvollen og Skansen nede ved Feren, utenfor forslaget.

Steinsvollen ligger ca en kilometer inn i terrenget i Steinsdalen. Det har vært rettsaker mellom Meraker Brug og rettighetshavere i Verdalen, både mht. til Guddingsvollen og Steinsvollen, seinest behandlet i Frostating lagmannsrett i 2006, angående rett og anledning til å reetablere drift på Guddingsvollen. Løsningen der ble at det ble utvist seter annet sted på eiendommen.

Rettighetshavernes retter går på beite, setring og ved til husbehov på seteren. Rett til setring kan være to ting, rett til seter på en eiendom generelt eller rett til seter på en konkret lokalitet. På statsallmenning og bygdeallmenning faller seterrett på en bestemt lokalitet «i det fri», altså tapes, hvis retten ikke er tatt i bruk eller opphørt innen/etter en viss tid. Om dette gjelder også på andre eiendommer ble drøftet bl.a i rettsaken og dommen om Guddingsvollen. Om en lokalitet faller i det fri, så består seterretten på en eiendom uansett generelt, og styre/eier kan utvise en annen lokalitet. Seterretten her er i utgangspunktet et privatrettslig spørsmål mellom grunneier og rettighetshaver, som Fylkesmannen ikke tar konkret stilling til i seg selv. Imidlertid vil et reservat ha konsekvens hvis seterrett og beiterett skal realiseres i form av gjerder, utvidelse av eksisterende- og etablering av nye bygninger.

Steinsvollen er en stor setervoll, med en bygning i dag. Eieren til den bygningen ønsker å kunne sette opp et uthus, samt utvide bygningen. Den andre rettighetshaveren ønsker å sette opp bygning og uthus, samt å gjerde inn vollen. Vurdering av seterrettigheten som sådan i den forbindelse er en sak mellom grunneier og rettighetshaver.

Fylkesmannen vil i utgangspunktet ikke anbefale at grense endres og trekkes rundt Steinsvollen. Det er biologisk verdifulle områder i området foran Steinsvollen, nært eksisterende hytter på Skansen, i form av sumpskog og skog av flommarkkarakter, og også ut fra en landskapsøkologisk sammenheng i området så bør grensa ikke trekkes lenger fram.

Rett til seter går på setring i landbruksammenheng og er direkte knyttet til konkret aktivitet med beitedyr. Det vil si at eventuell realisering skal ha en konkret funksjon til konkret landbruksvirksomhet, med et økonomisk grunnlag. Rett til seter er f.eks ikke rett til hytte eller annet anlegg.

Fylkesmannen viser til redegjørelse fra grunneier og bruksrettslaget og tilrår at det etableres en sone rundt Steinsvollen, slik at eventuelle næringsmessige tiltak knyttet til seterdrift innen sonen kan vurderes i forhold til forskriften, etter nærmere kriterier, f.eks i forvaltningsplan. Det betyr igjen at hvis det oppstår en slik sak, så må den først avklares mellom rettighetshaver og grunneier. Hvis det fortsatt er en sak, vurderes den i forhold til verneforskriften (samt plan- og bygningsloven). Det foreslås at dette tas inn i § 7 i verneforskriften. I denne paragrafen er det en del åpninger for motorisert ferdsel etter tillatelse, men under en iboende forutsetning at dette overveiende gjelder transport på vinterføre.

Med hensyn til reinbeitedistriktets kommentarer til forskrift, vises til Fylkesmannens kommentarer ovenfor. Når det gjelder ønsket om større område i nord, så er Fylkesmannen enig i at ut fra en langsiktig landskapsmessig og økologisk betraktning så hadde grense langs Oksen vært landskapsøkologisk bedre. Pr dato er det imidlertid store hogstflater i østdelen av Steinsdalen, som grensen – både av nåværende økologiske situasjon og på basis av tilbudet fra grunneier, er trukket langs. Fylkesmannen foreslår ikke endring av grense.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet, inkludert at det opprettes en egen sone rundt Steinsvollen med egne dispensasjonsbestemmelser knyttet til seterdrift.

I sin tilråding skriver fylkesmannen at skogreservater vanligvis er så store at det er relativt uproblematisk med uttak av ved. Det sies også at vedhogst ikke bør foregå i biologisk viktige kjerneområder, og at vedhogst er en så vidt potensielt markant aktivitet, at ønskelig det skjer etter anvisning gjennom forvaltningsplan. Miljødirektoratet vil påpeke at i skogreservater er det et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om miljøbelastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene enn at veden blir transportert inn til hyttene.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Feren som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Feren naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Urddalen, Osen kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal 754 daa, hvorav 587 daa produktiv skog.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneforslag for området ble sendt på høring sammen med tre andre områder.

Sør-Trøndelag fylkeskommune, Fylkesrådmannen, stiller seg positiv til forslag om fredning i disse fire områdene og har ingen andre merknader.

Statens landbruksforvaltning bemerker at det i forslag til forskrift om vern av Urddalen naturreservat ikke er gjort unntak fra vernebestemmelsene til utsetting av saltsteiner og at det i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene heller ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder, samt vedlikehold av disse, i forbindelse med beiting, eller nødvendig ferdsel i den forbindelse. Det bes om å vurdere å åpne disse tiltakene i forskrift om vern av Urddalen naturreservat, dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

NVE kan ikke se at de foreslåtte verneområdene har konsekvenser for vassdrag eller kjente energiresurser. Statnett har fått konsesjon for en 420 kV kraftlinje Storheia-Trollheimen, som ser ut til å passere over foreslått lokalitet i Urddalen.

Statnett uttaler at de har fått endelig konsesjon fra Olje- og energidepartementet for bygging av 420 kV kraftlinje Namsos-Trollheimen, og traseen for denne kraftlinja krysser det foreslåtte Urddalen naturreservat. Det vil bli ryddet skog i et belte på minst 40 meter, og det vil være behov for adkomst til traseen. Vernebestemmelsene må derfor tilpasses til å gjelde Statnetts luftledning, herunder bygging, drift og vedlikehold av denne.

Sametinget viser til at i følge avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder skal sentral og lokal høring i vernesaker som berører samiske områder, dersom ikke annet er omforent, gjennomføres i to adskilte omganger, slik at Sametinget skal få anledning til å bli kjent med synspunktene til samiske organisasjoner, lag og rettighetshavere før Sametinget selv går inn i konsultasjoner med statlig myndighet og/eller avgir uttalelse til verneforslaget. Idet dette ikke er gjort slik i denne verneplanen, kan derfor ikke Sametinget gi endelig uttalelse til saken. På denne bakgrunn ber Sametinget om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Fylkesmannen har hatt med samiske interesser. Sametinget vil, når de har mottatt dette, komme med endelig uttalelse, samt vurdere om de vil be om at det konsulteres med Fylkesmannen og/eller Miljødirektoratet.

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det gjennomgående foreligger lite informasjon om

mineralressursene i de fire områdene som foreslås vernet, noe som betyr at det er vanskelig å si noe om de næringsmessige konsekvensene av verneforslagene. De mener naturmangfoldloven § 41 innebærer at det må fremskaffes tilstrekkelig kunnskap om mineralressurser som ledd i saksbehandlingen i vernesaker, noe som i visse tilfeller betyr å fremskaffe ny kunnskap. De mener derfor at Fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.

NTNU Vitenskapsmuseet viser til at verneforslagene har en grei oppsummering av registrerte verneverdier og om kriterier for vern etter naturmangfoldloven § 37, og har ikke større merknader til verneforslagene og de foreslåtte forskriftene. De tre utvidelsesområdene til eksisterende reservater er så små og såpass kulturpåvirkta at de isolert sett neppe ville blitt foreslått som egne verneområder, men de har verdier som gjør at de klart slutter seg til at de blir et viktig bidrag til de to reservatene Hildremsvatnet og Grytdalen, da de gjør reservatene større og da de bidrar til å verne en større del av naturmosaikken og den småskala variasjon som er typisk for mye av norsk natur. Det er betenkelig at det gis generelt unntak for beite i verneområdene, idet omfanget og arten av beite er av vesentlig betydning for om «inngrepet» kan forenes med verneformålet, eks. beite med geit. Alle unntak, generelle eller etter søknad, bør følges opp med tilstrekkelig overvåkning til å hindre mulige følger som er i strid med verneformålene.

Forsvarsbygg anser Forsvarets nødvendige behov når det gjelder militær luftoperativ virksomhet å være ivarettatt gjennom unntaksbestemmelsen i § 6, der ferdselsrestriksjonene i verneforskriftene ikke skal være til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. De har forøvrig ingen merknader.

Norges Idrettsforbund, Sør-Trøndelag Idrettskrets foreslår at forskriftenes § 3 pkt. d endres til: «*Bruk av naturreservatet til teltleir, idrettsarrangement eller andre større arrangementer kan etter søknad vurderes.*»

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Det foreligger tilstrekkelig kunnskap om skogbiologiske forhold til å vurdere områdene i denne planen for vern etter naturmangfoldloven, jf. naturmangfoldloven § 8, Det er videre beskrevet hvilke kvaliteter som ligger til grunn for vernet, jf. naturmangfoldloven § 37.

Fylkesmannen ser klart at det med fordel kunne vært bedre kunnskap om mineralressursene i området, slik Direktoratet for mineralforvaltning påpeker, men mener at det ikke er påkrevd med denne kunnskapen for å gjennomføre denne verneplanen.

Kombinasjonen av forskriftenes § 3d og § 7a er omtrent slik forslaget til endring av forskrift fra Norges Idrettsforbund, Sør-Trøndelag Idrettskrets er, slik at Fylkesmannen ikke ser at det er behov for endringer på dette punkt.

Samiske interesser

Forslaget til Urddalen naturreservat og utvidelsene av Hildremsvatnet naturreservat ligger i Fosen reinbeitedistrikt. Ingen av de samiske høringsinstanser har uttalt seg til verneforslagene.

Fylkesmannen antar at dette beror på at verneforslagene, med de hensyn som er tatt i forskriftene når det gjelder samiske interesser, ikke er i konflikt med dagens reindrift.

Fylkesmannen har vært i kontakt med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, som er reindriftsforvaltning på Fosen, om verneforslaget, og de har laget en kort beskrivelse av reindriften i områdene. Denne beskrivelsen, samt en oppsummering av hvordan samiske interesser er handtert i verneprosessen, vil sendes Sametinget.

I forhold til den konsesjonsgitte kraftlinja er det to løsninger:

1. Ta ut den del av reservatet som er nordvest for kraftlinja.
2. Akseptere kraftlinja gjennom reservatet og gjøre tilpasninger i forskriften i forhold til dette, samt ha samarbeid med utbygger for å minimalisere de negative effekter på verneområdet.

Alternativ 1 innebærer at ca. 15 % av det foreslåtte verneområdet utgår. Det foreslåtte verneområdet har en buffer i tillegg til anbefalt avgrensning fra registratorene, slik at ca. 10 % av den anbefalte avgrensning fra registratorene vil gå ut. Det er registrert ett kjerneområde i Urddalen, og dette blir ikke påvirket av at området nordvest for kraftlinja utgår. Hele eiendommen 31/12 og deler av 31/11 vil gå ut om alternativ 1 velges.

Når det gjelder alternativ 2 har det vært kontakt med Statnett om løsninger som reduserer de negative effekter av kraftlinja på verneinteressene (jf. e-post av 31.07.2014 fra Statnett og notat fra befarings i området) . Ett mastepunkt er planlagt i reservatet, oppå en rygg/høyde.

Det skal etableres to enkle kjøreveier inn mot/i verneområdet i forbindelse med etableringen av kraftlinja og drift/vedlikehold av denne, det vil si ikke permanente ordinære veier. En vei vil komme inn fra øst og gå til mastepunktet i reservatet. Denne traseen går i det foreslåtte reservatet over uproduktiv, glissen heifuruskog dominert av røsslyng, samt fattigmyr. Den andre veien er planlagt inn fra vest, på sørsida av bekken i Urddalen og inn til kraftlinja. Her er det fra før en enkel traktorvei som er ryddet for skog/kratt og grøftet. Det foreslåtte Urddalen naturreservat er avgrenset slik at denne eksisterende veien på sørsida av bekken i bunnen av Urddalen kommer utenfor området, idet grensa omtrent går i nordkanten av veien. Det må forutsettes at denne eksisterende veien kan brukes som adkomstvei i forbindelse med arbeid på kraftledningen uten videre oppgradering, slik at en unngår ny vei innenfor det foreslåtte naturreservatet. Ved å sammenligne kartet fra Statnett og kartet over det foreslåtte Urddalen naturreservat i høringsrapporten, kan det synes som om Statnett har plan om å bruke den eksisterende veien, men feil i avgrensningen av naturreservatet på Statnetts kart angir at veitraseen kommer innenfor det foreslåtte naturreservatet, noe som altså ikke er tilfelle ut fra kartet i høringsrapporten.

For å få med hele området som er tilbudt for vern anbefaler Fylkesmannen at alternativ 2 velges. Dette fordi det er mulig å etablere og drifte kraftlinja uten at store deler av skogen under den må fjernes, slik at skogøkosystemet bare i begrenset grad blir påvirket. Den enkle driftsveien inn mot mastepunktet vil heller ikke berøre vesentlige verneverdier. Veitraseen vil dessuten gå i et relativt slakt terreng, som gjør det mulig å etablere den uten vesentlige terrenginngrep. Denne løsningen betinger at det tas inn en bestemmelse i forskriften om Urddalen naturreservat som hjemler bygging og drift av kraftlinja. Idet linja er konsesjonsgitt, ønsker ikke Statnett å komme i den situasjon at de er nødt til å søke om dispensasjon for bygging og drift av kraftlinja. Fylkesmannen vil påpeke at det allikevel er ønskelig med en dialog med utbygger, for å minimalisere effekten av etableringen og driften av kraftlinja på naturmiljøet og har foreslått følgende ordlyd i en bestemmelse i forskriften § 4 om bygging og drift av kraftlinja: *«Bygging og drift av 420 kV kraftlinje iht. gitt konsesjon, herunder etablering av en enkel kjøretrase for motorkjøretøy til mastepunktet i naturreservatet, samt nødvendig rydding av skog under kraftledningen for å ha tilstrekkelig sikkerhetsavstand. Arbeidene skal skje i samråd med forvaltningsmyndigheten på en slik måte at naturmiljøet blir minst mulig påvirket.»* E-posten av 31.07.2014 fra Statnett sier at Statnett ikke ønsker å komme i den situasjon der de må stoppe anleggsvirksomhet eller avvente hogst i påvente av klarsignal fra Fylkesmannen. De foreslår derfor følgende formulering i siste setning: *«Arbeidene skal skje på en slik måte at naturmiljøet blir minst mulig påvirket.»* Idet Fylkesmannen har tiltro til at Statnett er i stand til å bygge og drifte kraftlinja mest mulig skånsomt i forhold til naturmiljøet, foreslås ordlyden i siste setning å være som beskrevet i e-post av 31.07.2014 fra Statnett. Ut fra dette foreslår Fylkesmannen følgende tilleggspunkt i forskriften § 4: *«Bygging og drift av 420 kV kraftlinje iht. gitt konsesjon, herunder etablering av en enkel kjøretrase for motorkjøretøy til mastepunktet i naturreservatet, samt nødvendig rydding av skog under kraftledningen for å ha tilstrekkelig sikkerhetsavstand. Arbeidene skal skje på en slik måte at naturmiljøet blir minst mulig påvirket.»* Idet det er nødvendig med motorferdsel både i forbindelse med etablering og drift av kraftlinja, foreslås følgende tilleggspunkt i § 6: *«Nødvendig motorferdsel i forbindelse med etablering og drift av konsesjonsgitt kraftlinje. Motorferdselen skal skje mest mulig skånsomt i forhold til naturmiljøet.»*

For mindre naturreservater der naturmiljøet skal utvikle seg fritt, kan det være en fordel om saltsteiner plasseres utenfor reservatene, da saltsteiner tiltrekker seg både bufe og hjortevilt, slik at det kan bli en betydelig tråkklitasje og gjødselspåvirkning omkring steinene. Det kuperte og bratte terrenget gjør at det heller ikke anses som gunstig å utplassere saltsteiner innenfor det foreslåtte Urddalen naturreservat. Det er heller ikke bufe på beite i området for tiden.

Fylkesmannen anbefaler i dette tilfellet derfor ikke at det tas inn en generell anledning til utplassering av saltsteiner, eller oppsetting av gjerder, slik Statens landbruksforvaltning foreslår.

Fylkesmannen tilrår at Urddalen naturreservat vernes med den foreslåtte avgrensningen og den justerte forskriften etter høringen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår at det foretas en endring i avgrensningen av verneområdet. Fylkesmannen skisserer to mulige løsninger i forhold til den konsesjonsgitte kraftlinja:

1. Ta ut den del av reservatet som er nordvest for kraftlinja.
2. Akseptere kraftlinja gjennom reservatet og gjøre tilpasninger i forskriften i forhold til

dette, samt ha samarbeid med utbygger for å minimalisere de negative effekter på verneområdet.

Fylkesmannen tilrår at alternativ 2 velges. Miljødirektoratet tilrår at alternativ 1 velges, altså at det foretas en endring i avgrensningen av verneområdet for å unngå at nytt mastepunkt og tilhørende driftsvei blir liggende inne i det nye reservatet. Direktoratet mener det prinsipielt er feil å akseptere et såvidt omfattende inngrep i et verneområde selv om det er gitt konsesjon for tiltaket. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Urddalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det avklart med Statnett at grensen for verneområdet er 20 meter fra senterlinjen på planlagt kraftlinje. For øvrig slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Urddalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Utvidelse av Hildremsvatnet naturreservat, Bjugn kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Utvidelsesareal ca. 5800 daa, hvorav 2750 daa produktiv skog. Nytt totalareal 28 262 daa.

Inngrepstatus: Det er en hytte i området, nord for Nyvassdalsvatnet. En traktorveg går i nedre del av Åltjørna-området og langs denne er det foretatt spredt hogst. Det er også enkle traktorveger i Skjervasslia. I forlengelsen av traktorvegene i Skjervasslia og Åltjørna er det kjøretraseer for ATV, som går opp til Skjervatnet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. området Urddalen. For generelle merknader samt fylkesmannens vurdering av disse vises det til omtale under dette området.

Bjugn kommune viser til at det i forbindelse med Storheia vindpark er inngått avtale (vedlagt uttalelsen) mellom Bjugn kommune og SAE Vind DA. I denne avtalen inngår adkomst til vindparken fra Olden ved opprusting og nybygging av skogsbilveg til Sandtjønnaksla. Foreslått verneområde for Nyvassdalen ser ut til å berøre den planlagte veitraseen det siste stykket opp mot Sandtjønnaksla. Avgrensningen av Nyvassdalen må gjøres på en måte som ikke hindrer etablering av den planlagte skogsbilvegen til Sandtjønnaksla slik avtalen beskriver.

Statkraft viser til at grensene for utvidelsen i Nyvassdalen berører området til Storheia vindkraftverk, som fikk endelig konsesjon i OEDs vedtak av 26.08.2013. OED har fastsatt en minste avstand på 100 meter mellom vindturbiner og eksisterende vernegrense. Statkraft har inngått minnelige avtaler med grunneierne i området. Avtalene tillater ikke aktiviteter som kan være til hinder for vindkraftproduksjon i området, noe etablering av et naturreservat innenfor vindkraftområdet åpenbart vil være. Det gjøres oppmerksom på at det er inngått en privatrettslig avtale med Bjugn kommune om veiadkomst til vindparken fra vest opp Sandtjørns-kardet. Traseen for denne veien kan komme i konflikt med den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet. Statkraft mener at den foreslåtte utvidelsen ikke kan vedtas uten at områdeavgrensningen justeres, slik at vernegrensen ikke berører endelig planområde for Storheia vindkraftverk. I det tilfelle at vernegrensen etableres helt inntil eller nær planområdet for vindkraftverket, forutsetter Statkraft at den nødvendige buffersonen er inkludert i det foreslåtte verneområdet. Nye krav om minsteavstand vil ikke aksepteres.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

I plankart fra Statnett over Storheia vindpark datert juni 2006 er det tegnet inn mulige alternative korridorer for adkomstvei. På dette kartet er det ingen adkomstvei i Sandtjørns-kardet. Vindkraftprosjektet på Storheia skal bygges ut av SAE Vind DA. I avtalen vedlagt uttalelsen fra Bjugn kommune framgår det av punkt 3 at SAE Vind DA ikke har søkt om adkomst via Sandtjørns-kardet (dvs. fra Olden), da kostnaden ikke står i forhold til nytteverdien. Avtalen sier videre at slik opprustning og adkomst vil være positiv for skogsdriften i området og et kompensasjonstiltak rettet mot friluftslivet ved bygging av vindparken. Avtalen sier videre at

SAE Vind DA skal yte bidrag til bygging av vegen mot at de skal ha rett til å bruke den. Avtalen mellom Bjugn kommune og SAE Vind DA ble inngått før forslaget om frivillig vern av skog kom. En betydelig del av skogressursen som ligger i dekningsområdet til veg inn i Sandtjørnskardet er innenfor det foreslåtte verneområdet i Nyvassdalen, slik at nytten av vegen i skogsbrukssammenheng vil bli betydelig mindre enn det grunnlag kommunen har bygd på. Premissene som avtalen bygger på kan dermed være endret som følge av verneforslaget. Etter hva Fylkesmannen kan se ut fra kartene vil den aktuelle veitraseen i Sandtjørnskardet ikke berøre det foreslåtte verneområdet i Nyvassdalen, men her er avtalekartet fra kommunen grovt, og det antas at traseen bare omtrentlig er inntegnet. Videre grenser verneforslaget i nordøst opp mot vindparken, og i henhold til kartet over deler av området for Storheia vindpark vedlagt uttalelsen fra Statkraft ligger en liten del (ca. 70 dekar) av det foreslåtte verneområdet innenfor grensa for vindparken. For å unngå eventuelle konflikter i forhold til vei i Sandtjørnskardet og avgrensning/buffersone til vindparken, foreslås det en grenseendring for å ta ut noe areal (128 dekar, hvorav 59 dekar er produktiv skog på lav bonitet) nærmest veitraseen og vindparken. Dette berører noe høyereliggende skog, hvor det ikke er registrert særskilte vernekvaliteter annet enn at det kan klassifiseres som eldre naturskog. En sløyfe av en av de planlagte veiene og en vindturbin i vindparken vil med denne avgrensningen muligens komme nærmere grensa for det foreslåtte verneområdet enn 100 meter. Det vil her være naturlig å akseptere at disse anleggene kommer nærmere vernegrensa enn 100 meter og ikke kreve noen minsteavstand. For Åltjønnå ble det gjort en endring av avtalekartet for planområdet, som kom for sent til at det ble tatt inn i høringsdokumentet. Disse endringer gjelder lokalitetens nordvestre grense, hvor det på eiendommen 68/13 er tatt ut noe fjellareal nordvest for Sofustjønnå og tatt inn noe skogsmark ned mot Storvatnet. På eiendommen 68/7 er det tatt med et mindre areal ned mot Storvatnet, slik at grensa nå følger vannkanten. Netto endring er et tillegg på 154 dekar.

Fylkesmannen tilrår at Hildremsvatnet naturreservat utvides i Nyvassdalen og Åltjønnå, med de justeringer som er foretatt i avgrensingen etter høringen og med den foreslåtte forskriften, men med justert arealtall. Samtidig oppheves kongelig resolusjon om Forskrift 31. august 2001 nr. 972 om vern av Hildremsvatnet naturreservat, Bjugn kommune, Sør-Trøndelag.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. I fylkesmannens forslag til verneforskrift åpnes det for at det kan gis dispensasjon for nødvendig motorferdsel for enkelte spesifiserte aktiviteter. Miljødirektoratet legger til grunn at verneforskriftenes bestemmelser om motorferdsel ikke kan gå lenger enn motorferdselloven. Det kan åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Tillatelse skal fortrinnsvis gis for transport på snødekt mark. Det skal føres en streng praksis med hensyn til tillatelser til barmarkskjøring, og eventuelle dispensasjoner skal kun gis for kjøring på eksisterende traktorveier. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Hildremsvatnet naturreservat. Samtidig oppheves forskrift nr. 972 av 31. august 2001 om vern av Hildremsvatnet naturreservat, Bjugn kommune, Sør-Trøndelag.

Klima- og miljødepartementet viser til fylkesmannens omtale over om avgrensning av området. Departementet anbefaler en justering av grensene slik at man får en avstand på minst 100 meter mellom verneområdet og planlagt vindturbin samt planlagte veier knyttet til vindkraftverket. Reduksjonen vil ikke berøre viktige kjente forekomster av naturtyper eller arter. Denne grensejusteringen er avklart mellom Statkraft og Fylkesmannen. For øvrig slutter KLD seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Hildremsvatnet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift nr. 972 av 31.8. 2001 om vern av Hildremsvatnet naturreservat, Bjugn kommune, Sør-Trøndelag.

8. Utvidelse av Grytdalen naturreservat, Orkdal og Agdenes kommuner, Sør-Trøndelag.

Utvidelsesareal 1121 daa, hvorav 848 daa produktiv skog. Totalt 41 034 daa.

Inngrepstatus: Kjørespor knyttet til de seneste hogster finnes.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. omådet Urddalen. For generelle merknader samt fylkesmannens vurdering av disse vises det til omtale under dette området.

Fylkesmannen tilrår at Grytdalen naturreservat utvides i området Kattugla med den foreslåtte avgrensningen og den foreslåtte forskriften. Samtidig oppheves forskrift 22.12.2006 nr. 1626 om vern av Grytdalen naturreservat, Orkdal kommune, Sør-Trøndelag.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I fylkesmannens forslag til verneforskrift åpnes det for at det kan gis dispensasjon for nødvendig motorferdsel for enkelte spesifiserte aktiviteter. Miljødirektoratet legger til grunn at verneforskriftens bestemmelser om motorferdsel ikke kan gå lenger enn motorferdselloven. Det kan åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Tillatelse skal fortrinnsvis gis for transport på snødekt mark. Det skal føres en streng praksis med hensyn til tillatelser til barmarkskjøring, og eventuelle dispensasjoner skal kun gis for kjøring på eksisterende traktorveier.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Grytdalen naturreservat. Samtidig oppheves kongelig resolusjon nr. 1626 av 22. desember 2006 om vern av Grytdalen naturreservat, Orkdal kommune, Sør-Trøndelag.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Grytdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift nr. 1626 av 22. desember 2006 om vern av Grytdalen naturreservat, Orkdal kommune, Sør-Trøndelag.

9. Kvasshyllan naturreservat (utvidelse), Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Sør-Trøndelag fylke.

Utvidelsesareal 742 daa, hvorav 546 daa produktiv skog. Nytt totalareal 3662daa.

Høring: Utvidelsen er tidligere tilrådd til departementet som en del av forslag om utvidelse av tidligere Kvasshylla naturreservat. Utvidelsesforslaget omfattet areal på OVF's grunn samt tilbud om frivillig vern fra 9 private grunneierem men på grunn av uoverensstemmelser mellom matrikkelen, kartverk og eiendomsopplysninger kunne ikke planlagt utvidelse på privat grunn gjennomføres. Ved kongelig resolusjon av 17.12.2010 ble Kvasshyllan naturreservat utvidet på OVF's grunn, mens vern av arealene på privat grunn måtte avvendes. Eiendomsopplysningene er nå avklart, og det foreslås utvidelse av Kvasshyllan naturreservat i tråd med tidligere tilråding for de private arealene som er tilbydd for frivillig vern. Under høringen var det ingen høringsuttalelser som gikk spesielt på de private arealene.

Miljødirektoratets tilråding: Verneforslaget omfatter et areal på 718 dekar fordelt på 7 grunneiere gjennom ordningen med frivillig vern av skog. I vår tilråding høsten 2010, tilrådte vi: *”Når det gjelder avgrensning av verneområdet, har det etter at verneforslaget ble tilrådd fra fylkesmannen, dukket opp at det er uklarheter rundt eiendomsforholdene på noen av de private arealene som det er gitt tilbud om frivillig vern av. DN tilrår at de private arealene i utvidelsesforslaget foreløpig tas ut av verneforslaget, slik at vernet kun omfatter arealer på OVF's grunn. Når eiendomsforholdene er avklart, kan det gås videre med utvidelse av naturreservatet på de private arealene.”* I og med at dette nå er avklart, tilrår Miljødirektoratet utvidelsen av Kvasshyllan naturreservat og med eksisterende verneforskrift. Samtidig tilrår forskrift 17. 12. 2010 nr. 1638 om vern av Kvasshyllan naturreservat, Midtre Gauldal og Melhus kommuner, Sør-Trøndelag endret.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Kvasshyllan naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig tilrår forskrift 17. 12. 2010 nr. 1638 om vern av Kvasshyllan naturreservat, Midtre Gauldal og Melhus kommuner, Sør-Trøndelag endret.

10. Hisdalen naturreservat, Sunndal kommune, Møre og Romsdal fylke.

Totalareal 3302 daa, hvorav 3080 daa produktiv skog.

Høring:

Direktoratet for mineralforvaltning mener at det foreligger for lite informasjon om mineralressursene i området. Der det ikke er lagt fram grunnleggende ressursgeologisk informasjon, bør dette framskaffes som et ledd i en samlet vurdering som for eksempel i form av en temautredning om mineralske ressurser. De mener at etter § 41 i naturmangfoldloven er tilstrekkelig kunnskap om mineralressurser et krav i vernesaker, og at det er Fylkesmannen sin oppgave å framskaffe det før de kan ta stilling til eventuelt vern.

NTNU - Vitenskapsmuseet mener at området virker være godt undersøkt og de stiller seg helt og fullt bak forslaget til vern. Området spenner over et bredt spekter av vegetasjonstyper og sikrer store areal under naturlig dynamikk, samt leveområder for rødlistede arter. Området omfatter utpostlokaliteter for flere plantearter med en sørøstlig utbredelse i Norge. Spesielt gjeld dette for Hisdalen. For høstingsskogen i Mardalen er det nødvendig med skjøtsel.

NVE kan ikke se at verneforslaget vil ha konsekvenser for vassdrag eller kjente energiressurser. Potensialet for små kraftverk er i den sammenhengen også vurdert.

Kartverket opplyser at navnet Hisdalen mangler i sentralt stadnamnsregister (SSR). Navnet Mardalen er registrert i sentralt stadnamnsregister. Registeret er oppretta med hjemmel i § 12 i lov om stadnamn. Det inneholder i første rekke stadnamn det er gjort formelt vedtak om skrivemåten på, etter reglene i lov om stadnamn. I tillegg har Kartverket jobba med å få registrert alle stadnamn som er på kartseriene/-basene Norge 1: 50 000, N50, massivinnsamling av namn i noen kommuner, samt andre fra andre kilder. Alle verneområdene er dessverre ikke blitt registrert. Hva som er årsaken til manglende registrering kan ikke Kartverket si noe sikkert om. De vil at fylkesmannen skal melde de to reservatnamnene til Kartverket i Molde når vernevedtak er gjort.

Møre og Romsdal fylkeskommune opplyser at Hisdalen er ei svært bratt fjordli. De mener et vern ikke vil føre til konsekvenser for regionale interesser. Topografien er slik at det knapt er tilgjengelig for friluftsliv annet enn stedvis langs sjøen og at vernet vil ikke være til hinder for dette. Statens landbruksforvaltning ser det som positivt at det mellom annet er gjort unntak for beiting, men de merker seg at det ikke er åpna for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til vedlikehold av gjerder og samleanlegg for beite, eller nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. De ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for dette i forskriften, dersom det kan være nødvendig for å opprettholde beite i området. Det blir også merka at det heller ikke er åpna for skjøtselstiltak i høstingsskogen i verneforskriften. De ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for dette i forskriften for Mardalen. De forutsetter at det er nødvendig med skjøtsel for å opprettholde verdien av høstingsskogen.

Fiskeridirektoratet legger til grunn at verneforslaget ikke vil ha konsekvenser for eventuelle fiskeri- og havbruksinteresser, eller marint biologisk mangfold i det sjøområdet ved Sunndalsfjorden.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Området inngår ikke i et beiteområde for beitelag. Fylkesmannen kan derfor ikke se at det er behov for å endre på forslaget til verneforskrift. Fylkesmannen er heller ikke kjent med gjerder eller annet i dette bratte området.

Fylkesmannen regner med at de generelle kravene til undersøkelse av mineralske ressurser i små verneområder også blir fremmet i andre saker som gjelder naturreservater. Vi ser det derfor som mest aktuelt at Miljødirektoratet vurderer uttalelsen på et prinsipielt grunnlag. Fylkesmannen kan likevel opplyse at de to verneområdene er dekket av berggrunnskart.

Fylkesmannen ser det som viktig at nye reservater får korrekte navn så tidlig som mulig i en verneplanprosess. Melding om start av verneplanprosessen ble av den grunn også sendt til Statens namnekonulent for Midt-Noreg. De fikk også tilsendt verneforslaget. Det kom ikke merknader til fylkesmannens namneforslag. Fylkesmannen vil tilrår at Miljødirektoratet vurderer om det kan være

behov for bedre nasjonale rutiner når det gjelder registrering av navn for nye reservat. Fylkesmannen vil ta ansvar for å informere Kartverket i Molde når vernevedtak er gjort. På bakgrunn av høringa finner ikke fylkesmannen grunn til å foreslå endring av kart eller forskrift.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens forslag til verneforskrift og til avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hisdalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Hisdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Mardalen naturreservat, Nesset kommune, Møre og Romsdal fylke.

Nytt verneareal 4292 daa, hvorav 1480 daa produktiv skog. Totalt 6080 daa.

Inngrepstatus: Det er internasjonale turistinteresser i denne delen av kommunen. I 2013 ble arbeidet med en turistveg langs Mardøla og ei ny bru over elva ferdig. En del av vegen følger traseen til en eldre traktorveg. Fra enden av turvegen er det utsikt mot Mardalsfossen. Elva har redusert vannføring på grunn av regulering, noe som på ulik vis har hatt negativ påvirkning av verneverdien nærmest vassdraget. Vassdraget får økt vannføring i turistsesongen.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med omådet Hisdalen. For generelle merknader samt fylkesmannens vurdering av disse vises det til omtale under dette området.

Møre og Romsdal fylkeskommune opplyser at Mardalen i Nesset er et internasjonalt turistmål, med Mardalsfossene som den grunnleggende destinasjonen. Det er tilordna adkomst fra parkering nede i dalen og opp mot fossene. Denne vil delvis ligge innenfor vernet, men rett til vedlikehold er sikra i forskriften. Utover dette vil et vern etter fylkeskommunen sin vurdering ikke påvirke regionale interesser og de har således ikke merknader til forslaget.

Dovrefjell nasjonalparkstyre ved arbeidsutvalget hadde saken opp til behandling i møte 19.05.14 og kom med dette samrøstes vedtaket: «*Arbeidsutvalget i Dovrefjell nasjonalparkstyre er orientert om forslaget til vern av skog i Mardalen, og at opprettelsen av et naturreservat i Mardalen innebærer en endring / justering av vernegrensene for Eikesdalsvatnet landskapsvernområde og Sandgrovbotn–Mardalsbotn biotopvernområde. Arbeidsutvalget i nasjonalparkstyret har ikke merknader til verneforslaget for Mardalen naturreservat.*»

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Mardalen er innenfor grensene til Eikesdal sauesankarlag, men lite sau sokner ned til Mardalen. Fylkesmannen er ikke kjent med eksisterende gjerder. Det ville eventuelt ha vært mest aktuelt med samleanlegg og annet på flatene lenger nede i dalen og utenfor verneområdet. Fylkesmannen kan derfor ikke se at det er nødvendig å ta noe spesielt om gjerder og samleanlegg inn i forskriften. Fylkesmannen er enig i behovet for skjøtsel av høstingsskogen. Etter forslag til § 10 i verneforskriften skal det utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av reservatet. Det er lagt opp til at planen kan inneholde retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel. Fylkesmannen foreslår at tilbudsarealet i Mardalen blir slått sammen med Jutneset naturreservat, som ble oppretta i 2003, til et naturreservat og med en verneforskrift. Verneforslaget for en del av Mardalen omfatter også 669 da av Sandgrovbotn - Mardalsbotn biotopvernområde og 881 da av Eikesdalsvatnet landskapsvernområde. Disse to verneområdene ble vedtatt i 2002 som en del av verneplanen for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. En endret vernestatus innebærer at skogen vil få et sterkere vern enn i landskapsvernområdet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens forslag til verneforskrift og til avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd verna av Mardalen som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 07.06.2003 nr. 838 om fredning av Jutneset naturreservat, Nasset kommune, Møre og Romsdal, samt at det gjeres endringer i avgrensningen av Sandgrovbotn - Mardalsbotn biotopvernområde (forskrift 03.05.2002 nr. 438) og av Eikesdalsvatnet landskapsvernområde (forskrift 03.05.2002 nr. 432).

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilråd opprettelse av Mardalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 7.6.2003 nr. 838 om fredning av Jutneset naturreservat, Nasset kommune, Møre og Romsdal, samt at det gjeres endringer i avgrensningen av Sandgrovbotn - Mardalsbotn biotopvernområde (forskrift 3.5.2002 nr. 438) og av Eikesdalsvatnet landskapsvernområde (forskrift 3.5.2002 nr. 432).

12. Tegningdalen naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark fylke.

Totalareal ca 6800 daa, hvorav 2528 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Det er en skogsbilveg (Tegninghalsvegen) i østre del og en traktorveg langs elva mot Tegningdalssetra. Ei gangbru over elva fører til Tegningdalssetra, som er unntatt fra verneforslaget.

Høring:

NVE og Statens vegvesen - region øst har ingen merknader til verneforslaget.

Eier av Tegningdalssetra som ikke er inkludert i verneforslaget, ønsker primært at et område langs nordøstsiden av Tegninga utelates av naturreservatet slik at adkomsten til setra ikke berøres av dette. Subsidiært ønsker han at adkomsten oppjusteres til en skogsbilvei og at den kan brukes fritt av eieren av setra uten å måtte søke om dispensasjon. Han ønsker også bestemmelser som gir anledning til å utbedre og forhindre flomskader på adkomsten til setra. Endelig ønsker han å ha rett til å hente ved/brensel til oppvarming av setra, subsidiært ønsker han kompensasjon for den forringelsen av setereiendommen et eventuelt bortfall av denne muligheten vil medføre.

Direktoratet for mineralforvaltning skriver at det foreligger lite informasjon om mineralressursene i området slik at det er vanskelig å si noe om de næringsmessige konsekvensene av forslaget. Videre står det i uttalelsen: "Det er vår holdning at der hvor det ikke foreligger grunnleggende ressursgeologisk informasjon, bør dette fremskaffes som et ledd i en samlet vurdering, for eksempel i form av en temautredning om mineralske ressurser. Etter vårt syn innebærer naturmangfoldlovens § 41 at det må fremskaffes tilstrekkelig kunnskap om mineralressurser som ledd i saksbehandlingen i vernesaker. Dette kan også i visse tilfeller bety å fremskaffe ny kunnskap. Etter DMFs vurdering er slik informasjon nødvendig for at myndighetene skal kunne ha et tilstrekkelig godt beslutningsgrunnlag for å avveie fordelene og ulempene ved vern. Vi mener derfor at Fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.»

Kartverket «forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet -Tegningdalen naturreservat i Rendalen kommune - til Sentralt stedsnavnregister (SSR), dvs. Kartverket Hamar, når vernevedtaket er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn. ... . Kartverket forutsetter dessuten at kartet over verneområdet er utarbeidet på grunnlag av de nyeste FKB-data for områdene. Videre forutsettes at de koordinatfestede knekkpunktene legges inn i elektronisk kartdata. Begrunnelse for dette er hensynet til viderebruk av dataene i for eksempel InnlandsGIS og til bruk for kommunene i deres behandling av saker etter bl.a. plan- og bygningsloven, jf. pbl. § 2-1 om kart og stedfestet informasjon.»

Rendalen kommune «stiller seg meget positiv til verneforslaget». Kommunen er positiv til at det i forskriften er tatt inn et punkt om bygging av gangbru over Tegninga, men savner en bestemmelse om bålrensing. Kommunen stiller spørsmål om bakgrunnen for at det er åpnet for å kunne gi dispensasjon for en forlengelse av Tegninghalsveien med 300 meter og etablering av 150 meter ny driftsvei.

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting samt for motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Navn: Fylkesmannen konstaterer at ingen av dem som har uttalt seg har kommentert det foreslåtte navnet bortsett fra Språkrådet som finner navnet dekkende for reservatet. Fylkesmannen forutsetter at Kartverkets merknad om innmelding av reservatnavnet til Sentralt stedsnavnregister ivaretas av direktoratet etter at et vernevedtak er gjort. Dersom dette er en oppgave som skal utføres av Fylkesmannen, ber en om å få eksplisitt beskjed om dette. Kartverkets merknad om utformingen av vernekartet forutsettes ivaretatt gjennom direktoratets instruks om utarbeiding av slike kart. I motsatt fall går Fylkesmannen ut fra at instruksjonen blir justert.

Avgrensning: Fylkesmannen konstaterer at ingen av dem som har uttalt seg har kommentert den foreslåtte avgrensningen bortsett fra eier av setra som ønsker et areal langs Tegninga utelatt fra reservatet slik at adkomsten til setra hans ikke blir berørt av reservatet. Ved etablering av naturreservater er det en målsetting å verne mest mulig helhetlige økosystemer. I Tegningdalen vil en kunne få et reservat som omfatter et helt dalføre med snaufjell på begge sider, barskoglier med forskjellig eksposisjon og ulik vegetasjon, ei elveslette med blandingsskog på elvesedimenter og ei uregulert elv. Selv om deler av elvesletta er preget av hogst i senere tid, vil denne påvirkningen i tidens løp bli mindre merkbar. For øvrig er det minimalt med tekniske inngrep i området. Fylkesmannen anbefaler derfor at avgrensningen opprettholdes som i verneforslaget.

Formål: Fylkesmannen konstaterer at ingen av dem som har uttalt seg har kommentert foreslått formål med naturreservatet bortsett fra Rendalen kommune som skriver at forslaget «er med på å verne et skogområde som går fra gammel gran og furuskog opp til tregrensen og bjørkeskog. Området er stedvis ulendt og utilgjengelig som sammen med gammelskogpreget og elva Tegninga gir en villmarksfølelse, samtidig som man ivaretar artsmangfoldet knyttet til gammelskog.»

Verneforskrift:

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard mener at det foreligger for lite informasjon om mineralressursene i det foreslåtte verneområdet og ber Fylkesmannen innhente grundigere informasjon om dette. Fylkesmannen antar ut fra tilgjengelige geologiske kart og sin kjennskap til området at det er begrenset sannsynlighet for å finne mineraler av aktuell beskaffenhet for utvinning. Verken fra grunneieren eller fra annet lokalt hold er det i løpet av prosessen kommet fram opplysninger som tyder på noe annet. Merknaden fra Direktoratet for mineralforvaltning er av generell karakter og inneholder ingen informasjon om at berggrunnsforholdene i området indikerer at det i det aktuelle området kan være spesielle mineralforekomster. Fylkesmannen kan derfor ikke se at det er grunnlag for å sette i verk arbeid for å skaffe til veie «grunnleggende ressursgeologisk informasjon» og ber Miljødirektoratet avklare hvorvidt dette er til hinder for å etablere et naturreservat, jf. naturmangfoldlovens § 41.

Det aktuelle området er etter det Fylkesmannen kjenner til i liten grad i bruk som beiteområde for sau og brukes ikke som beite for storfe. Eventuell utplassering av saltsteiner kan etter Fylkesmannens oppfatning foretas utenfor området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneieren. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Bakgrunnen for at det er foreslått åpnet mulighet for å gi dispensasjon for forlengelse av Tegninghalsvegen med 300 meter er at etablering av reservatet ikke skal være til hinder for at grunneieren kan forlenge vegen inn i et bakenforliggende område. Forslag om en eventuell slik forlengelse må i tillegg behandles på vanlig måte av kommunale myndigheter etter gjeldende lovverk. Tilsvarende er den foreslåtte åpningen for å gi dispensasjon for en 150 meter lang driftsveg begrunnet med at etablering av reservatet ikke skal forhindre grunneieren i å drive ut skog fra bakenforliggende områder. Også forslag om eventuell bygging av en slik driftsveg må i tillegg behandles på vanlig måte av kommunale myndigheter etter gjeldende lovverk.

I forskriften er det foreslått at traktorvegen og stien til Tegningdalssetra, herunder gangbrua over Tegninga, skal kunne vedlikeholdes uten standardheving. Brede Nyhus opplyser at adkomsten til setra i sin tid ble opparbeidet som skogsbilveg, men at manglende vedlikehold og utbedringer etter flomskader har ført til at vegen har forfalt. Etter Fylkesmannens syn framstår adkomsten i dag som en traktorveg, den siste delen inn til setra som en sti. Dersom det skulle bli aktuelt med en heving av adkomststandarden i forhold til dagens situasjon, anbefaler Fylkesmannen at dette behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8. Også eventuelle tiltak for å utbedre og forhindre flomskader bør etter Fylkesmannens syn behandles etter denne bestemmelsen. I denne sammenhengen er det relevant å merke seg opplysningen fra Norges vassdrags- og energiverk om at Tegninga er et varig vernet vassdrag.

Vedrørende ønsket om rett til å hente ved/brensel til oppvarming av setra innenfor det foreslåtte verneområdet, subsidiært ønsker han kompensasjon for den forringelsen av setereiendommen han mener et eventuelt bortfall av denne muligheten vil medføre. Fylkesmannen bemerker at setereiendommen ikke er inkludert i verneforslaget. Det betyr at setereieren kan utnytte trærne på setereiendommen til brensel på setra. Dersom dette ikke er tilstrekkelig, og setereieren kan dokumentere rett til å ta ved til brensel på naboeiendommen og at bortfall av denne retten gir ham et økonomisk tap, mener Fylkesmannen at han etter et eventuelt vern må kunne reise krav overfor staten om erstatning for dette tapet, jf. naturmangfoldlovens § 50 og § 51.

Rendalen kommune savner en bestemmelse om bålbrenning Etter ønske fra grunneieren er standardbestemmelsen om bålbrenningsforbud tatt ut av forslaget til forskrift. Forslaget til § 3, annet ledd, punkt 1 medfører at all vegetasjon, også døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse. Dette vil i praksis likevel kunne gjøre bålbrenning ulovlig. Etter kontakt med grunneieren foreslår Fylkesmannen at det for å klargjøre situasjonen tas inn i forskriften et nytt punkt 5 i § 4: (Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:) Bålbrenning med virke fra stubber, tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Tegningdalen naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som har en endring i forhold til høringsforslaget. Det foreslås et nytt punkt 5 i § 4: Bålbrenning med virke fra stubber, tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Tegningdalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Tegningdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Viengskletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke.

Totalareal 2346 daa, hvorav 2094 daa produktiv skog.

Høring: Vedrørende merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket, samt fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Tegningdalen.

Språkrådet tilrår skrivemåten Viengskletten naturreservat, dvs, med binde-s i navnet, og opplyser at dette er i tråd med den lokale uttalen av navnet.

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting samt for motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

Statnett opplyser at de har en kraftledning i planområdet med et klausulert byggeforbudsbelte på 38 meter. I forbindelse med en eventuell oppgradering av ledningen kan det være aktuelt å bygge ei ny linje parallelt med den eksisterende før den gamle ledningen fjernes. Det forutsettes at Statnett vil ha tilgang til ledningen i forbindelse med drift og vedlikehold, herunder bruk av både kjøretøy og helikopter. Det forutsettes også at Statnett må kunne rydde skog i tilstrekkelig bredde uten å måtte søke om tillatelse til dette.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Navn: I løpet av prosessen har både Viengskletten og Viengskletten vært brukt som navn på det aktuelle verneområdet. På bakgrunn av anbefalingene fra Språkrådet og Kartverket foreslår Fylkesmannen at navnet skrives med binde-s.

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger i et til dels bratt skogområde. Det er ikke kjent for Fylkesmannen at området har vært brukt til beiting tidligere og dette temaet er ikke tatt opp av grunneierne. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr eller utplassering av saltstein synes derfor ikke å være til stede. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Den eksisterende kraftledningen til Statnett ligger mer enn 500 meter fra grensa for det foreslåtte naturreservatet, og Fylkesmannen kan ikke se at et eventuelt naturreservat vil være til hinder verken for vedlikehold av eksisterende kraftledning eller for bygging av ei ny linje parallelt med denne. Det foreslås derfor ingen tillegg i forskriften om unntak fra bestemmelsene i denne for vedlikehold av kraftledningen.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Viengskletten naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som er uendret fra høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Viengskletten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Viengskletten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Utvidelse av Bergevika naturreservat i Ringsaker kommune, Hedmark fylke

Utvidelsesareal 99 daa, hvorav 97 daa produktiv skog. Nytt totalareal 165 daa.

Inngrepsstatus: I utvidelsesområdet er det etter det Fylkesmannen kjenner til tre bygninger, tre lavspente kraftlinjer som hengekabel og en rekke spor fra tidligere tiders kalkutvinning.

Høring:

Grunneierne ønsker en justering av grensa øst for bebyggelsen på Lunderud og foreslår at grensa der skal følge kote 180. De forutsetter også at vedlikehold av luftledninger og strømmaster blir tillatt og at motorisert ferdsel blir tillatt i reservatet i tilknytning til vedlikehold av eksisterende bygninger. Endelig ønsker de at forslaget bestemmelse om at vedlikehold er tillatt av «2 eksisterende bygninger på gnr. 563 bnr. 1 (i det gamle reservatet)» korrigeres til «3 eksisterende bygninger på gnr 563 bnr 4».

Hamar seilforening gir en redegjørelse for sin aktivitet i Bergevika fra 1950-tallet fram til i dag.

Foreningen har tre bygninger, deriblant én utedo, i det foreslåtte utvidelsesområdet og ei brygge fastmontert i fjell i det eksisterende reservatet. Seilforeningen oppfatter bestemmelsen i § 3 punkt 3 om at utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler er forbudt slik at bruken av utedoen blir forbudt. Den opplyser som kommentar til § 3 punkt 4 at foreningen ved brygga har «et betongrør med grillrist for grilling og bålbrekking slik at bruk av ild ikke skal skje i natur eller på berg» og ønsker å beholde dette. Foreningen ønsker at bestemmelsene i § 4 suppleres med et unntak for vedlikehold av brygga og gjør oppmerksom på at dette kan måtte medføre boring i fast fjell. Endelig ønsker foreningen en generell dispensasjon for sin aktivitet slik at den slipper å måtte sende søknad for hvert enkelt arrangement, jf. verneforslaget § 3 punkt 5.

Hedmark fylkeskommune skriver at det ikke er kjent automatisk fredede kulturminner i området, men innenfor «hele området er det imidlertid nyere tids kulturminner i form av spor etter utvinning og utnyttelse av kalkressursene. På sikt kan det melde seg behov for skjøtsel av disse kulturminnene.»

Fylkeskommunen «finder det positivt at dette er ivare tatt i utkastet til verneforskriften, § 7.» Det foreslås at vernet av kulturminnene gjøres mer eksplisitt i bestemmelsene med følgende nye punkter:

- Tilføyelse i § 2 (formålsparagrafen): Området har også viktige kulturminner med tilknytning til utvinning, bearbeiding og transport av kalkstein

- Nytt punkt i § 3 (vernebestemmelser): Kulturminner, spesielt de som har tilknytning til utvinning, bearbeiding eller transport av kalkressursene i området, må ikke fjernes eller skades.

Ringsaker kommune –Rådmannen ber om at det blir tegnet inn på vernekartet en sti i det nordre delområdet. Det anmodes om at det gis mulighet for å regulere vegetasjonen rundt kalkovnene slik at disse ikke forringes.

Statens vegvesen – region øst forutsetter at drift og vedlikehold av fylkesveg 35, som over en kort strekning går inntil det foreslåtte reservatet, kan gjennomføres så effektivt som mulig.

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting samt for motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene:

Avgrensning: Grunneierne ønsker en annen avgrensning av reservatet øst for Lunderud og har fremmet et konkret forslag til endret grense. Etter ny befaring av området finner Fylkesmannen å kunne anbefale at den foreslåtte grensa på dette stedet justeres slik at den blir gående i overgangen mellom skråningen nedenfor hytta og den nedenforliggende brattskrenten. Dette imøtekommer langt på veg grunneiernes ønske og er telefonisk akseptert av dem.

For å imøtekomme merknaden fra Statens vegvesen – region øst presiseres det at reservatgrensa langs fylkesveg 35 legges 6 meter fra vegens midtlinje. Langs den private vegen øst for fylkesvegen foreslår Fylkesmannen at det presiseres at reservatgrensa går 4 meter fra vegens midtlinje.

Fylkesmannen anbefaler at stien i det nordlige delområdet tegnes inn på vernekartet slik Ringsaker kommune foreslår.

Formål: Hedmark fylkeskommune foreslår en tilføyelse i formålsparagrafen som presiserer at området også inneholder viktige kulturminner. Etter det Fylkesmannen kan se, gir ikke naturmangfoldlovens § 37 hjemmel til å etablere naturreservater på grunn av forekomsten av kulturminner. Fylkesmannen kan derfor ikke se at det er grunnlag for å utvide formålsparagrafen slik fylkeskommunen foreslår, men ber direktoratet om å vurdere dette nærmere.

Verneforskrift: Grunneierne i det søndre delområdet ønsker en endring av punkt 4 i § 4. Fylkesmannen har foreslått at et område rundt bygningene på gnr. 563 bnr. 4 i det eksisterende naturreservatet tas ut av dette. Som en følge av dette foreslår Fylkesmannen at punkt 4 i § 4 endres til «Vedlikehold av 3 eksisterende bygninger på gnr. 558 bnr. 7» idet det da ikke vil være noen bygninger i det søndre delområdet på gnr. 563.

Grunneierne i det søndre delområdet ønsker også at motorisert ferdsel skal være tillatt i forbindelse med vedlikehold av eksisterende bygninger. Fylkesmannen foreslår at det tas inn et nytt punkt 3 i § 7 som gir mulighet for å tillate slik ferdsel til bygningene på gnr. 563 bnr. 4 som etter forslaget blir liggende som en enklave i naturreservatet.

I det nordre delområdet blir det liggende tre bygninger. I det søndre delområdet vil det ikke bli noen bygninger, men flere bygninger vil bli liggende nær opp til grensa for naturreservatet. Den gode boniteten i området resulterer i store trehøyder. I tida som kommer vil enkelte trær etter hvert kunne utgjøre en fare for disse bygningene ved kraftig vind. Fylkesmannen foreslår derfor et nytt punkt 4 i § 7: «*Felling av trær som utgjør en aktuell fare for bygninger*».

Fylkesmannen foreslår at det tas inn et nytt punkt 6 i § 4 som tillater nødvendig vedlikehold av eksisterende luftledninger (hengekabler) og strømstolper. Dette imøtekommer grunneiernes merknad på dette punktet.

Fylkesmannen foreslår at det tas inn et nytt punkt 7 i § 4 som tillater nødvendig vedlikehold av den eksisterende brygga og et nytt punkt 8 i § 4 som tillater grilling/bålbrenning på den etablerte grillplassen i det nordlige delområdet. Dette imøtekommer merknader fra Hamar seilforening.

Fylkesmannen vurderer det slik at bestemmelsen i punkt 3 i § 3 om forbud mot «utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurenningstilførsler» ikke er til hinder for fortsatt bruk av utedoen i tilknytning til Hamar seilforenings bygninger.

Hedmark fylkeskommune har foreslått en egen bestemmelse om vern av kulturminnene i området slik: «Kulturminner, spesielt de som har tilknytning til utvinning, bearbeiding eller transport av kalkressursene i området, må ikke fjernes eller skades.» Naturmangfoldlovens § 37 lister ikke opp kulturminner som et verneformål for naturreservater. Imidlertid åpnes i det i paragrafens tredje ledd for at «I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet». Fylkesmannen ber direktoratet vurdere om det er hensiktsmessig å ta inn bestemmelsen som er foreslått av fylkeskommunen.

I den foreslåtte forskriften er det i § 7 punkt 2 åpnet for at det etter søknad kan foretas skjøtsel av kulturminner. Dette vil etter Fylkesmannens vurdering imøtekomme Ringsaker kommunes ønske om å ha mulighet for å fjerne vegetasjon rundt kalkovnene for å unngå skade på disse.

Hamar seilforening ønsker en generell dispensasjon for sin aktivitet slik at den slipper å måtte sende søknad for hvert enkelt arrangement, jf. verneforslagets § 3 punkt 5. Fylkesmannen antar at mye av foreningens aktivitet er av en slik karakter at den ikke omfattes av dette punktet. For større arrangementer er Fylkesmannen innstilt på å gi en flerårig dispensasjon. Fylkesmannen antar at det kan være hensiktsmessig å ha kontakt med seilforeningen om dette når forskriften eventuelt er vedtatt.

Det aktuelle området ligger i et til dels brattlendt skogområde. Det er ikke kjent for Fylkesmannen at området har vært brukt til beiting tidligere og dette temaet er ikke tatt opp av grunneieren. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr eller utplassering av saltstein synes derfor ikke å være til stede. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt utvidet naturreservat blir Bergevika naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som i forhold til høringsforslaget er lett justert i sørvest og har fått inntegnet en sti i det nordre delområdet.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget. Fylkesmannen ber imidlertid direktoratet vurdere om det er grunnlag for å utvide formålsparagrafen slik fylkeskommunen foreslår.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som har fått følgende endringer i forhold til høringsforslaget:
  - Punkt 4 i § 4 endres til: «Vedlikehold av 3 eksisterende bygninger på gnr. 558 bnr. 7».
  - Nytt punkt 6 i § 4: «Vedlikehold av eksisterende luftledninger (hengekabler) og strømstolper».
  - Nytt punkt 7 i § 4: «Vedlikehold uten standardheving av eksisterende brygge på gnr. 558 bnr. 7».
  - Nytt punkt 8 i § 4: «Grilling/bålbrenning på etablert grillplass på gnr. 558 bnr 7».
  - Nytt punkt 3 i § 7: «Nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikehold av eksisterende bygninger på gnr. 563 bnr 4».
  - Nytt punkt 4 i § 7: «Felling av trær som utgjør en aktuell fare for bygninger».
- at forskriften om vern av Bergevika naturreservat av 15. januar 1988 oppheves.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av at naturmangfolloven § 37 ikke åpner for at kulturminner kan inngå som del av formålet i et naturreservat, og at det derfor heller ikke kan tas inn bestemmelser om dette i forskriftens § 3.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Bergevika naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 18.12.1981 nr. 4713 om fredning av Bergevika naturreservat, Ringsaker kommune, Hedmark.

Klima- og miljødepartementet: Det er flere ulike interesser knyttet til områder i tillegg til viktige naturverdier, deriblant flere kulturminner, stier og bygninger, og det bør derfor utarbeides forvaltningsplan for området. KLD har tatt inn følgende i § 3, i tråd med fylkeskommunens forslag: *”Kulturminner, spesielt de som har tilknytning til utvinning, bearbeiding eller transport av kalkkressursene i området, må ikke fjernes eller skades.”* Videre endres § 10 fra *”Det kan utarbeides forvaltningsplan...”* til *”Det skal utarbeides forvaltningsplan...”*. Det legges til grunn at bestemmelsen i § 7 om istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner vil ivareta Ringsaker kommunes ønske om å ha mulighet for å fjerne vegetasjon rundt kalkovnene for å unngå skade på disse. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Bergevika naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 18.12.1981 nr. 4713 om fredning av Bergevika naturreservat, Ringsaker kommune, Hedmark.

15. Utvidelse av Brumundsjøen og Harasjømyrene naturreservater, Hamar og Ringsaker kommuner, Hedmark fylke.

Utvidelsesareal hvor skogen tidligere ikke er vernet: 11 651 daa, hvorav 5088 daa produktiv skog. Nytt totalareal 25 500 daa.

Inngrepstatus: Det er noen koier/hytter i området, en dam ved utløpet av Brumundsjøen og en merket skiløype.

Høring: Vedrørende merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket, samt fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Tegningdalen.

Hamar og Hedemarken Turistforening har merket seg at muligheten til å opprettholde Sjusjø-løypa og gjennomføre turrenn vinterstid er ivaretatt i forskriften. Det forutsettes at de «*får opprettholde og i nødvendig grad utvikle traseen for Sjusjøløypa både innenfor og langs med, men utenfor reservatgrensa*». Foreningen skriver videre at «*Forskriftenes pgf. 7 nr. 3 virker imidlertid unødig streng dersom den er å forstå slik at rydding i eksisterende løypetrase er avhengig av dispensasjon i det enkelte tilfelle*». Det foreslås å utarbeide et kart som viser merkede stier og løyper både i og utenfor et eventuelt nytt reservat. Foreningen har også konstruktive forslag til bedre informasjon enn i dag av et eventuelt utvidet verneområde for å skape større interesse og respekt for verneobjektene.

Hamar Trekkhundklubb opplyser at den for flere år siden har fått tillatelse av grunneierne til å ha løype for kjøring med hundspann i det foreslåtte verneområdet og å preparere denne med motorisert utstyr og foreta rydding av vegetasjon i traseen. Løypa har i perioder vært lite benyttet, men bruken er nå økende, i hovedsak til trening for langdistansehundekjøring. Dersom riksannlegg for hundekjøring ved Gåsbu får status som nasjonalannlegg «*vil dette påvirke bruken av denne delen av løypenettet i stor grad*». Det er et ønske fra klubben «*at framtidig bruk av løypa kan utvikles til en standard som gjør det mulig å arrangere internasjonale mesterskap i løypa*».

Motorisert ferdsel og rydding av vegetasjonen vil i så måte være helt nødvendig. Klubben håper derfor forskriften kan endres slik deres interesser blir tilstrekkelig ivaretatt. Subsidiært forutsetter den at klubben tildeles ny løypetrase og kompensasjon for de merutgifter dette måtte påføre den. Språkrådet tilrår skrivemåten Brumundsjøen og Harasjømyra naturreservat, dvs. entallsform istedenfor Harasjømyrene og preposisjonen og istedenfor tankestrek mellom de to egnennavnene.

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting samt for motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Navn: Navnene på de eksisterende naturreservatene er Brumundsjøen og Harasjømyrene. Forslaget som ble fremmet for det nye reservatet var Brumundsjøen-Harasjømyrene naturreservat. På bakgrunn av anbefalingene fra Språkrådet og Kartverket foreslår Fylkesmannen at Harasjømyrene endres til Harasjømyra. Språkrådet anbefaler også å erstatte tankestreken med preposisjonen og. Navnet Brumundsjøen og Harasjømyra naturreservat kan etter Fylkesmannens oppfatning misforstås dithen at det bare er disse to områdene som inngår i reservatet. Det nye reservatet vil omfatte også de mellomliggende områdene. Etter Fylkesmannens syn kommer dette bedre til uttrykk ved å bruke formen Brumundsjøen-Harasjømyra naturreservat idet dette indikerer at reservatet omfatter arealene fra Brumundsjøen til Harasjømyra.

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger i et relativt viktig beiteområde for sau og brukes også i noen grad som beite for storfe. Utplassering av saltsteiner vil etter Fylkesmannens oppfatning være lite aktuelt i et såpass våtlendt område som det foreslåtte verneområdet, de vil vanligvis bli plassert på fastmark i nærheten av veg. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr i de to allmenningene synes ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneierne. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Sjusjøløypa er tegnet inn på vernekartet. Av den foreslåtte forskriftens § 4, punktene 6 og 7, går det fram at vernebestemmelsene ikke er til hinder for «Vedlikehold av eksisterende løyper/stier som er inntegnet på vernekartet i dagens standard» og «Gjennomføring av idrettsarrangement

vinterstid i skiløype inntegnet på vernekartet». Av § 6, annet ledd, punkt 3, går det fram at ferdelsesbestemmelsene ikke er til hinder for «Preparering med prepareringsmaskin av skiløyper inntegnet på vernekartet». Etter Fylkesmannens syn bygger uttalelsen fra Hamar og Hedemarken Turistforening på en misforståelse når det henvises til det foreslåtte punkt 3 i § 7. Det gjelder for løyper som ikke er tegnet inn på vernekartet. For øvrig har Fylkesmannen merket seg foreningens konstruktive forslag om informasjon om det foreslåtte verneområdet og vil vurdere dette nærmere når et eventuelt vedtak er fattet.

Hamar Trekkhundklubb har som bilag til sin uttalelse oversendt et kart som viser den eksisterende hundeløypa i området. Klubben opplyser at den har grunneiernes tillatelse til å preparere denne løypa med motorisert utstyr. Løypa berører det foreslåtte reservatet på tre punkter. Nordvest for Brumundsjøen er løypa tegnet inn i reservatet øst for en kolle. I telefonsamtale med trekkhundklubbens sekretær 4. august 2014 ble det opplyst at det er usikkert om løypa går øst eller vest for denne kollen. Bestyreren i Furnes almenning, som er grunneier i området, opplyste i telefonsamtale samme dag at det ikke vil være noe problem for almenningen å legge denne løypa vest for kollen, utenfor reservatet. Fylkesmannen foreslår derfor at vernekartet ikke endres på dette punktet. Lengst sør er hundeløypa over en strekning på ca. 1 km tegnet 2-300 meter inne i det foreslåtte reservatet. Også her var trekkhundklubbens sekretær usikker på om løypa var riktig inntegnet. Bestyreren i Vang almenning, som er grunneier i området, opplyste i telefonsamtale 4. august 2014 at almenningen vil være positiv til å bidra til å flytte denne strekningen av løypa utenfor reservatet. Fylkesmannen foreslår derfor at vernekartet heller ikke endres på dette punktet. Sørvest for Brumundsjøen er det i Fylkesmannens forslag tegnet inn ei skiløype. Det viser seg at dette egentlig er trekkhundklubbens hundeløype og at løypa ifølge klubben går ca. 200 meter lenger øst enn i Fylkesmannens forslag. Også her var trekkhundklubbens sekretær usikker på om løypa var riktig inntegnet. Fylkesmannen vil i samarbeid med trekkhundklubben avklare dette i løpet av kort tid. Inntil videre foreslår Fylkesmannen at vernekartet opprettholdes slik det ble sendt på høring. Dersom det viser seg at løypa skal flyttes noe, vil dette bli gjort på det endelige, digitale vernekartet.

Fylkesmannen har tidligere gått ut fra at begge de rødmerkede traseene på kartet som fulgte høringsbrevet var skiløyper. Når det nå viser seg at den sørlige traseen er ei hundeløype, foreslår Fylkesmannen at den markeres som dette på vernekartet. Dette vil føre til følgende justeringer i forskriften:

§ 4 punkt 6: *Gjennomføring av idrettsarrangement vinterstid i skiløype inntegnet på vernekartet.* Denne bestemmelsen vil nå bare gjelde for skiløypa, ikke for hundeløypa.

§ 4 punkt 7: *Vedlikehold av eksisterende løyper/stier som er inntegnet på vernekartet i dagens standard.* Denne bestemmelsen vil gjelde for både skiløypa, hundeløypa og stien.

§ 6 punkt 3: *Preparering med prepareringsmaskin av skiløype inntegnet på vernekartet.* Denne bestemmelsen vil nå bare gjelde for skiløypa, ikke for hundeløypa.

§ 7 punkt 3: *Rydding av skiløypetrase inntegnet på vernekartet for bruk av prepareringsmaskin.* Denne bestemmelsen vil nå bare gjelde for skiløypa.

§ 7 nytt punkt 4: *Rydding av hundeløypetrase inntegnet på vernekartet for bruk av snøscooter.*

§ 7 nytt punkt 5: *Preparering med snøscooter av hundeløype inntegnet på vernekartet.*

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Brumundsjøen-Harasjømyra naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget. Den sørlige skiløypa markeres med et endret symbol, og betegnes i tekstfeltet som hundeløype.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som er endret fra høringsforslaget på følgende punkter (endring er understreket):
  - § 6 punkt 3: Preparering med prepareringsmaskin av skiløype inntegnet på vernekartet.
  - § 7 punkt 3: Rydding av skiløypetrase inntegnet på vernekartet for bruk av prepareringsmaskin.
  - § 7 nytt punkt 4: Rydding av hundeløypetrase inntegnet på vernekartet for bruk av snøscooter.

- § 7 nytt punkt 5: Preparering med snøscooter av hundeløype inntegnet på vernekartet.
- §7 gamle punkter 4, 5 og 6 endres til punktene 6, 7 og 8.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Brumundsjøen - Harasjømyra som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 18.12.1981 nr. 4713 om fredning av Brumundsjøen naturreservat, Ringsaker og Vang kommuner, Hedmark og forskrift 07.12.2001 nr. 1431 om fredning av Harasjømyrene naturreservat, Ringsaker og Hamar kommuner, Hedmark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Brumundsjøen - Harasjømyra naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 18.12.1981 nr. 4713 om fredning av Brumundsjøen naturreservat, Ringsaker og Vang kommuner, Hedmark og forskrift 07.12.2001 nr. 1431 om fredning av Harasjømyrene naturreservat, Ringsaker og Hamar kommuner, Hedmark.

16. Hakaskallen naturreservat, Elverum kommune, Hedmark fylke.

Totalareal 1190 daa, hvorav 1097 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Finnskogleden går gjennom området og ei koieligger ligger i tilknytning til den.

Høring: Vedrørende merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket, samt fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Tegningdalen.

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting samt for motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Navn: Fylkesmannen konstaterer at ingen av dem som har uttalt seg har kommentert det foreslåtte navnet på naturreservatet bortsett fra Språkrådet, som ikke har merknader til forslaget.

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger i et stort skogområde langt fra gårdsbruk og dyrket mark. Det er ikke kjent for Fylkesmannen at området har vært brukt til beiting tidligere og temaet er ikke tatt opp av grunneieren. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr eller utplassering av saltstein synes derfor ikke å være til stede. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Hakaskallen naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som er uendret fra høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hakaskallen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Hakaskallen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Mørkåa naturreservat, Nord-Odal kommune, Hedmark fylke.

Totalareal 192 daa, hvorav 183 daa produktiv skog.

Høring: Vedrørende merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket, samt fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Tegningdalen.

Odal Bonde- og Småbrukarlag er glad for at det har kommet fram gjennom et samarbeid mellom grunneierne og vernemyndighetene, «eit mål å arbeida imot i alle vernesaker».
Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting samt for motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Navn: Fylkesmannen konstaterer at ingen av dem som har uttalt seg har kommentert det foreslåtte navnet på naturreservatet bortsett fra Språkrådet, som ikke har merknader til forslaget.
Verneforskrift: Det aktuelle området har begrenset areal og består av ei bekkeløft med tilgrensende bratte lier som er bestokket med gammel granskog. Det er ikke kjent for Fylkesmannen at området har vært brukt til beiting tidligere. Det er i dag lite egnet som beite og vil med den sannsynlige utviklingen av skogbestandene neppe bli mer egnet i framtida. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr eller utplassering av saltstein synes derfor ikke å være til stede. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Mørkåa naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som er uendret fra høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Mørkåa som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Mørkåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Trautskogen naturreservat, Nord-Odal kommune, Hedmark fylke.

Totalareal 765 daa, hvorav 710 daa produktiv skog.

Høring: Vedrørende merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket, samt fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Tegningdalen.

Odal Bonde- og Småbrukarlag er glad for at det har kommet fram gjennom et samarbeid mellom grunneierne og vernemyndighetene, «eit mål å arbeida imot i alle vernesaker».

Sand jeger- og fiskerforening, som er rettighetshaver til småviltjakt i området, skriver at «Etablering av reservater og naturvern i dette området har etter vårt syn bare positive effekter. Generelt sett så er vern av utmark i Norge verdifullt og noe vi gjerne skulle sett mer av.»

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten av navnet Trautskogen, men skriver at «bygda Trautskogen ligger noen kilometer nordvest for dette verneområdet. Vi anbefaler Fylkesmannen å finne et navn som er mer dekkende for området, for eksempel ”Østre Igljetjennsberget naturreservat eller Steppberget naturreservat.”

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene

for utsetting av saltsteiner og for oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting samt for motorisert ferdsel i forbindelse med dette.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Navn: Det aktuelle verneområdet gikk i registreringsfasen under navnet «Igletjern-Rismyra». Dette er et tungvint og et lite opplysende navn idet det finnes flere tjern og myrer med disse navnene. I møte med grunneierne ble navnet Trautskogen ble foreslått. Det er riktig som Språkrådet skriver, at selve bygda Trautskogen ligger ca. 3 km nordvest for det aktuelle verneområdet. Imidlertid brukes navnet Trautskogen lokalt om et større område enn selve bygda. Elva Trautåa (Trøftåa) renner sørover forbi det aktuelle verneområdet og gården Trauten (Trøften) ligger sør for dette. Det er heller ingen andre verneområder på Trautskogen (den nordvestre delen av kommunen) slik at navnet vil være entydig. Navnene Østre Igletjensberget eller Steppberget, som er foreslått av Språkrådet, finnes begge på kart over området, men er lite brukt lokalt. Fylkesmannen foreslår derfor at Trautskogen opprettholdes som navn på et eventuelt naturreservat. Alternativt foreslår Fylkesmannen at navnet blir Igletjensberget idet Østre Igletjensberget ligger inne i det planlagte verneområdet og Vestre Igletjensberget ligger i grensa for dette.

Verneforskrift: Området ligger et godt stykke unna både gårdsbruk og jordbruksarealer. Det er ikke kjent for Fylkesmannen at området har vært brukt til beiting tidligere og temaet er ikke tatt opp av grunneierne. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr eller utplassering av saltstein synes derfor ikke å være til stede. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Trautskogen naturreservat, alternativt Igletjensberget naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som er uendret fra høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Trautskogen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Trautskogen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Holmby naturreservat, Kongsvinger kommune, Hedmark fylke.

Totalareal 84 daa, hvorav 80 daa produktiv skog.

Høring: Vedrørende merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket, samt fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Tegningdalen.

Eidsiva Nett AS har en 24 kV høyspentlinje som går langs grensen til det foreslåtte naturreservatet over en strekning på ca. 500 meter. «For Eidsiva nett og deres kunder er det ønskelig at avstand mellom kraftlinjen og naturreservatet blir slik at et forsvarlig ryddebelte oppnås. Eidsiva nett må kunne foreta syklisk sikringshogst av både døde og friske trær innenfor ryddebeltet. Eidsiva trenger en trasebredde på 15 meter for sin kraftlinje og stående tillatelse til å felle trær utenfor denne trasebredden som kan falle inn i traseen eller som står i fare for å falle på linjen.» Det vises i denne forbindelse til Rasjonell Elektrisk Nettdrift blad 2024 hvor det står «Trær utenfor klausulert ryddebelte, som på grunn av råte eller andre forhold kan komme til å skade

ledningsnettet, kan etter oppdragsgivers anvisning ryddes. Det skal legges til grunn at det er stor sannsynlighet for at trær i denne kategori vil være til fare for nettet.»

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene:

Avgrensning: Reservatet er i vest foreslått avgrenset mot den eksisterende kraftlinja. På bakgrunn av merknaden fra Eidsiva Nett AS foreslår Fylkesmannen at reservatgrensa legges 7,5 meter fra kraftlinjas midtlinje. Dette tilsvarer den klausulerte trasebredden i nettselskapets avtale med grunneieren. Fylkesmannen foreslår også at det i forskriften tas inn et nytt punkt 3 i § 7 slik at det i et eventuelt reservat blir mulig å gi dispensasjon for felling av trær som med stor sannsynlighet kan skade ledningsnettet.

Verneforskrift: Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard mener at det foreligger for lite informasjon om mineralressursene i det foreslåtte verneområdet og ber Fylkesmannen innhente grundigere informasjon om dette. Fylkesmannen antar ut fra tilgjengelige geologiske kart og sin kjennskap til området at det er begrenset sannsynlighet for å finne mineraler av aktuell beskaffenhet. Verken fra grunneieren eller fra annet lokalt hold er det i løpet av prosessen kommet fram opplysninger som tyder på noe annet. Merknaden fra Direktoratet for mineralforvaltning er av generell karakter og inneholder ingen informasjon om at berggrunnsforholdene i området indikerer at det i det aktuelle området kan være spesielle mineralforekomster. Fylkesmannen kan derfor ikke se at det er grunnlag for å sette i verk arbeid for å skaffe til veie «grunnleggende ressursgeologisk informasjon» og ber Miljødirektoratet avklare hvorvidt dette er til hinder for å etablere et naturreservat, jf. naturmangfoldlovens § 48.

Det aktuelle området har lite areal og er bestokket med grov granskog. Det er i dag lite egnet som beite og vil med den sannsynlige utviklingen av bestandet neppe bli mer egnet i framtida. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr eller utplassering av saltstein synes derfor ikke å være til stede. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken kan behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 8.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Holmby naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget, men med en presisering av at grensen mot eksisterende kraftlinje går 7,5 meter fra dennes midtlinje.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 2, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som i forhold til høringsforslaget er endret på ett punkt: Nytt punkt § 7.3: Felling av trær som med stor sannsynlighet kan skade ledningsnettet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Holmby som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Holmby naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Vålerberget naturreservat, Kongsvinger kommune, Hedmark fylke.

Totalareal 220 daa, hvorav 217 daa produktiv skog.

Høring: Vedrørende merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning og Kartverket, samt fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Tegningdalen.

Statens landbruksforvaltning ber om at det vurderes å gjøre et unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner og for oppsetting av gjerder i forbindelse med

beiting dersom dette er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Verneforskrift: Det aktuelle området er brattlendt og lite egnet som husdyrbeite. Fylkesmannen kjenner ikke til at området har vært i bruk som beite for husdyr de siste tiårene. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr eller utplassering av saltstein synes derfor ikke å være til stede. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 8.

Fylkesmannen tilrår:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Vålerberget naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir som på vedlagte kart, som er uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 2, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som er uendret fra høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Vålerberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Vålerberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Sula naturreservat, Nord-Fron kommune, Oppland fylke.

Totalareal 700 daa, hvorav 668 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Det går 4-5 traktorveger inn i området og enkelte gamle hesteveger/ferdselsveger. I nedre del krysser en kraftledning over dalen. I denne delen er det også et gammelt inntak for vatningsanlegg (pumpehus).

Høring: Verneforslag for området ble sendt på høring sammen med 13 andre områder i Oppland.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) mener at det må framskaffes grundigere kunnskap om mineralressursene før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.

Kartverket ber om at forholdet til stadsnavnlova og SSR bringes i orden i forbindelse med vernevedtakene.

Statens landbruksforvaltning (SLF) bemerker at det i noen av forslagene til verneforskrift ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til etablering av saltplasser for bufé. SLF ber Fylkesmannen vurdere om å åpne for dette tiltaket dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Ut over dette har SLF ingen merknader til verneforslagene.

Nord-Fron kommune er positive til vern av Sula. Forutsetningen er at vernegrensa legges minimum 60 m fra midten av fylkesveg 421 eller at det tas inn en generell unntaksbestemmelse under § 4 i verneforskriften som gjør at uttak av masser, hogst av kantvegetasjon og motorferdsel kan gjøres uten søknad til forvaltningsmyndigheten. Dette for å kunne flomsikre områdene nedstrøms. En forutsetning er også at det må kunne utføres hogst/rydding av skog minst 10m fra dyrket mark og oppsatt gjerde og motorferdsel i den forbindelse.

Statens vegvesen viser til at deres tidligere merknad om å legge vernegrensa 20m unna vegen der elva går i rør under vegen, er tatt til følge. Det er i tillegg tatt inn en bestemmelse i verneforskriften § 7 som gir anledning til dispensasjon for uttak av masse i nedre del av Sula. Dette sikrer vegvedlikehold og sikkerhetstiltak mot flom.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Kunnskap om mineralressursene: Fylkesmannen mener kunnskapen om potensial for funn av drivbare mineralske ressurser innenfor de aktuelle områdene i høringsutkastet er god nok til å fatte beslutninger om vern i tråd med forslaget. Det er ikke noe som tyder på at det finnes slike ressurser i disse områdene. Dersom det er kunnskap om mineralske ressurser i noen av områdene, burde DMF ha informert om dette og kommentert dette i sin høringsuttalelse. Fylkesmannen mener kunnskapsgrunnlaget er godt nok, og at det ivaretar kravene i naturmangfoldloven. Fylkesmannen mener verneforslagene kan fremmes.

Forholdet til stadsnavnlova: Miljødirektoratet vil melde navnene på naturreservatene til Kartverket (SSR) når vernevedtakene er gjort. Det vises for øvrig til omtalen av det enkelte område nedenfor når det gjelder skrivemåten for disse.

Saltplasser for bufé: Det er gjort en konkret vurdering for hvert enkelt område om behovet for etablering av saltplasser for bufé. Vurderingen er gjort i samråd med grunneierne. Der det ikke er lagt inn en slik spesifisert dispensasjonshjemmel, er det enten ikke ønskelig fra grunneierne, eller det anses ikke som nødvendig for å opprettholde beite og de verneverdier som er avhengig av slikt beite. Fylkesmannen tilrår derfor ingen endring av de verneforskrifter der denne dispensasjonshjemmelen mangler.

Flytting av vernegrensa: Ut fra verneverdier og vernehensyn er det ikke ønskelig å flytte vernegrensa ytterligere 40 m oppover langs elvekløfta. Det er i § 7 i utkast til verneforskrift tatt inn en bestemmelse om uttak av masse i Sula ved Nigard Tokse, dvs. nedre deler av kløfta mot fylkesveg 421. Dette sammen med at forslag til vernegrense er flyttet 20 m fra midten av fylkesvegen gjør det mulig å forebygge mot flomskader nedstrøm verneområdet i tillegg til at det sikrer akuttberedskap. Det vises for øvrig til uttalelsen fra Statens vegvesen som mener dette sikrer nødvendige tiltak mot flom. Dersom det skulle oppstå en akutsituasjon med behov for tiltak i verneområdet, er det ikke nødvendig med en vanlig dispensasjonsbehandling. Det er tilstrekkelig med en kontakt til forvaltningsmyndigheten om nødvendige tiltak med mulighet for innspill om hvilke hensyn som bør tas. Det vises her også til den generelle unntaksbestemmelsen i § 6 første ledd i verneforskriften. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrår noen endring av vernegrensa i det aktuelle området.

Det er fra grunneierne ikke påpekt noen konflikt mellom vernegrensa slik den nå foreligger og hensynet til dyrket mark og skyggeeffekter på denne. Terrengforholdene i området skulle også tilsi dette. Grenseforslaget er i tråd med tilbudet fra grunneierne, og dette er lagt til grunn i de avtaleforhandlingene som er startet. Eventuelle ulemper med skyggeeffekt bør tas opp i disse forhandlingene. Trær som måtte falle inn over dyrket mark, kan fjernes. Hogst i det bratte terrenget ned mot elva i et område der kløfta er forholdsvis smal, vil være uheldig for verneverdiene i området. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrår noen endring av verneforskriften som muliggjør systematisk hogst i den aktuelle sonen.

Fylkesmannen tilrår vern av Sula naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Sula som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har fått oversendt fra Miljødirektoratet brev av 11.9.2014 fra Nord-Fron kommune hvor man viser til sin høringsuttalelse med fokus på behovet for å flomsikre områdene nedstrøms. For å ivareta behovet for tiltak mot flom foreslår departementet at man tar inn følgende generelle unntak i verneforskriftens § 4: "Uttak av masse i Sula ved Nigard Tokse som sikkerhetstiltak mot flom, i samsvar med godkjent forvaltningsplan" i stedet for tidligere foreslåtte formulering under § 7 i forskriften. Departementet forutsetter videre at forvaltningsplan for området utarbeides snarlig.

For øvrig slutter departementet seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Sula naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Ulbergsåa naturreservat, Sør-Fron kommune, Oppland fylke.

Totalareal 785 daa, hvorav 767 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Det går 2-3 traktorveger inn i og en gammel ferdselsveg (sti) gjennom området. I nedre del ligger rester etter den gamle inntaksdammen til gårdens tidligere kraftverk bestående av en ca. 1 m høy og ca. 8-10 m lang betongdam med en nedgravd rørledning ned langs elva og ut av området. Nedenfor denne dammen er det også inntak for et vatningsanlegg.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. område 22 Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området 22 Sula.

Fylkesmannen tilrår vern av Ulbergsåa naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Ulbergsåa som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Ulbergsåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Samsjøberga naturreservat, Jevnaker kommune, Oppland fylke.

Totalareal 4060 daa, hvorav 3168 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Det står ei lita bu i utkanten av området i nordvest (Skjerpehytta) som ble ført opp på 1950-tallet i forbindelse med skjerping.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. området Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området Sula.

Fylkesmannen tilrår vern av Samsjøberga naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Samsjøberga som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Samsjøberga naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Moldberget naturreservat, Sør-Aurdal kommune, Oppland fylke.

Totalareal 3390 daa, hvorav 2698 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: En trasé for utfrakt av tømmer fra bakenforliggende areal berører så vidt området i nordvest.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. område 22 Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området 22 Sula.

Fylkesmannen tilrår vern av Moldberget naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Moldberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Moldberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Utvidelse av Oddelia naturreservat, Nordre land kommune, Oppland fylke.

Utvidelsesareal 170, hvorav 170 daa produktiv skog. Nytt totalareal 1064 daa

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. område Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området Sula.

Fylkesmannen tilrår vern av Oddelia naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Oddelia naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 25.01.2013 nr. 97 om vern av Oddelia naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Oddelia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 25.01.2013 nr. 97 om vern av Oddelia naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland.

26. Utvidelse av Falken naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke.

Utvidelsesareal 280 daa, hvorav 280 daa produktiv skog. Nytt totalareal 1345 daa.

Inngrepstatus: Det er flere traktorveger i området.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. området Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området Sula.

Statens vegvesen synes det er positivt at det i høringsutkastet er tatt inn en bestemmelse i verneforskriften § 7 som hjemler nødvendige ras og sikringstiltak i området ovenfor fylkesveg 33.

Fylkesmannen har registrert at navnet Falken naturreservat på det eksisterende verneområdet har vært et veletablert, lokalt navn på berget i området. Bakgrunnen for navnet er hekking av falk fra gammelt av i det aktuelle området. Fylkesmannen viser til at navnet er et mye brukt og gammelt navn på berget i dette området, og som også er i bruk på det eksisterende verneområdet. Vi registrerer også at navnet Falken er blitt brukt i forbindelse med ombygging av fylkesvegen i området og at navnet på den nye tunnelen er Falkentunnelen. Fylkesmannen tilrår derfor fortsatt bruk av navnet Falken naturreservat.

I forbindelse med utbedring av fylkesveg 33 og bygging av Falkentunnelen ga Fylkesmannen i januar 2012 Statens vegvesen dispensasjon for varige inngrep i fire delområder med et totalt arealbeslag på inntil 300m². Samtidig med utvidelsen er det ønskelig at grensene for eksisterende naturreservat endres i tråd med denne dispensasjonen. De fire delarealene er nå vegskråninger i tilknytning til det nylig ferdigstilte veganlegget. Disse vegarealene har ingen verneverdi. Fylkesmannen tilrår at grensene for eksisterende Falken naturreservat endres i tråd med Fylkesmannens dispensasjon av 26.1.2012 til Statens vegvesen. Fylkesmannen tilrår vern av Falken naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Falken naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 09.07.1993 nr. 676 om fredning av Falken naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Falken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 09.07.1993 nr. 676 om fredning av Falken naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.

27. Utvidelse av Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke.

Utvidelsesareal 360 daa, hvorav 295 daa produktiv skog. Nytt totalareal 9456 daa.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. området Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området Sula.

Fylkesmannen tilrår vern av Falken naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Svartdalstjerna naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 05.03.2010 nr. 341 om vern av Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Svartdalstjerna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 05.03.2010 nr. 341 om vern av Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.

28. Hatteråsen naturreservat, Eidsvoll kommune, Akershus fylke.

Totalareal 1421 daa, hvorav 1326 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: En skiløype ligger innenfor foreslåtte verneområde.

Høring: Området ble sendt på høring sammen med to andre områder i Akershus.

Til alle tre områder:

Akershus Fylkeskommune mener forholdet til automatisk fredete kulturminner er godt ivaretatt gjennom de foreslåtte verneforskriftene. Fylkesrådmannen ber samtidig om at hensynet til kulturminner og kulturmiljøer innarbeides i vernebestemmelsene. For øvrig vurderer fylkesrådmannen at forslag til bestemmelser ikke er i strid med mulighetene for å ivareta rester av kulturlandskap, veifar, bygninger, tufter m.m.

Forsvarsbygg ber Fylkesmannen vurdere muligheten for å nyansere forbudet mot start og landing for luftfartøy, til å gjelde den sivile lufttrafikken.

Norges Vassdrags- og Energidirektorat kan ikke se at noen av områdene kommer i konflikt med vassdrags- eller kjente energiinteresser.

Til dette området:

Eidsvoll kommune er positiv til opprettelse av Hatteråsen naturreservat.

Beiting, sanking, jakt, friluftsliv med mer, bør fortsette, samt preparering av skiløype. Kommunen mener også at vedlikehold og rydding av de merkede stiene i området bør skje uten forutgående søknad. Det bør settes opp skilt/infotavle i området.

Norges Ornitologiske Forening. Hatteråsen naturvernreservat omfatter områder med gammel barskog med spesielt høy andel død ved. Slike områder er verdifulle i et fylke der mye av skogen er preget av moderne skogsdrift, og sikrer samtidig naturlige biotoper for flere av våre fuglearter. Spesielt kan det nevnes at det er observert tretåspett i området, en art med preferanse for gammel,

intakt skog. Vern av gammel barskog er viktig også for mangfoldet av fugl, og NOF OA støtter forslaget om oppretting av Hatteråsen som naturvernreservat.

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse også til vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, i vernebestemmelsene. De ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften. Statens landbruksforvaltning har ellers ingen merknader til forslaget.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper vil det kunne gis dispensasjon til. I de tilfelle hvor det kan være hensiktsmessig, benyttes gjerne også flerårig tillatelse. I sin anbefaling til verneforskrifter, har Fylkesmannen lagt seg på en praksis som også gjelder øvrige og sammenlignbare verneområder. Fylkesmannen ønsker at områdene skal være godt informert om, både gjennom verneskilt (med Riksløven) og informasjonstavle.

Vedlikehold av eventuelle fremtidige gjerder for beitedyr vil normalt være tillatt uten forutgående søknad. Fylkesmannen vil bemerke at Eidsvoll allmenning ikke har spilt inn noe behov for å bruke området til beiting eller evt. gjerding i fremtiden, selv om verneforskriften ikke hindrer beiting. Eventuell behov for motorferdsel for fremtidig vedlikehold av eventuelle nye gjerder vil det kunne gis dispensasjon til etter naturmangfoldlovens § 48.

Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess. Området har høye biologiske verdier samtidig som det har en tilstrekkelig god arrondering. Vern vil øke mengden vernet barskog, samtidig som en sikrer leveområder for mange arter knyttet til området. Med bakgrunn i overnevnte tilråd Fylkesmannen at området Hatteråsen i Eidsvoll kommune blir vernet som Hatteråsen naturreservat. Fylkesmannen foreslår den områdeavgrensningen som var på høring. Fylkesmannen foreslår samtidig at forslag til verneforskrift er likt det som var på høring.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd vern av Hatteråsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilråd opprettelse av Hatteråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Kolås naturreservat (utvidelse), Vestby kommune, Akershus fylke.

Utvidelsesareal 64 daa, hvorav 60 daa produktiv skog. Nytt totalareal 115 daa.

Inngrepstatus: En eksisterende rørgate ligger innenfor området.

Høring: Området ble sendt på høring sammen med bl.a. området Hatteråsen. For generelle merknader vises til omtale under området Hatteråsen.

Norges Ornitologiske Forening OA støtter forslaget om utvidelse av Kolås naturreservat. Selv om de ikke har utført kartlegging eller gjort spesifikke undersøkelser av fuglefaunaen, har området slike kvaliteter at det forventes å ha en rik og variert artssammensetning, også når det gjelder mer sjeldne og varmekjære arter. Området har blant annet rik blandingsskog og edelløvskog på lavereliggende arealer, og ligger nær Sånaelva med våtmark og sivbelter. Slike naturtyper er i ferd med å bli sjeldne i lavlandet på det sentrale Østlandet

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er gjort et generelt unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltsteiner, eller åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse. De ber fylkesmannen om å vurdere behovet for å forskriftsfeste muligheten for slike tiltak. I høringsbrevet står det at det vil være behov for en del skjøtsel i området de nærmeste årene, og at skjøtsel som vil være positivt for verneområdet er uttak av gran, ringbarking av større trær, og tynning og fristilling av større edelløvtrær. De ber Fylkesmannen beskrive denne skjøttselen i forvaltningsplanen for området.

Statnett. Verneforslaget til Kolås naturreservat grenser til Statnetts eksisterende høyspent kraftledning, med et klausulert byggeforbudsbelte på 38 meter. Det forutsettes at Statnett fortsatt vil ha

tilgang til ledningene i forbindelse med vedlikehold, som kan bety bruk av kjøretøy og helikopter. Den eksisterende ledningen er 300 kV, og vil på et senere tidspunkt, som andre ledninger på dette spenningsnivået, bli oppgradert til 420 kV som en del av Statnetts strategi for å styrke sentralnettet. I forbindelse med en slik spenningsoppgradering har Statnett et prinsipp om å samle naturinngrep i størst mulig grad. Det er derfor aktuelt å bygge i eksisterende trasé med mindre justeringer, eller parallelt med eksisterende trasé før gammel ledning saneres dersom forhold skulle tilsi at dette er den beste fremgangsmåten. De ber om at det legges til rette for dette i det videre planarbeidet.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Fylkesmannen har ikke registrert at det er et ønske fra grunneier om i forskriften å åpne for utsetting av saltstein, oppsetting av mobile jakttårn eller oppsetting av gjerder for beiting. Kolås er et svært lite område bestående av blant annet mye edelløvsskog. Behov for tilpasninger av verneforskriften i dette området kan være annerledes enn i andre og større utmarksområder. Skulle det i fremtiden like vel være behov for nevnte tiltak, kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til dette etter naturmangfoldlovens § 48.

Forslag til vernegrense er lagt inntil skogkanten mot høyspentledningen nordøst i verneområdet. Linjetraseen ligger dermed helt utenfor verneområdet, og det medfører høyst trolig at det ikke vil være behov for å gå inn i – eller gjennom verneområdet. Skulle det likevel være nødvendig å berøre verneområdet, vil forvaltningsmyndigheten kunne gi dispensasjon fra verneforskriften samsvar med naturmangfoldlovens § 48.

Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess. Området har høye biologiske verdier samtidig som det har en tilstrekkelig god arrondering. Vern av området vil både øke mengden vernet rik og frodig edelløvsskog, samtidig som en sikrer leveområdet for mange arter knyttet til området. Med bakgrunn i overnevnte tilråd Fylkesmannen i Oslo og Akershus at Kolås naturreservat blir utvidet. Fylkesmannen tilråd den områdeavgrensningen som var på høring. Fylkesmannen tilråd samtidig at forslag til verneforskrift for Kolås er likt det som var på høring.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd utvidelse av Kolås naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 17.09.1982 nr. 1418 om fredning av Kolås naturreservat i Vestby kommune, Akershus.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilråd opprettelse av Kolås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 17.09.1982 nr. 1418 om fredning av Kolås naturreservat i Vestby kommune, Akershus.

30. Svarverudelva naturreservat, Modum kommune, Buskerud fylke.

Totalareal 325 daa, hvorav 325 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: En skogsbilveg krysser verneforslaget. Langs kløfta er det spor etter en gammel hestevei som er delvis oppbygd.

Høring: Området ble sendt på høring sammen med to andre områder.

Direktoratet for mineralforvaltning påpeker at det foreligger lite informasjon om mineralressursene i verneforslagene. De mener naturmangfoldloven § 41 innebærer at det må fremskaffes tilstrekkelig kunnskap slik at vernemyndighetene kan ha godt nok beslutningsgrunnlag for å ta stilling til vern. Kartverket påpeker at vernemyndigheten må melde navnene på reservatene til Kartverket i Oslo når vernevedtaket er gjort.

Statnett viser til at de har flere kraftledninger i planområdet for Glitra og Bjørhusnatten. Disse kan være aktuelle å spenningsoppgradere, og det kan være aktuelt å bygge parallelt med eksisterende trase før gammel ledning saneres. De forutsetter at de fortsatt vil ha tilgang til ledningene i forbindelse med drift og vedlikehold, og mulighet for å rydde skog uten å søke om tillatelse.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at opprettelse av naturreservatene har

konsekvenser for vassdrag eller kjente, aktuelle energiresurser. De viser til at Elvekraft AS søkte om å gjenoppta kraftproduksjon i Glitra, men at søknaden ble avslått av NVE på grunn av naturverdiene. Det er ingen aktuell energiresurs i verneforslaget. Fiskebekken i verneforslaget for Bjørhusnatten ble vurdert for utbygging for om lag 10 år siden, men prosjektet kom i den dyreste kostnadsklassen, og NVE antar at bekken ikke er aktuell for utbygging. NVE kommenterer at lokale netteiere mangler på høringslista.

Statens landbruksforvaltning (SLF) bemerker at det ikke er åpnet for at det kan gis tillatelse til oppsetting av gjerder eller til vedlikehold av disse, eller til motorferdsel i den forbindelse. De ber om at dette blir vurdert.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Kunnskap om mineralske ressurser: Naturmangfoldloven § 41 sier at som ledd i saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, og informasjon om pågående næringer eller aktiviteter. Fylkesmannen har ikke ressurser i verneplanarbeidet til å gjøre slike temautredninger, og mener at dette eventuelt må tas opp med Miljødirektoratet. Innenfor de rammene vi har i verneplanarbeidet ser vi det ikke som hensiktsmessig å gjøre registreringer i forhold til potensielle næringer eller aktiviteter som ikke er pågående. Dersom det skulle bli gjort funn av mineralske ressurser som er av stor betydning, kan vernevedtak eller vernegrensene vurderes på nytt. Det må i så fall gjøres en vurdering i forhold til naturverdiene, og eventuelt en ny høring og vedtak ved kongelig resolusjon.

Innmelding av navn til Kartverket: Fylkesmannen tar merknaden til orientering og foreslår at Miljødirektoratet er ansvarlig for å melde inn navn til Kartverket etter vernevedtak.

Kraftledninger: For begge de aktuelle verneforslagene er det noen hundre meter til nærmeste kraftledning, og Fylkesmannen mener derfor det er lite sannsynlig at oppgradering ikke vil komme i berøring med verneområdene. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, må det behandles som en søknad etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon i spesielle tilfeller.

Adressater: De lokale og sentrale høringsinstansene er på to ulike lister. NVE er en sentral instans, og har kun fått tilsendt den adresselista. De lokale netteierne er på den lokale lista, og alle aktuelle netteiere har fått høringsforslaget tilsendt.

Oppsetting og vedlikehold av gjerder: Oppsetting av gjerde er et fysisk inngrep som Fylkesmannen mener bør unngås dersom det ikke er spesielle behov. Områdene som er foreslått vernet er trolig lite brukt av husdyr på beite, selv om det finnes beitedyr over store deler av Finnemarka. Grunneierne har ikke beitedyr og har heller ikke fremmet ønske om å kunne sette opp gjerde. Fylkesmannen anbefaler derfor ikke at punktet om oppsetting av gjerde tas inn i forskriften.

Fylkesmannen tilrår at Svarverudelva vernes som naturreservat med grense og forskrift som under høringen.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Svarverudelva som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Svarverudelva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. Tokkeåi naturreservat, Tokke og Vinje kommuner, Telemark fylke.

Totalareal 3564 daa, hvorav 1824 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Hovedvassdraget i bunnen av kløftesystemet er regulert og en del av Tokkeutbyggingen. Det er bygd noen skogsbilveger og traktorveger inn i området. To kraftlinjer krysser hoveddalføret og går gjennom deler av området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

NJFF Telemark. NJFF sin uttalelse i meldingsfasen hadde ved en feil ikke kommet med blant de refererte uttalelsene i høringsdokumentet, men i e-post 03.10.2013 ber NJFF om at dette brevet i stedet blir brukt som høringsuttalelse. NJFF Telemark uttaler at det i forbindelse med vilkårsrevisjoner for Tokke -Vinjevassdraget har kommet fram at artsmangfoldet langs bekkeløfts-systemet sannsynligvis er avhengig av en viss mengde vann i Tokkeåi som gir fuktighet til mange av artene som er unike for området. Vernet bør derfor ses i sammenheng med kravet om minstevannsføring i Tokkeåi. Ellers uttaler NJFF Telemark at deres kjerneinteresser knyttet til jakt og fiske er tatt vare på gjennom forslaget til verneforskrift, og de legger til grunn at dette ikke blir endra ved et eventuelt vern.

Statens vegvesen, Region sør, uttaler: «*Deler av det foreslåtte naturreservatet grenser inn mot fr. H-805. Dette gjelder en 500 m lang strekning grensende mot gnr. 42 bnr. 3. Eiendomsgrensen ligger ikke inne i kartet, men Statens vegvesen har grunnoppmålingsprofiler som viser at Telemark fylkeskommune eier fra 7,0 til 14,5 m ut fra midten av vegen. For å sikre både god sikt for de vegfarende langs vegen og framtidig vedlikehold av vegen, må vegens eiendom utelates fra verneområdet. Vi ber om å bli kontaktet for å påvise eiendomsgrensen, når grensene for naturreservatet skal måles inn.*»

Telemark Orienteringskrets mener vern av skog er positivt for å ta vare på areal slik at de får utvikle seg uten inngrep. De opplyser at det ikke finnes orienteringskart i det aktuelle området. Orienteringskretsen har ellers - som i meldingsfasen - kommentarer til § 3 i forskriften om at idrettsarrangement generelt er forbudt. De mener at prosedyrene med å søke om unntak etter § 7 pkt. 1 er alt for omfattende. Orienteringskretsen mener også at det bør innføres et generelt unntak etter et nytt punkt i forskriften i § 4: "Ferdsløst mellom kontrollpunkter (poster) i orienteringskonkurranser og turorientering."

Rauland Naturstudenter uttaler at den opprinnelige verdisettinga 6 - internasjonal verneverdi - var basert på verdiene i hele kløftesystemet på 6 000 daa, ut fra størrelse, variasjon og «hotspot»-område for rødlistearter. De mener at det forslaget til vern som nå foreligger, på 3450 daa, er meningsløst fordi det ikke fanger opp hele gradienten i kløftesystemet med begge sidene og det meste av lengden. De mener derfor at det må arbeides for å få til vern av hele kløftesystemet på 6 000 daa.

Norges vassdrags og energidirektorat har - som i meldingsfasen - ingen merknader til forslaget utover en kommentar om at det finnes to digitalt kartlagte sidebekker som har potensial for framtidig kraftproduksjon. Dette gjelder Molandsbekken og bekken fra Koddessæ. Prosjekta er til sammen på omlag 0,7 MW, og med en gjennomsnittlig årlig produksjon på omlag 3 GWh. NVE er ikke kjent med om disse prosjektene er vurdert senere. NVE viser ellers til Statnett SF og Statskraft SF som er egne høringsinstanser når det gjelder energipotensialet og overføringslinjer, og regner og med at de og lokalt nettselskap eventuelt kommenterer om eksisterende kraftlinjer er tilstrekkelig ivaretatt i verneforskriften.

Statnett uttaler: «*Verneforslaget kommer i kontakt med Statnetts to eksisterende kraftledninger i området. Det forutsettes at Statnett fortsatt vil ha tilgang til ledningene i forbindelse med drift og vedlikehold, som i noen tilfeller vil bety bruk av kjøretøy. Statnett må i tillegg kunne rydde skog uten å søke om tillatelse til dette før arbeidene igangsettes. Det er veldig bratt der hvor ledningene er inne i området, og avstanden mellom trær og ledninger må av sikkerhetsmessige grunner holdes tilstrekkelig. Ledningene vil sannsynligvis på sikt være aktuelle å spenningsoppgradere, som en del av Statnetts strategi for å styrke sentralnettet. I forbindelse med en oppgradering av ledninger har Statnett et prinsipp om å samle naturinngrep i størst mulig grad. Det er derfor aktuelt å bygge i eksisterende trase med mindre justeringer, eventuelt parallelt med eksisterende trase før gammel ledning saneres dersom forhold skulle tilsi at dette er den beste fremgangsmåten. Vi ber om at denne informasjonen blir ivaretatt i den videre planleggingen.*»

Statkraft uttaler følgende: «*Som det fremgår av merknad fra NVE i brev av 25.06.2013 vil verneplanen berøre en potensiell vannkraftutbygging av Molandsbekken. Statkraft har utarbeidet planer om å lede Molandsbekken inn i tilløpstunellen til Tokke kraftverk. Dette er beregnet å kunne gi en årlig middelproduksjon i Tokke kraftverk på ca. 2 GWh, og vil trolig kunne gjennomføres innenfor en akseptabel økonomisk ramme. Det pågående arbeidet med vilkårsrevisjonen for Tokke-utbyggingen viser imidlertid at miljøkonsekvensene trolig vil bli for store ved en ytterligere redusering av restvannføringen i Tokkeåi. Altså ved at vannføringen fra Molandsbekken forsvinner fra vassdraget. Etter en helhetlig vurdering har vi derfor besluttet å legge bort dette utbyggingsprosjektet. Statkraft har således ingen merknader til verneplanen og støtter det foreslåtte skogvernet.*»

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til uttalelsen i meldingsfasen, som kommenterer at mineralske ressurser ikke er vurdert eller omtalt i meldingen. Det er heller ikke sagt noe om det finnes gamle gruveåpninger. De viser til DMF sin rolle i plansaker og regjeringa sine forventinger om at slik planlegging synliggjør mineralressurser av regional og nasjonal verdi og ikke legger hindringer i vegen for framtidig verdiskaping knyttet til disse. Manglende oppmerksomhet om mineralske ressurser i verneplansammenheng fører til mangelfull saksutredning og kan lede til feil konklusjoner. Direktoratet viser til at Norges Geologiske Undersøkingar (NGU) har det overordna ansvaret for å kartlegge berggrunnen i Norge, men at det vil ta lang tid før hele landet er dekt med basiskartlegging. De ønsker at verneforskriften skal gi NGU generell tilgang til både bakkekartlegging og kartlegging med fly. De ønsker en temautredning om geologiske ressurser og at verneforskriften kan gi dispensasjon for leting og videre undersøking av mineralske forekomster i området. DMF sier at de ikke har oversikt over gamle gruveåpninger eller andre rester av tidligere mineraluttak. Dette bør undersøkes nærmere, og verneforskriften bør gi tillatelse til både tilsyn med og eventuell sikring av eldre mineraluttak.

Forsvarsbygg uttaler følgende: «Vi viser til vårt brev datert 24. juni 2013, vedrørende oppstart av arbeidet med verneplanen. Vi registrerer at vårt innspill om å gjøre et unntak for militær virksomhet i forbudet mot avgang og landing med luftfartøy, ikke er hensyntatt. Vårt utgangspunkt her har vært at områdene som er dekket av skog, uansett ikke gir mulighet for landing med helikopter. Forskriftene gir dermed et forbud for en virksomhet som uansett ikke kan anses å være en trussel for verneformålet, men som likevel kan gi en administrativ konsekvens for Forsvaret ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområdet.. Risikoen for at et av Forsvarets helikoptre skal foreta landing innenfor en del av det definerte verneområdet som ikke er tresatt, må anses å være svært lav, og bør i seg selv kunne avskrives som trussel for verneformålet. Det bør derfor være tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra forbudet i verneforskriften, ikke særskilt for å skaffe Forsvaret landingstillatelse, men snarere for å tilpasse verneforskriften til de forhold som den reelt sett skal skjerme området for, og for å unngå uhensiktsmessige flykart. Unntaksbestemmelsen for militær operativ virksomhet kan gi nødvendig hjemmel for Forsvarets virksomhet. En tydeliggjøring med unntaksbestemmelse for militær virksomhet også når det gjelder avgang og landing med luftfartøy ville kunne være hensiktsmessig.»

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Statens vegvesen har gjort Fylkesmannen oppmerksom på at naturreservatet følger fv. 805 på en 500 m lang strekning langs eiendom gnr./bnr. 42/3 i Tokke. Telemark fylkeskommune eier grunnen til vegen i varierende bredde fra 7,0 til 14,5 m fra senterlinje i fylkesvegen. Det er meningen at vernegrensa skal følge delet mellom disse to eiendommene, og det skal ikke være nødvendig å endre vernegrensa. Grunneier vil bli varslet når verneområdet skal måles inn etter vernevedtak. Staten bruker jordskifteretten til dette arbeidet, og da blir alle naboer varslet i grensegangsaken.

Når det gjelder uttalelsen til Telemark Orienteringskrets så har fylkesmannen fått stadfestet at det ikke finnes orienteringskart for det aktuelle området, og at det således ikke foreligger grunnlagsinvesteringer for slik bruk. Dersom det skal innføres generelt unntak for orienteringsløp slik det blir foreslått, så mener fylkesmannen framdeles at dette er noe en må ta opp med sentrale styresmakter. (Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet). Fylkesmannen mener også framdeles at det ikke er en omfattende prosedyre å søke Fylkesmannen om tillatelse til avgrenset bruk av området etter § 7 pkt. h) i verneforskriften - til mindre løp eller turorientering. Denne type søknader er også aktuelle i forbindelse med arrangement i turlag mv., og det vil være mulig å gi flerårige tillatelser. På den andre sida tviler fylkesmannen på om store deler av dette reservatet av topografiske grunner er egnet for orienteringsløp.

Når det gjelder uttalelsen fra Rauland Naturstudenter, er fylkesmannen enig i at det helt ideelle hadde vært å få verna hele kløftesystemet. Frivillig vern er likevel basert på at det er grunneierne sitt valg hvor mye de vil komme med tilbud på. Fylkesmannen mener at det nåværende verneforslaget inneholder så store verneverdier at det ikke finnes tvil om at området er svært kvalifisert til vern, både med hensyn til gradientene i kløftesystemet og det biologiske mangfoldet knyttet til enkeltarter.

Når det gjelder Statnett sine merknader til verneplanen, så har fylkesmannen tatt inn de reglene som er vanlige å ha i en verneforskrift der det finnes eksisterende energi- og kraftanlegg. Jf. § 4 pkt. h og i, og motorferdsel i forbindelse med dette, § 6 pkt. c og § 7 pkt. c og j, underpunkt 3 og 4. Viss det er tiltak som vil føre til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet, må dette tas opp i søknad etter § 7 pkt. c. Nye traseer vil naturlig nok føre til større soner med rydding og felling av tre, og dette vil være et slikt tiltak. Sjøl om det er tenkt ny trase langs eksisterende linjer, kan en ikke uten videre si at det er greit i forhold til verneverdiene. Dette må vurderes i det enkelte tilfelle. Kanskje er ikke det den beste løsningen samlet sett. Etter naturmangfoldloven kan den som søker om å gjøre inngrep bli pålagt å koste undersøkelser som viser hvilken virkning inngrepet vil ha på verneverdiene, før forvaltingsmyndigheten kan vurdere dispensasjon.

Statkraft uttaler at de ikke lenger har planer om utbygging av Molandsbekken, som blir omfattet av dette vernet. Med bakgrunn i at Statkraft ikke har andre merknader til verneplanen, regner fylkesmannen med at det samme gjelder for bekken fra Koddessæ. Dette gir svar på kommentarene om energipotensialet fra NVE og kommentarene om minstevannsføring fra NJFF Telemark.

Når det gjelder merknadene fra Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser vi til NGU sin mineralressursdatabase. I nærheten av Tokkeåi ligger det to eldre kopperforekomster, men ingen av disse ligger innenfor verneforslaget. Det har ikke kommet opplysninger om gamle uttak eller forekomster i høringen. Verneplanarbeidet har ikke rammer som gjør det mulig å gjøre en selvstendig undersøkelse eller kartlegging med hensyn til geologiske ressurser, og Fylkesmannen mener dette er prinsipielle spørsmål som eventuelt må tas opp på direktoratsnivå. Så langt fylkesmannen kan se vil ikke verneforskriften være til hinder for kartlegging med fly, men bakkekartlegging og videre leting/undersøkelser som innebærer terrenginngrep vil bli forbudt etter verneforskriften. All framtidig aktivitet i området vil bli regulert av verneforskriften når området blir vernet etter naturmangfoldloven, og det vil ikke være aktuelt å åpne for nye tekniske inngrep. Denne delen av verneforskriften er standard i alle naturreservat, og spørsmål om endring av dette må også tas opp med sentrale myndigheter.

Når det gjelder uttalelsen fra Forsvarsbygg viser fylkesmannen til Miljødirektoratet sin tilråding til departementet om vern av skog høsten 2013, jf. brev datert 24.9.2013, side 12 om start og landing av luftfartøy, der en har kommentert en tilsvarende uttalelse. Miljødirektoratet skriver blant annet at: *”Det synes ikke hensiktsmessig at det enkelte verneområde skal gås gjennom for å vurdere om det er realistiske landingsmuligheter for luftfartøy, for derigjennom å ta stilling til om den enkelte verneforskrift skal ha med en slik bestemmelse om start- og landingsforbud. Over tid vil det dessuten i de fleste naturreservatene som i dag er dekket med skog, kunne oppstå endringer som gjør det mulig å foreta landinger med helikopter. Start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og dette bør både tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Dette klargjør derfor et forbud som både sivil og militær luftfart må forholde seg til. Miljødirektoratet kan ikke se at et slikt forbud vil gi andre konsekvenser for Forsvaret enn tilsvarende forbud i andre naturreservater, og tilrår derfor ingen endring av forskriftene på dette punktet.»* Fylkesmannen har lagt dette til grunn ved forslag til forskrifter.

Endring av grenser etter høring: Statens vegvesen har gjort oss oppmerksom på at det foreslåtte naturreservatet grenser inn mot fylkesveg H-805. Det gjelder en strekning på om lag 500 m langs eiendom gnr./bnr. 42/3 i Tokke kommune. Det er en forutsetning at vernegrensen skal følge delet mellom Telemark fylkeskommune som eier veggrunnen i varierende breidde, og eiendomsgrensa til gnr./bnr. 42/3.

Det foreslås å ta noen elvestrekninger og deler av en kraftgate ut fra verneområdet etter høring. Bakgrunn for dette er at fylkesmannen synes det er naturlig å avslutte skogvernet langs elvekanten når vernet ikke holder fram på begge sidene av vassdraget. Kraftgata ligger i kanten av tilbudsområdet og fylkesmannen finner det rett å legge et slikt inngrep på utsiden av et framtidig reservat når det lar seg gjøre uten store endringer. Kraftgata øverst i lia mot Molandsjuvet på eiendom gnr./bnr. 39/1 teig 1, blir derfor trekt ut av verneforslaget.

Når det gjelder elvestrekninger så kan dette kort oppsummeres slik:

- *Der det er tilbud om vern bare på en side av Tokkeåi, blir vernegrensa satt langs*

elvbredden på samme side som skogen blir verna. Her faller da selve elva utenfor verneområdet.

- Der det er tilbud om vern på begge sider av Tokkeåi blir selve elva inkludert i vernet.

Dette berører følgende eiendommer: Tokke kommune: Gnr./bnr. 25/3 og 26/2 teig 1, 39/1 teig 1, 39/3 teig 1, 39/3 teig 3, 40/4 teig 1, 41/2 teig 5 og 41/3 teig 1. Vinje kommune: Gnr./bnr. 2/1 og 12/1 teig 1.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen foreslår å flytte § 7 pkt. h) ”Forsiktig rydding av småbuskar og kvist på postar i samband med jakt på storvilt” til § 4 pkt. j, da dette punktet hører hjemme under generelle unntak. Formuleringen i § 7 pkt. b endres fra «Eablering av saltplassar for bufe og hjortevilt» til «Utsetting av saltsteinar for bufe og hjortevilt.»

Punktet om transport til bygninger, § 7 pkt. k) i forskriften som var på høring, blir tatt ut da det ikke er aktuelt i dette verneområdet.

Fylkesmannen tilrår at området blir verna som naturreservat med forskrift og avgrensning som i høringsforslaget, med unntak for de endringene i verneforskriften som er nemnt ovenfor.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Tokkeåi som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Tokkeåi naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. Utvidelse av Elferdalen naturreservat, Notodden kommune, Telemark fylke.

Utvidelsesareal 170 daa, hvorav 159 daa produktiv skog. Nytt totalareal 228 daa.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Direktoratet for mineralforvaltning DMF uttaler følgende (uttalelsen er likelydende for flere høringer): «Gjennomgående foreligger det lite informasjon om mineralressursene i de 5 områdene som foreslås vernet. Det betyr at det er vanskelig å si noe om de næringsmessige konsekvensene av verneforslagene. Det er vår holdning at der hvor det ikke foreligger grunnleggende ressursgeologisk informasjon, bør dette fremskaffes som et ledd i en samlet vurdering, for eksempel i form av temautredning om mineralske ressurser. Etter vårt syn innebærer naturmangfoldlovens § 41 at det må fremskaffes tilstrekkelig kunnskap om mineralressurser som ledd i saksbehandlingen i vernesaker. Dette kan også i visse tilfeller bety å fremskaffe ny kunnskap. Etter DMFs vurdering er slik informasjon nødvendig for at myndighetene skal kunne ha et tilstrekkelig godt beslutningsgrunnlag for å avveie fordelene og ulempene ved vern. Vi mener derfor at Fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.»

Telemark Orienteringskrets har følgende generelle merknader til forskriftene: «I brev av 26. februar 2014 påpekte Telemark Orienteringskrets at de generelle regler for ferdsel / aktivitet i naturvernområder på enkelte områder er for strenge. Dette berører denne saken. Norges Orienteringsforbund har som mål å få klarlagt dette gjennom NIF, FNF og Direktoratet for Naturforvaltning. Telemark Orienteringskrets og NOL synes at etablering av verneplan for skog kan være positivt og være grunnlag for å bevare arealer slik at de får utvikle seg uten inngrep. Telemark Orienteringskrets har imidlertid noen kommentarer til de bestemmelsene som gjelder generelt for naturreservater. Telemark Orienteringskrets synes termen ”idrettsarrangement” under §3 pkt. 4 å være en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i en orienteringskonkurranse eller for turorientering.

(§ 4) Generelle unntak fra vernebestemmelsene:

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

Forslag, her burde som nytt tilleggs underpunkt vært tatt inn:

”Ferdsl mellom kontrollpunkter (poster) i orienteringskonkurranser / turorientering.”

(§ 7) Unntak det kan gi tillatelse til:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Avgrensa bruk av naturreservatet for aktiviteter som nevnt i § 3 nr. d) - "(Bruk av reservatet til teltleire, idrettsarrangement mv)".

Dette kravet i (§ 7) underpunkt 1. synes å være en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med en orienteringskonkurranse eller Tur-Orientering.»

Telemark Orienteringskrets uttaler følgende til det konkrete verneforslaget: «Telemark Orienteringskrets har sendt ut dokumentene angående verneplan for skogsområder i Telemark til berørt klubb, Notodden Orienteringslag (NOL) i Notodden kommune. NOL har ikke orienteringskart som dekker Elferdalen naturreservat.»

Statens landbruksforvaltning uttaler følgende: «Statens landbruksforvaltning bemerker at det i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder, samt vedlikehold av disse, i forbindelse med beiting, eller nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. Vi ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom dette er nødvendig for å opprettholde beiteaktivitet i området. Statens landbruksforvaltning har ellers ingen merknader til forslaget.»

Kartverket uttaler følgende: «Kartverket vil påpeke at navnene til naturreservatene, ikke finnes i Sentralt stedsnavnsregister (SSR), jf. Kartverkets www.sestedsnavn.no. SSR er Norges nasjonale register for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk. Registeret er opprettet i henhold til § 12 i lov om stadnamn. Vi viser dessuten til uttalelsen fra Språkrådet, Stedsnavnstjeneste for Østlandet og Agderfylkene 12. februar 2014 med tilråding om skrivemåten på naturreservatenes navn. Når skrivemåten av et stedsnavn er vedtatt etter gjennomført navnesak, blir det lagt inn i SSR. Alle andre skrivemåter av navnet er da avslåtte former og skal ikke brukes i offentlig sammenheng. For at navnene på naturreservatene kan føres inn i SSR, må det gjennomføres en navnesak. Kartverket forutsetter at forholdet til stadnamnslova og SSR bringes i orden i forbindelse med vedtaket om utvidelse av naturreservatet. Kartverket ved Matrikkel- og stedsnavnseksjonen kan ev. kontaktes for hjelp med framgangsmåten mv.»

Notodden Turlag uttaler som i meldingsfasen at de ikke har planer om ytterligere aktivitet i Elferdalen naturreservat. De vil igjen bemerke, når det gjelder spørsmål om tillatelser til merking av turstier, at det var merkede stier i området Dipilen-Kroktjønn-Storemyr og Kroktjønn-Vassenden, avtegnet på Turkart Notodden Øst. Dette kartet ble utgitt av Notodden Orienteringslag, med støtte fra bl.a. Notodden kommune og Notodden Turlag, allerede i 1988. Etter den tid har merkingen vært vedlikeholdt, siste gang for 5-6 år siden. Dersom det kreves søker de om fortsatt å vedlikeholde eksisterende DNT-merkede turstier i området.

NJFF Telemark uttaler at «Vi har vært i kontakt med Notodden JFF som disponerer fiskerettigheter i nærliggende vann til Elferdalen naturreservat. Foreslått totalforbud mot motorisert ferdsel på eiendom gnr./bnr. 94/28 berører ikke foreningens aktivitet i området. For øvrig vurderer de heller ikke en utvidelse av nevnte områder som hinder for deres aktiviteter. Ut over dette oppfattes våre primærinteresser knyttet til jakt, fiske og friluftsliv som ivaretatt gjennom foreslåtte verneforskrifter og vi har ingen ytterligere kommentarer.»

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Mindre språklige endringer og rettelser i forskriftene blir ikke kommentert nærmere. Større endringer og tilføyelser er vist i kursiv. Fylkesmannen har oppdatert verneformålene i tråd med formuleringene i naturmangfoldlovens § 37.

Når det gjelder uttalelsen fra Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), vil Fylkesmannen bemerke at verneplanarbeidet ikke har rammer som gjør det mulig å gjøre selvstendige utredninger eller kartlegging med omsyn til geologiske ressurser. Dette er prinsipielle spørsmål som eventuelt må tas opp på direktoratsnivå, det samme gjelder etter vår mening det omtalte forholdet til § 41 i naturmangfoldloven. (Søk i NGU's mineralressursdatabase viser for øvrig ingen registrerte forekomster innenfor de to verneområdene m/utvidelser.)

Når det gjelder uttalelsen til Telemark Orienteringskrets, så har de kommet med forslag til bestemmelser som de ønsker inn i verneforskriftene. Dersom det skal innføres generelt unntak for orienteringsløp/turorientering slik det her foreslås så må dette tas opp med sentrale myndigheter. (Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet). Fylkesmannen er pålagt å bruke standard formulering i forskriftene. Det er ellers ingen omfattende prosedyre å søke Fylkesmannen om tillatelse til begrenset bruk av områdene etter § 7 c/a i verneforskriftene - til mindre løp eller

turorientering. Denne type søknader er også aktuelle i forbindelse med arrangementer i turlagssammenheng mv. Fylkesmannen tar til etterretning at det ikke foreligger noe orienteringskart for Elferdalen naturreservat.

Når det gjelder uttalelsen fra Statens landbruksforvaltning ønsker man tatt inn i verneforskriften en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. I Elferdalen NR ønsker vi på grunn av urørthetsgraden i kjerneområdet ikke å åpne for gjerding/beiting og tilhørende motorferdsel, og vi foreslår derfor ingen endring i forskriften her. Det skal i den forbindelse bemerkes at staten også er grunneier i det opprinnelige Elferdalen NR.

Kartverket påpeker at navnet Elferdalen naturreservat ikke finnes i Sentralt Stedsnavnregister (SSR), Norges nasjonale register for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk. Når skrivemåten til et stedsnavn er vedtatt etter navnesak blir det lagt inn i SSR. Denne vernesaken gjelder en utvidelse av et eksisterende reservat. Eksisterende reservat er vedtatt ved kgl. res av 6. januar 1967. Navnet har derfor eksistert i lang tid og antas å være en dialektvariant av Eldfardalen, det navnet som Språkrådet anbefalte i meldingsfasen. Språkrådet har for øvrig ikke hatt merknader i høringen. Fylkesmannen har etter høringen vært i dialog med Kartverket, og fått opplyst at alle varianter av skrivemåter som var i offentlig bruk før navneloven trådte i kraft 1.7.1991 fortsatt fritt kan benyttes i offentlig sammenheng, inntil det eventuelt reises formell navnesak etter LOV-1990-05-18-11, navneloven. Kartverket har opplyst at en vil få registrert verneområdet i SSR med det første.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I fylkesmannens tilråding tilrås at det som unntak fra ferdselsbestemmelsene (§ 6), gjøres unntak for utfrakt av felt storvilt og for syke og skadde bufe med unntak for en enkelt eiendom.

Miljødirektoratet mener disse unntaksbestemmelsene bør gjelde for hele området. Da motorisert ferdsel i utmark må ha grunneiers tillatelse, kan de grunneierne om ikke ønsker slik aktivitet på sin eiendom nekte å gi slik tillatelse sjøl om verneforskriften åpner for det.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Elferdalen naturreservat. Samtidig oppheves forskrift av 06.01.1967 nr. 5 om fredning av urskog, Notodden kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Elferdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift av 06.01.1967 nr. 5 om fredning av urskog, Notodden kommune, Telemark.

33. Utvidelse av Flaaten naturreservat, Notodden kommune, Telemark fylke.

Utvidelsesareal 641 daa, hvorav 580 daa produktiv skog. Nytt totalareal 2863 daa

Inngrep: Enkelte mindre synlige traktorsleper går inn til hogstpåvirka områder fra nord-vest.

Høring: Området ble sendt på høring sammen med området Elferdalen. For omtale av generelle merknader samt Fylkesmannens kommentarer til disse henvises til omtale under det området.

Notodden Turlag uttaler som i meldingsfasen at de ikke har planer om ytterligere aktivitet i Flaaten naturreservat. De vil igjen bemerke, når det gjelder spørsmål om tillatelser til merking av turstier, at det var merkede stier i området Dipilen-Kroktjønn-Storemyr og Kroktjønn-Vassenden, avtegnet på Turkart Notodden Øst. Dette kartet ble utgitt av Notodden Orienteringslag, med støtte fra bl.a. Notodden kommune og Notodden Turlag, allerede i 1988. Etter den tid har merkingen vært vedlikeholdt, siste gang for 5-6 år siden. Dersom det kreves søker de om fortsatt å vedlikeholde eksisterende DNT-merkede turstier i området.

NJFF Telemark uttaler at «*Vi har vært i kontakt med Notodden JFF som disponerer fiskerettigheter i nærliggende vann til Flaaten naturreservat. Foreslått totalforbud mot motorisert ferdsel på eiendom gnr./bnr. 94/28 berører ikke foreningens aktivitet i området. For øvrig vurderer de heller ikke en utvidelse av nevnte områder som hinder for deres aktiviteter.*

Ut over dette oppfattes våre primærinteresser knyttet til jakt, fiske og friluftsliv som ivarettet gjennom foreslåtte verneforskrifter og vi har ingen ytterligere kommentarer.»

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Mindre språklige endringer og rettelser i forskriftene blir ikke kommentert nærmere. Større endringer og tilføyelser er vist i kursiv. Fylkesmannen har oppdatert verneformålene i tråd med formuleringene i naturmangfoldlovens § 37.

Når det gjelder den spesifikke uttalelsen til Flaaten NR fra Telemark orienteringskrets/NOL, så er Fylkesmannen innstilt på å gi flerårige tillatelser til begrenset bruk av området der det foreligger orienteringskart i dag. Det må imidlertid søkes om dispensasjon etter § 7 a i verneforskriften, jf. også omtalen under generelle merknader til forskriftene. Vi ser ikke behov for å avmerke noe ferdselsforbudsområde på orienteringskartet.

Statens landbruksforvaltning ønsker tatt inn i verneforskriftene en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen ser dette som uproblematisk for Flaaten NR så lenge det er snakk om tillatelse etter søknad, og vi foreslår nå å ta inn bestemmelser om hhv oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og om nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette i denne forskriften, jf. justert § 7 e og justert § 7 i for Flaaten naturreservat.

Kartverket påpeker at navnet Flaaten naturreservat ikke finnes i Sentralt Stedsnavneregister (SSR), Norges nasjonale register for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk. Når skrivemåten til et stedsnavn er vedtatt etter navnesak blir det lagt inn i SSR. Denne vernesaken gjelder en utvidelse av et eksisterende reservat. Flaaten naturreservat ble oppretta ved kgl. res av 17. desember 2010 gjennom ordningen med frivillig vern. Navnet ble bestemt av grunneier som ville hedre sin far ved å bruke familienavnet Flaaten, der å er bytta ut med to aa- er, noe som ikke er uvanlig i mange norske familienavn. Språkrådet anbefalte i meldingsfasen Flåten som ordinær norsk skrivemåte, men har ikke hatt ytterligere merknader til vår forklaring i kommentarene i høringsfasen.

Fylkesmannen har vært i dialog med Kartverket etter høringen. Kartverket påpeker at skrivemåten med aa er tvilsom – det er lenge siden aa var vanlig skrivemåte for å i norsk. Dessuten skal lov om stadnavn og lov om personnavn holdes fra hverandre. Vi har likevel oppfattet Kartverket slik at en vil få registrert verneområdet i SSR med det første. Formelt sett skulle sikkert navnsettingen her ha vært vurdert mot lov om stadnavn. Fylkesmannens lokale og sentrale høring av verneplanen omfatter også navnsettingen, og vi har ikke mottatt andre merknader til navnet enn dette som her er nevnt. Fylkesmannen mener også at vi er bundet av avtalen med grunneier om frivillig vern inklusive navnsettingen, slik at det vil være et avtalebrudd om en endrer navnet nå ved utvidelse. Når det gjelder uttalelsen fra Notodden Turlag, så har de turstier som blir merket og vedlikeholdt gjennom deler av verneområdet og ønsker å fortsette denne praksisen. Gjeldende forskrift hjemler dispensasjon etter søknad, og ny forskrift vil ha samme hjemmel i § 7 pkt. c. Fylkesmannen vil ta opp til behandling søknaden om fortsatt merking av eksisterende DNT-merka turstier i Flaaten naturreservat. Vi er innstilt på å gi flerårige tillatelser til dette.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilråd utvidelse av Flaaten naturreservat. Samtidig oppheves forskrift av 17.12.2010 nr 1618 om vern av Flaaten naturreservat, Notodden kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilråd opprettelse av Flaaten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift av 17.12.2010 nr 1618 om vern av Flaaten naturreservat, Notodden kommune, Telemark.

34. Utvidelse av Grytdalen naturreservat, Drangedal kommune, Telemark fylke.

Utvidelsesareal 1760 daa, hvorav 487 daa produktiv skog. Nytt totalareal 16 542 daa.

Inngrepstatus: Det går en enkel traktorveg inn i området.

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen.

Telemark Orienteringskrets har sendt høringen til aktuell orienteringsklubb i Drangedal. Det er ikke utarbeidet orienteringskart som berøres av området, og det er ikke planer om å gjøre det.

Grunneier i eksisterende reservat har følgende innspill: «1. Det ønskes avklaring rundt dagens reservatgrenser for Grytdalen. Uavklarte spørsmål angår spesielt målebrev, flytting av grensepunkter og eiendomsgrenser over vann. Det vises i denne sammenheng bl.a. til saksnummer 11/00679 i Drangedal kommune, samt til e-post dialog fra 3.-5. februar i år med Fylkesmannen.

2. Vernebestemmelsene bør omfatte hele reservatet. Bestemmelsene bør altså gjelde for både 66/7 og 65/4. Hvis utsetting av saltsteiner og oppsetting av mobile jakttårn skal tillates på 65/4 (ref. § 4 punkt f og g) bør tilsvarende aktiviteter også tillates på 66/7.

3. Bruk av elektrisk påhengsmotor på båt ønskes unntatt fra de generelle ferdselsbestemmelsene. En elektrisk påhengsmotor vil forenkle transport av felte dyr og jegere ut og inn i terrenget.

4. Under § 4 punkt e i forslaget til ny verneforskrift er stedsnavnet feil skrevet («Store Svea»). Korrekt stedsnavn skal være «Store Stea».

5. I § 4 punkt e er nevnt en hytte på Store Stea. Denne hytten, «Grytstøl», brant ned høsten 1993, se vedlegg 1. I dag gjenstår kun uthuset, en stall. Mørkvannstua (vedlegg 2) brant ned på 1980-tallet. Grunneier ønsker at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for å kunne gi dispensasjon til gjenreisning av nedbrente byggverk.

6. Under § 3 punkt d i forslaget til ny verneforskrift, er det nå inkludert et forbud mot teltleirer. I gjeldende forskrift finnes ikke et forbud mot teltleirer. Da begge hyttene i terrenget er nedbrent ønsker undertegnede å unngå et forbud mot bruk av telt i terrenget.

Statens landbruksforvaltning SLF uttaler følgende: «Statens landbruksforvaltning bemerker at det i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, samt vedlikehold av disse, eller nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. SLF ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beiteaktiviteten i området. Statens landbruksforvaltning har ellers ingen merknader til forslaget.»

Fylkesmannens kommentarer og til høringsuttalelsene:

Grunneier i det eksisterende reservat har i sin uttalelse pekt på flere forhold og har forslag til endring av verneforskrifta. Foruten at vi retter opp feilskrivningen av «Store Stea», så har Fylkesmannen følgende merknader:

1. Når det gjelder uklarheter med målebrev, usikkerheter ved eksisterende grensepunkter og grense over vann, anbefaler vi at disse problemstillingene blir tatt opp under grensegangen ved jordskifteretten etter vernevedtaket.
2. Det vil forenkle forskriftene hvis samme bestemmelse kan gjelde for hele reservatet, og Fylkesmannen anbefaler derfor at § 4 f og g endres til å gjelde for begge eiendommene i tråd med Lauvstad sine ønsker. Referanse til gnr./bnr. strykes i begge disse punktene.
3. Fylkesmannen aksepterer at det gis generell dispensasjon for bruk av elektrisk påhengsmotor for båt for å forenkle transport av jegere og felte dyr. Fylkesmannen foreslår derfor et nytt punkt i verneforskriften som følger:

§ 6 c. Bruk av elektrisk påhengsmotor på båt.

4. For å hjemle eventuell gjenoppbygging av nedbrent hytte på «Store Stea» foreslår Fylkesmannen følgende nye punkt i verneforskriften:

§ 7 g. Gjenoppbygging av bygninger som er ødelagt av brann eller naturskade, innenfor opprinnelig størrelse på vernetidspunktet.

Når det gjelder «Mørkvannstua» så eksisterte ikke denne på vernetidspunktet, og Fylkesmannen kan ikke gå inn for å gjenoppbygge denne bygningen, siden dette blir å betrakte som et nytt bygg i verneområdet.

Det bør imidlertid være mulighet for bruk av motorisert ferdsel til transport av materialer ved gjenoppbygging på «Store Stea», og Fylkesmannen foreslår derfor følgende nye bestemmelse:

§ 7 l. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med gjenoppbygging av bygninger, jf. § 7 g.

5. Når det gjelder forbudet mot teltleir i forskriftenes § 3 d, så omfatter ikke dette telting for et mindre antall personer i tråd med friluftslovens bestemmelser.

Siden veien og parkeringsplassen med lavvo nå tilrås tatt ut av verneområdet, vil det ikke lenger være behov for hjemmel til vedlikehold av veier og Fylkesmannen tilrår at «veier» strykes fra bestemmelsene.

SLF ber Fylkesmannen vurdere om det kan være aktuelt å ha en hjemmel i forskriftene til å sette opp gjerder for beitedyr og mulighet til å bruke motorisert kjøretøy i den forbindelse. Grunneierne har ikke bedt om en slik hjemmel, men Fylkesmannen har ikke noe i mot at denne hjemmelen kommer med i § 7 etter søknad. Tilsvarende hjemmel for bruk av motorisert kjøretøy må også komme med. Vi vil imidlertid bemerke at det i Grytdalen naturreservat av hensyn til verneverdiene i så fall kun vil bli gitt tillatelse til å kjøre etter noen få fastlagte traseer godkjent av fylkesmannen. Fylkesmannen foreslår derfor et nytt punkt *§ 7 f. Oppsetting og vedlikehold av gjerder, og tilsvarende § 7 l. Nødvendig motorferdsel ved oppsetting og vedlikehold av gjerder, jf. § 7 g.*

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer av forskrifta som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet, herunder at et mindre område i eksisterende naturreservat tas ut. I eksisterende naturreservat er det forbud mot lavtflyging under 300 m. Fylkesmannen tilrår at dette forbudet skal gjelde for det nye naturreservatet. Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av dette. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Grytdalen naturreservat. Samtidig oppheves forskrift av 9. juli 1993 nr. 709 om freding av Grytdalen naturreservat, Drangedal kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Grytdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift av 9. juli 1993 nr. 709 om freding av Grytdalen naturreservat, Drangedal kommune, Telemark.

35. Store Snipen naturreservat, Skien kommune, Telemark fylke.

Totalareal 197 daa, hvorav 121 daa produktiv skog.

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen.

Telemark Orienteringskrets opplyser at Skien Orienteringslag ikke har O-kart i noen av de aktuelle områdene.

En enkeltperson har en merknad til verdsettingen av områdene. «Områdene er kartlagt som nøkkelbiotoper hvis metodikk tilsvarende dagens naturtypemetodikk med verdsetting på tre nivåer, hvor A er svært viktig. Verneområder verdsettes etter annen metodikk og etter firedeelt skala og et områdes samla verdi vurderes etter en lang rekke og flere parameter enn naturtypemetodikken jf DNs skogvernetmetodikk fra 2007. De aktuelle områdene hos Løvenskiold er ikke verdsatt etter denne og etter beskrivelsene å dømme, ville trolig alle bli verdsatt som regionalt verneverdige (**), mens utvidelsen av Skrim og Sauheradjella NR ville fått *. Det skal ikke utelukkes at Lindalsliene og Persholknatten ville ha fått *** utifra størrelsen og beskrivelsen, men dette er usikkert i og med at ingen vernevurderinger er gjort. Det er derfor ikke riktig at flere av områdene er verdsatt til 4 - områder. Slik verdsetting er kun gitt for et fåtall og unike områder i Norge, hvorav Mørkvassjuvet og Murefjell NR er blant et lite fåtall områder i Telemark».

Statens landbruksforvaltning påpeker at det i de spesifiserte bestemmelsene i forskriften ikke er åpnet for at det etter søknad kan tillates oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, vedlikehold

av disse eller nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. SLF ber Fylkesmannen vurdere å åpne for slike tiltak dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Grenland landbrukskontor (GL) opplyser at verneforslaget ikke er i konflikt med gjeldende arealplanstatus for området. Det foreligger heller ikke arealplaner under arbeid som kommer i konflikt med det planlagte reservatet. GL påpeker at forslag til forskrift etter kommunens vurdering ikke vil være til hinder for allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark og utøvelse av friluftsliv, så lenge dette skjer på en skånsom og hensynsfull måte. Kommunen mener det er viktig at det gis mulighet for dispensasjon til merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper.

Fylkesmannens kommentarer:

Det gjenstår å få registrert reservatene i Sentralt Stedsnavnregister slik som Kartverket påpeker. Fylkesmannen foreslår derfor at dette kan gjøres samtidig som Klima- og miljødepartementet tinglyser heftelser på de aktuelle eiendommene etter vernevedtaket. Både tinglysning og SSR er tjenester som ligger hos Kartverket.

Mht. verdisetningen av områdene og fylkesmannen er helt enig i det en enkeltperson påpeker. Her har fylkesmannen gjort feil i høringsdokumentet og har derfor endret verneverdiene for de ulike områdene i den videre saksbehandlingen.

Statens landbruksforvaltning ønsker tatt inn i verneforskriftene en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen ser dette som uproblematisk for Store Snipen naturreservat så lenge det er snakk om tillatelse etter søknad, og vi foreslår nå å ta inn bestemmelser om hhv oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og om nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette i denne forskriften, jf. justert § 7 e og § 7 g i forskrift for Store Snipen naturreservat.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Store Snipen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Store Snipen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

36. Persholknatten naturreservat, Skien kommune, Telemark fylke.

Totalareal 1531 daa, hvorav 894 daa produktiv skog.

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen. Mht. merknad fra en enkeltperson om verdsetting vises til område 37 Store Snipen. Statens landbruksforvaltning, SLF, påpeker at det i de spesifiserte bestemmelsene i forskriften ikke er åpnet for at det etter søknad kan tillates oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, vedlikehold av disse eller nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. SLF ber Fylkesmannen vurdere å åpne for slike tiltak dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Grenland landbrukskontor, GL, opplyser at verneforslaget ikke er i konflikt med gjeldende arealplanstatus for området. GL påpeker at forslag til forskrift etter kommunens vurdering ikke vil være til hinder for allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark og utøvelse av friluftsliv, så lenge dette skjer på en skånsom og hensynsfull måte. Kommunen mener det er viktig at det gis mulighet for dispensasjon til merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper.

Fylkesmannen: Søk i NGU's mineralressursdatabase viser ikke noen registrerte forekomster innenfor de foreslåtte verneområdene, med unntak av Persholknatten, der det er registrert en forekomst av kobberkis.

Statens landbruksforvaltning ønsker tatt inn i verneforskriften en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen ser dette som uproblematisk for Persholknatten naturreservat så lenge det er snakk om tillatelse etter søknad, og vi foreslår nå å ta inn bestemmelser om hhv oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og om nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette i denne forskriften, jf. justert § 7 e og § 7g i forskrift for Persholknatten naturreservat.

Fylkesmannens tilråding: Søk i NGU's mineralressursdatabase viser en forekomst av kobberkis i den sørøstre delen av det foreslåtte verneområdet. Faktaarket inneholder ingen nærmere beskrivelse av forekomsten, og Fylkesmannen foreslår ingen endringer i verneforskriften eller avgrensningen av området på bakgrunn av dette. I forskriften for Persholknatten er bestemmelsen i § 4 om vedlikehold av bygninger, veier og anlegg tatt ut etter høring, da slike anlegg ikke finnes i området som foreslås vernet. Like ens er formuleringen i § 5 pkt. b «utenfor eksisterende veier» tatt ut. Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Persholknatten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Persholknatten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

37. Linddalsliane naturreservat, Skien kommune, Telemark fylke.

Totalareal 1039 daa, hvorav 669 daa produktiv skog

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen. Mht. merknad fra en enkeltperson om verdsetting vises til området Store Snipen.

Statens landbruksforvaltning, SLF, påpeker at det i de spesifiserte bestemmelsene i forskriftene ikke er åpnet for at det etter søknad kan tillates oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, vedlikehold av disse eller nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. SLF ber Fylkesmannen vurdere å åpne for slike tiltak dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Grenland landbrukskontor (GL) opplyser at verneforslaget ikke er i konflikt med gjeldende arealplanstatus. GL påpeker at forslag til forskrift etter kommunens vurdering ikke vil være til hinder for allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark og utøvelse av friluftsliv, så lenge dette skjer på en skånsom og hensynsfull måte. Kommunen mener det er viktig at det gis mulighet for dispensasjon til merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper

Fylkesmannens kommentarer

Statens landbruksforvaltning ønsker tatt inn i verneforskriftene en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen ser dette som uproblematisk for Linddalsliane naturreservat så lenge det er snakk om tillatelse etter søknad, og vi foreslår nå å ta inn bestemmelser om hhv oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og om nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette i denne forskriften, jf. justert § 7 e og § 7g i forskrift for Linddalsliane naturreservat.

Fylkesmannens tilråding: I forskriften for Linddalsliane er bestemmelsen i § 4 om vedlikehold av bygninger, veier og anlegg tatt ut etter høring, da slike anlegg ikke finnes i området som foreslås vernet. Like ens er formuleringen i § 5 pkt. b «utenfor eksisterende veier» tatt ut. Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Linddalsliane som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Linddalsliane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

38. Utvidelse av Orsjømyra naturreservat, Skien kommune, Telemark fylke.

Utvidelsesareal 741 daa, hvorav 671 daa produktiv skog. Nytt totalareal 1094 daa.

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen.

Telemark Orienteringskrets uttaler følgende til det konkrete verneforslaget:

«*Telemark Orienteringskrets (TOK) har sendt ut dokumentene angående utvidelse av "Orsjømyra naturreservat" i Skien til berørt klubb, Skien Orienteringsklubb (SOK). SOK har orienteringskart som dekker det nye og utvidete naturreservat. Basert på SOKs og TOKs valgte styrer har vi følgende kommentarer til de forskjellige aktuelle områder:*

1. SOK har hatt orienteringskart over området, som ble utgitt i 2001 i forbindelse med Norgesmesterskapet i orientering (NM). Tidligere hadde IF Storm orienteringsgruppe kart i området.
2. "Orsjømyra naturreservat" ligger midt i orienteringskartet "Tveitan".
3. SOK ønsker også å beholde denne rettigheten i fremtiden.
4. SOK foreslår som tillegg at de kan markere "Orsjømyra naturreservat" med en grønn linje som markerer naturreservatet på kartet.
5. Postplasseringer vil normalt ikke plasseres i dårlig fremkommelige områder.
6. Områder innefor naturreservatet hvor det vil være forbudt å ferdes vil på orienteringskartet bli merket med rød grenselinje og røde skråstreker innenfor grenselinjen.

Orienteringsidrettens anlegg er orienteringskart som er kostbare å lage, mellom 30.000 og 35.000 kr/km². På langt nær alle terreng kan benyttes til orientering og dermed til utarbeidelse av orienteringskart. Telemark Orienteringskrets synes at etablering av verneplan for skog kan være positivt og være grunnlag for å bevare arealer slik at de får utvikle seg uten inngrep. Etablering av naturreservater innenfor arealet til et orienteringskart bør ikke ødelegge et idrettsanlegg som et orienteringskart er, selv om det kan settes noen restriksjoner.

Slik "Orsjømyra naturreservat" er lokalisert vil SOK aldri benytte dette naturreservatområdet som arealer som krever tillatelse fra grunneiere ved arrangement av orienteringskonkurranser. Det er:

1. Plass til parkering av arrangørens, deltakeres og tilskuernes biler
2. Plass til arena (Målområder med samlingsplass for deltakere arrangørpersonell og tilskuere).
3. Plass til avvikling av start for deltakerne i konkurransen.

Areal som krever tillatelse fra grunneiere ved turorientering er:

1. Parkeringsplass(er) for turorienterernes biler.

Postplasseringer krever ikke tillatelser fra grunneiere henhold til friluftsløven.»

Statnett uttaler at avstanden på 10 m fra ytterste strømførende ledning til vernegrensa er tilstrekkelig. Dette gjelder ledningen Holen – Rød som har rettighetsbredde på 40 m, måles 20 m fra senter ledning og horisontalt og vinkelrett ut til begge sider.

Statens landbruksforvaltning uttaler følgende: «*Statens landbruksforvaltning bemerker at det i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, samt vedlikehold av disse, eller nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. Vi ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Statens landbruksforvaltning har ellers ingen merknader til forslaget.*»

NJFF Telemark uttaler følgende: «*NJFF Telemark er positive til at Fylkesmannen opphever et tidligere jaktforbud i eksisterende naturreservat. Dette bidrar til å forenkle utøvelsen av jakt i området samt synliggjøre at utøvelse av friluftsliv, i denne sammenhengen jakt, fint kan kombineres med vern av skog. Våre interesser er ivaretatt gjennom foreslåtte verneforskrifter for området.*»

Melum idrettslag har følgende kommentar: «*Melum idrettslag har skiløype både gjennom eksisterende areal og det foreslåtte utvidete areal, jf. Faktaark pkt.6. Løypa blir maskinpreparert og har etter avtale med grunneier en bredde på 3,5 m. Løypa har eksistert siden 1970-tallet og har stor rekreasjonsverdi. Vi ønsker å vedlikeholde løypa i den stand den har pr i dag og har ingen planer om utvidelse eller endring i det gjeldende området. Melum IL regner med iht. Forslag til forskrift for Orsjømyra naturreservat § 4 e. at den nåværende løypeaktivitet (ferdsel, preparering og vedlikehold) kan foregå som nå*»:

Grenland landbrukskontor uttaler at forslaget ikke kommer ikke i konflikt med gjeldende arealstatus. Veien som følger grensa øst for eksisterende reservat er adkomstvei til skogarealer som ikke berøres av verneforslaget. Vi mener det er viktig at denne skogsbilveien også i fremtiden kan rustes opp i henhold til gjeldende tekniske krav for transport av tømmer med tømmervogntog. Aktuelle tiltak kan være breddeutvidelse, utbedring av grøfter etc. Utvidelsen av reservatet med gjeldende forslag til forskrift for Orsjømyra naturreservat (pkt.7) vil etter kommunes vurdering ikke være til hinder for allmenhetens rett til fri ferdsel i utmark og utøvelse av friluftsliv, så lenge dette skjer på en skånsom og hensynsfull måte. Vi mener det er riktig at vedlikehold av skiløypa gjennom området er tatt inn som et generelt unntak fra vernebestemmelsen. Vi forutsetter også at bruk av skytebanen sør-øst for reservatet ikke påvirkes av utvidelsen».

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Statens landbruksforvaltning ønsker tatt inn i verneforskriftene en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen ser dette som uproblematisk for Orsjømyra naturreservat så lenge det er snakk om tillatelse etter søknad, og vi foreslår nå å ta inn bestemmelser i forskriften om hhv oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og om nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette, jf. justert § 7 e og justert § 7 f, tredje strekpunkt i forskrift for Orsjømyra naturreservat.

Når det gjelder de spesifikke kommentarene til Orsjømyra fra SOK og Telemark orienteringskrets, så ser vi positivt på at verneområdet kan markeres på orienteringskartet. Når det gjelder ønsket om fortsatt å kunne ha orienterings-/ turorienteringsposter innenfor verneområdet, så er vi innstilt på at den bruken av det opprinnelige verneområdet som SOK har hatt skal kunne videreføres. Dette må imidlertid løses gjennom søknad om dispensasjon etter § 7d i verneforskriften. Fylkesmannen er innstilt på å gi flerårige tillatelser til begrenset bruk av området. Vi ser for øvrig positivt på orienteringskretsens merknad om at poster normalt ikke plasseres i dårlig fremkommelige områder. Vi ser imidlertid ikke behov for å avmerke et konkret område med ferdselsforbud på orienteringskartet.

Når det gjelder uttalelsen fra Melum Idrettslag, så kan vi bekrefte at aktiviteten knyttet til skiløypa er ivarettatt gjennom verneforskriftens § 4 pkt. e.

Når det gjelder uttalelsen fra Grenland landbrukskontor, så kan skogsbilveien langs grensa i øst vedlikeholdes og eventuelt rustes opp så lenge aktuelle tekniske inngrep ikke berører selve verneområdet. Bruken av skytebanen SØ for naturreservatet berøres ikke av verneforslaget.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Orsjømyra naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 24.08.1973 nr. 2 om fredning av Orsjømyra naturreservat, Skien kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Orsjømyra naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 24.08.1973 nr. 2 om fredning av Orsjømyra naturreservat, Skien kommune, Telemark.

39. Utvidelse av Søndre Versvik naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark fylke.

Utvidelsesareal 12 daa, hvorav 12 daa produktiv skog. Nytt totalareal 35 daa.

Inngrep: Den gamle ferdselsåra fra Versvika over Eidanger går helt nord-øst i området.

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen.

Telemark Orienteringskrets uttaler følgende til dette konkrete verneforslaget: «*Telemark Orienteringskrets (TOK) har sendte ut dokumentene til Porsgrunn Orienteringslag (POL) i Porsgrunn kommune som har orienteringskart i det berørte området. Basert på POLs og orienteringskretsens valgte styrer har vi følgende kommentarer:*

- 1. POL har hatt orienteringskart i dette området siden 1970-tallet og fra tid til annen har det vært orienterings-/turorienterings- poster innenfor området som er "Søndre Versvik naturreservat".*
- 2. POL ønsker også å beholde denne rettigheten i fremtiden. For eksempel med tilsvarende avtale som POL har i dag for annet område på Heistadkartet (Stranda Verneområde).*
- 3. POL foreslår som tillegg at de kan markere "Søndre Versvik naturreservat" med en grønn linje som markerer naturreservatet på kartet.*
- 4. Postplasseringer vil normalt ikke plasseres i dårlig fremkommelige områder.*
- 5. Områder innefor naturreservatet på orienteringskartet hvor det vil være forbudt å ferdes vil bli merket med rød grenselinje og røde skrånstreker innenfor grenselinjen.*

Slik "Søndre Versvik naturreservat" er lokalisert vil POL aldri benytte naturreservatområdet til parkering, arena eller startområde, som blant annet krever tillatelse fra grunneier(e).

- 1. Plass til parkering av arrangørens, deltakeres og tilskuers biler*
- 2. Plass til arena (Målområder med samlingsplass for deltakere arrangørpersonell og tilskuere).*
- 3. Plass til avvikling av start for deltakerne i konkurransen.*

Postplasseringer krever ikke tillatelser henhold til friluftsløven tillatelser fra grunneiere.»

Statens landbruksforvaltning uttaler følgende: «*Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er gjort generelle unntak fra vernebestemmelsene til utsetting av saltsteiner. Videre bemerker vi at det i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder, samt vedlikehold av disse, i forbindelse med beiting, eller til nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. Vi ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beiteaktivitet i området. Statens landbruksforvaltning har ellers ingen merknader til forslaget.»*

NJFF Telemark uttaler bl.a. at «*”bekkesystemet som renner gjennom/på siden av naturreservatet er gytebekk for sjørret. Bekkesystemet vurderes som viktig mht gyte- og oppvekstområde for sjørret. Det er også i rapport fra Øverby skog as (ØS 1-2012) foreslått noen tiltak i bekkesystemet for å bedre forholdene for oppvandring av gytefisk. Vi ber fylkesmannen sjekke ut dette slik at eventuelle foreslåtte tiltak ikke kommer i konflikt med foreslåtte verneforskrifter, alternativt at det åpnes for å gjøre tiltak i bekken gjennom verneforskriften.”*

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Når det gjelder de spesifikke kommentarene til Søndre Versvik fra POL og Telemark orienteringskrets, så ser vi positivt på at verneområdet kan markeres på orienteringskartet. Når det gjelder ønsket om fortsatt å kunne ha orienterings-/ turorienteringsposter innenfor verneområdet, så er vi innstilt på at den bruken av det opprinnelige verneområdet som POL har hatt skal kunne videreføres. Dette må imidlertid løses gjennom søknad om dispensasjon etter § 7b i verneforskriften, jf. omtalen i avsnittet ovenfor. Fylkesmannen er innstilt på å gi flerårige tillatelser til begrenset bruk av denne delen av området. Vi mener imidlertid at utvidelsesområdet med bekkekløften er mer sårbart, og at det ikke bør tilrettelegges for organiserte aktiviteter her. Vi mener at dette vil være i tråd med orienteringskretsens merknad om at poster normalt ikke plasseres i dårlig fremkommelige områder. Vi ser imidlertid ikke behov for å avmerke et konkret område med ferdselsforbud på orienteringskartet.

Kartverket påpeker at navnet Søndre Versvik naturreservat ikke finnes i Sentralt Stedsnavnregister (SSR), Norges nasjonale register for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk. Når skrivemåten til et stedsnavn er vedtatt etter navnesak blir det lagt inn i SSR.

Språkrådet har for øvrig ikke hatt merknader i høringen. Fylkesmannen mener derfor at det ikke skal være nødvendig med noen egen navnesak etter LOV-1990-05-18-11, navneloven. Søndre Versvik bør kunne godtas og legges inn i SSR samtidig som Klima- og miljødepartementet tinglyser vernevedtaket etter kgl.res.

Statens landbruksforvaltning ønsker tatt inn i verneforskriftene en mulighet til å få generelt unntak for utsetting av saltsteiner, samt tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Det har ikke kommet ønske fra grunneier om noe av dette, og tatt i betraktning områdets størrelse og topografi mener Fylkesmannen at disse tiltakene er mindre aktuelle i Søndre Versvik. Vi vil derfor ikke foreslå noen endring i verneforskriften mhp dette.

Når det gjelder uttalelsen fra NJFF Telemark, så har vi gjennomgått den omtalte rapporten fra Øverby skog. For det søndre bekkeløpet i Versvika, som går inn i det foreslåtte utvidelsesområdet, står det bl.a. følgende: «*Dette bekkeløpet har en anadrom strekning på ca. 110 meter. Anadrom strekning stopper ved 2 fosser som er fysiske oppgangshindre. Det ble ikke påvist yngel oppstrøms omtalte fosser.*» Det foreslås i rapporten heller ikke tiltak oppstrøms disse fossene, som ligger om lag 200 meter nedstrøms punktet der bekken går inn i utvidelsesområdet. Vi vurderer det derfor slik at det foreslåtte verneområdet ikke berører hensynet til gytebekken for sjørørret, og foreslår ingen endringer i forskriften mhp dette.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Søndre Versvik naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 15. januar 1988 nr. 25 om vern av Søndre Versvik naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet har 26.9.2014 mottatt forslag fra Fylkesmannen i Telemark om en justering. Grunneier har nylig tatt opp behovet for å kunne fjerne noe vegstasjon og trær langs en bekk helt nord i verneområdet, og langs og oppå en brattskrent ved husene. Dette er i det eksisterende geologiske verneområdet. Følgende tas inn som nytt punkt verneforskriften: § 3 i). *Manuell rydding av vegetasjonen i en sone helt nord i reservatet, nærmere angitt på vernekartet.* En slik ryddesone vil utgjøre anslagsvis 1,5 daa. For øvrig slutter departementet seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Søndre Versvik naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 15. januar 1988 nr. 25 om vern av Søndre Versvik naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark.

40. Grøneliane naturreservat, Birkenes kommune, Aust-Agder fylke.

Totalareal 1051 daa, hvorav 801 daa produktiv skog.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beite, og nødvendig motorferdsel i den forbindelse, i vernebestemmelsene. Det er heller ikke et generelt unntak fra vernebestemmelsene til etablering av saltplasser.

Norges jeger- og fiskerforbund (NJFF) Aust-Agder støtter vern av områder som er aktuelle som leveområder for vilt og fisk. Selv om det er barland som er verneformålet mener de at vernet vil komme viltet til gode. NJFF har to ting de ønsker endret i verneforskriften:

§ 3 – I punkt 5 vil de at det skal være lov å lage bål i lovlig tid for bål i utmark.

§ 6 – punkt 6. Her vil de ikke bare ha med beltegående kjøretøy, men at det skal stå «kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.»

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Formålet med vernet er å ivareta en stor, sammenhengende forekomst av gammel granskog med høyt innslag av barlind og gamle bartrær. I en studie gjort på foryngelse av barlind på Vestlandet er det for 19 naturreservat og landskapsvernområder funnet at bare fire lokaliteter så ut til å kunne ha tilfredsstillende foryngelse av barlind. For ni av lokalitetene så det ut til at hjortebeite førte til at foryngelsen av barlind ikke var tilstrekkelig (Myklestad 2005). Ettersom hjortevilt også benytter seg av saltplasser kan etablering av saltplasser føre til et økt beitepress på foryngelsen av barlind i verneområdet. På grunnlag av dette er det etter Fylkesmannen vurdering ikke anledning for et generelt unntak for etablering av saltplasser. I tillegg har Fylkesmannen vurdert at dette ikke er ønskelig i verneområdet pga. økt beitetrykk innen områdene som gjerdes inne, hvilket kan føre til at foryngelsen av barlind ikke blir tilstrekkelig, som nevnt over.

Fylkesmannen har vurdert at bålbrenning av tørrkvist og medbrakt ved ikke vil komme i konflikt med verneformålet. På grunnlag av dette endres forslag til verneforskrift. § 3, punkt 5 tas ut, hvor «Bålbrenning er forbudt». I § 4 er punkt 6 lagt til, hvor «Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk». Fylkesmannen har forståelse for at NJFF Aust-Agder ønsker å hente ut jaktutbytte av elg og hjort uten spesifikke restriksjoner på type kjøretøy. Fylkesmannen mener det imidlertid er vesentlig at eventuell uttransportering av jaktutbytte kun skjer med lett beltekjøretøy for å minimere varige skader på barmark. Fylkesmannen vil derfor opprettholde ordlyden slik at varige skader på barmark holdes til et minimum.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Grøneliane som et egnet navn på reservatet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Grøneliane som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Grøneliane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

41. Vågsdalsliane naturreservat, Birkenes kommune, Aust-Agder fylke.

Totalareal 4407 daa, hvorav 2866 daa produktiv skog.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

WWF-Norge støtter verneforslaget og kommentere at området er en nevnt i deres rapport, Skogkur 2020 om 50 unike skoger i Norge.

Statens landbruksforening bemerker at: ”*det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beite, og nødvendig motorferdsel i den forbindelse, i vernebestemmelsene. Det er heller ikke et generelt unntak fra vernebestemmelsene til utsetting av saltsteiner*”. Utover dette har de ikke merknader. NJFF Aust-Agder ønsker å forandre ordlyden i § 3 punkt 5 til at det skal være lov å lage bål i lovlig tid for bål i utmark. Videre ønsker de å forandre ordlyden i § 6 punkt 3 der det står at det er krav om lett beltekjøretøy. NJFF Aust-Agder ønsker å forandre ordlyden til «*kjøretøy som ikkje sett varige spor i terrenget*».

Statens kartverk påpeker at grensene til området i henhold til naturmangfoldlovens § 34 andre ledd, blir angitt i koordinatpunkter i forskriften og kartfestet og forutsetter at forskriften og kartet oppfyller disse kravene på vedtakelsestidspunktet. Videre viser kartverket til at navnet Vågsdalsliane naturreservat ikke finnes i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) og ber om at navnet rapporteres for føring i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) når verneområdet er vedtatt.

Forsvarsbygg anser Forsvarets nødvendige behov innen militær luftoperativvirksomhet til å være ivare tatt gjennom unntaksbestemmelsen. Utover dette har Forsvarsbygg ingen merknader.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen setter pris på kommentaren fra WWF-Norge.

Fylkesmannen har vurdert ønsket om åpning for utsetting av gjerder etter søknad og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen har satt inn i verneforskriften § 7 at det etter søknad er mulig å sette opp gjerder og eventuell motorferdsel i den forbindelse. I tillegg ønsker de unntak for utsetting av saltstein og dette er tatt med i verneforskriften § 4.

Fylkesmannen har tatt Statens kartverk sin merknad til etterretning og skal sørge for at navnet etter vedtak blir registret i Sentralt stedsnavnsregister.

Fylkesmannen kan forstå at NJFF Aust-Agder og Froland Jeger og Fiskeforening ønsker å fyre bål og Fylkesmannen gjør oppmerksom på at det i forskriften står at det er lov at fyre bål med medbrakt ved, Fylkesmannen mener dermed at ønske om å brenne bål er tilfredsstillt. Videre ønsker NJFF Aust-Agder og Froland Jeger og Fiskeforening å hente ut jaktutbytte av elg og hjort uten spesifikke restriksjoner på bruken av type kjøretøy. Fylkesmannen mener det imidlertid er vesentlig at eventuell uttransportering av jaktutbytte kun skjer med lett beltekjøretøy for å minimere varige skader på barmark. Fylkesmannen vil derfor opprettholde ordlyden slik at varige skader på barmark holdes til et minimum.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Vågsdalsliane som et egnet navn på reservatet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Vågsdalsliane som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Vågsdalsliane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

42. Rubbelifjell naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke.

Totalareal 1040 daa, hvorav 731 daa produktiv skog.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens landbruksforening bemerker at det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beite, og nødvendig motorferdsel i den forbindelse, i vernebestemmelsene. Det er heller ikke et generelt unntak fra vernebestemmelsene til utsetting av saltsteiner og uttransport av syke eller skadde bufe. Utover dette har de ingen flere merknader.

Statens vegvesen Region Sør mener det ut fra høringsdokumentene kan se ut til at grensen for naturreservatet er lagt innenfor byggegrensen og da langs eiendomsgrensen til vegeier, det vil si en avstand fra senter veg på mellom 6 -8 meter. Da det i forslaget til vernebestemmelser fremkommer at bygging av veger er forbudt innenfor naturreservatet, innebærer vernet at vi ikke kan få gjennomført de framtidige oppgraderinger og utvidelser av fylkesvegen vi finner nødvendige. De mener vernegrensen derfor må flyttes lengre fra fylkesvegen. Etter en konkret vurdering av deres framtidige arealbehov på stedet, ber de om at grensen blir flyttet lengre bort fra vegen og ikke nærmere senter veg enn 20 meter.

NJFF Aust-Agder ønsker å forandre ordlyden i § 6 punkt 3 der det står at det er krav om lett beltekjøretøy. NJFF Aust-Agder ønsker å forandre ordlyden til «egnet kjøretøy».

Språkrådet har funnet at det er to måter at skrive og uttale navnet på naturreservatet på. Det ene er Rubbulifjellet (anbefalt) og det andre er Rubulifjellet. På grunn av de varierende skrivemåtene og uttaleopplysningene kontaktet Språkrådet Kartverket og bad om at det blir reist navnesak på disse naturnavnene. Fylkesmannen må derfor vente med å vedta skrivemåten av navnet på naturreservatet til det er gjort vedtak om skrivemåten av naturnavnene.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen har vurdert ønsket om åpning for utsetting av gjerder etter søknad og nødvendig motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen har satt inn i verneforskriften § 7 at det etter søknad er mulig å sette opp gjerder og eventuell motorferdsel i den forbindelse. I tillegg ønsker Statens landbruksforvaltning unntak for utsetting av saltstein og dette er tatt med i verneforskriften § 4. Fylkesmannen har tatt Statens kartverk sin merknad til etterretning og skal sørge for at det blir reist en navnesak. Klima- og miljødirektoratet skal ta seg av saken.

Fylkesmannen kan forstå at NJFF Aust-Agder ønsker å hente ut jaktutbytte av elg og hjort uten spesifikke restriksjoner på bruken av type kjøretøy. Fylkesmannen mener det imidlertid er vesentlig at eventuell uttransportering av jaktutbytte kun skjer med lett beltekjøretøy for å minimere varige skader på barmark. Fylkesmannen vil derfor opprettholde ordlyden slik at varige skader på barmark holdes til et minimum.

Fylkesmannen kom ved en feil til at sende ut forslag til vernekart med små feil i, blant annet vernegrensen til veien. Grensen er endret og vernegrensen ligger nå mer enn 20 meter fra veien. Dermed skulle også behovet for fremtidige arealbehov for utbedring av veien være i varetatt.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Rubbelifjell som et egnet navn på reservatet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rubbelifjell som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Rubbelifjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

43. Utvidelse av Tveitaneset naturreservat, Tysvær kommune, Rogaland fylke.

Utvidelsesareal 116 daa, hvorav 92 daa produktiv skog. Nytt totalareal 374 daa.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Tysvær kommune er positiv til frivillig utvidet vern av dagens reservat. Kommunen kan ikke se at det foreslåtte verneområdet kolliderer med andre planer i aktuelt område, og ber om at dagens stier i reservatet fortsatt kan nyttes og at området kan inngå i kommunens friluftlivssatsing.

Direktoratet for mineralforvaltning med bergmesteren for Svalbard mener det må fremskaffes ny dokumentasjon om eventuelle mineralressurser i området før de kan ta stilling til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet mener verneforskriftens spesielle dispensasjonsregler bør åpne for at forvaltningsmyndigheten kan gi løyve til oppsetting og vedlikehold av gjerde i forbindelse med beiting og motorisert ferdsel i denne sammenheng. Samtidig bør det være et generelt unntak til å sette ut saltsteiner.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen opprettholder forslaget om å beholde dagens navn.

Kommunen kan fortsatt bruke verneområdet som et turmål. Tydelige stier som er lagt inn på vernekartet kan vedlikeholdes innenfor rammene av forvaltningsplanen.

Fylkesmannen foreslår at mulighet for søknad om oppføring og vedlikehold av gjerde i forbindelse med beiting under § 7 spesifiserte dispensasjonsregler. Foreslått verneforskrift åpner for tradisjonelt beite. Fylkesmannen mener utlegging av saltstein er en del av denne aktiviteten, og mener derfor at det ikke er behov for å spesifisere utlegging av saltstein i forskriften.

Det er ikke innhentet ny dokumentasjon om mineralressurser i anledning verneforslaget.

Fylkesmannen finner det ikke hensiktsmessig å gjøre en temautredning knyttet til eventuelle mineralske forekomster i verneområdet på dette tidspunktet i verneprosessen, da vi ikke kan se at denne type

aktivitet vil kunne være forenlig med skogvernet. Fylkesmannen ber Miljødirektoratet ta endelig stilling til merknaden ved sin forberedelse av endelig tilrådning til Klima- og miljødepartementet

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilrådning og tilrår utvidelse av Tveitaneset naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 24.06.1997 nr. 12 om fredning av Tveitaneset naturreservat, Tysvær kommune, Rogaland.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Tveitaneset naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 24.06.1997 nr. 12 om fredning av Tveitaneset naturreservat, Tysvær kommune, Rogaland.

44. Elgsjøen naturreservat, Osen og Roan kommuner, Sør-Trøndelag fylke

Totalt areal 15 223 daa, hvorav 1772 daa produktivt skog. (3557 daa er frivillig vern og 11666 daa er vern av skog på Statskog SFs grunn).

Inngrepstatus: Det finnes to hytter/buer i statsallmenningens delen av området. På privat grunn i Roan er det ei hytte. I sundet mellom Fremmerelgsjøen og Innerelgsjøen er det ei restaurert bru.

Lokale høringsuttalelser

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag understreker viktigheten av at et eventuelt vern av Elgsjøen ikke må stanse de planlagte kraftlinjene i området.

Osen kommune har ingen særlige merknader i saken, utover forskriftens forslag § 5 punkt 2 og 6 (uttransport av felt storvilt og aktiviteter i forbindelse med miljøtilpasset reiseliv), som blir unødvendig tungvint ved at dispensasjonsinstituttet må benyttes. Osen kommune ber om å bli holdt løpende orientert dersom nye problemstillinger reises undervegs mot et endelig vernevedtak.

Roan kommune viser til at en stor del av lokaliteten Elgsjøen tilhører Dåapma-området, og er derigjennom allerede delvis båndlagt.

Osen fjellstyre er imot at forskriftenes §§ 3-6 skal vanskeliggjøre fjellstyrets oppgaver, spesielt med hensyn til tilrettelegging og vedlikehold av anlegg som ligger i det foreslåtte reservatet. Osen Fjellstyre kan ha behov for nødvendig transport ved bruk av helikopter og en mener derfor at det må gis åpning for dette. I tillegg mener fjellstyret at myndigheten i forhold til § 5 må tillegges lokal myndighet – Osen kommune.

På bakgrunn av brev 15.7.08 fra MD om ytterligere medvirkning hvor vern berører private bruksretter, er det avholdt møte med Osen fjellstyre 23.9.08, med følgende merknader fra fjellstyret:

- Fjellstyret støtter uttalelsen fra Norges Fjellstyresamband (NFS) av 10.9.08.
- Fjellstyrets hytte må kunne brukes og vedlikeholdes, herunder gjenoppføres om den brenner ned.
- Transport til hytta foregår normalt med snøscooter, men for større vedlikeholdsarbeider kan det være aktuelt å bruke helikopter og de ønsker at muligheten for det tas inn i forskriften.
- Ved til hytta hogges i dag i området og fjellstyret er opptatt av at dette også kan skje ved vern og at det kan skje uten å søke hver gang.
- Man ønsker også å ha muligheten til å ta virke i området til restaurering av hytta.
- Man er opptatt av at framtidig mulighet for utvising av seter ikke beskjæres. Selv om det nå og et stykke fram i tid synes uaktuelt å utvise seter, vet man ikke hva behovene i framtida blir.
- Man ser ikke i dag at det er behov for nye tilsynsbuer innenfor det foreslåtte reservatet, men dette kan bli aktuelt i framtiden. Fjellstyret ønsker derfor at muligheten for oppføring av tilsynsbuer når det kan dokumenteres et behov for det i beitebruk blir tatt inn i forskriften.
- Det ønskes at andre setning i § 4 punkt 9, om at DN ved forskrift kan regulere beite, blir tatt ut.
- Man opplyser at området brukes en del til friluftsliv, både jakt, fiske, turgåing og skigåing. De ønsker derfor formuleringen som NFS foreslår når det gjelder virke til bålrensing, som er ”Skånsom bruk av trevirke til bålrensing”. Ut fra dagens ferdsel ser fjellstyret ikke at det kan bli noe problem i forhold til verneinteressene at denne formuleringen benyttes.

- Man ønsker at § 5 punkt 3 om merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier blir flyttet til § 4, og dermed ikke blir søkepliktige tiltak. Fjellstyret ser ikke at dette vil bli i konflikt med verneinteressene.
- I dag er det en merket sti til fjellstyrets hytte øst i Fremmerelgsjøen. Det kan være aktuelt å oppgradere denne, for å gjøre hytta lettere tilgjengelig.
- Man ønsker å ha mulighet for legging av bruer og klopper der dette er hensiktsmessig.
- Man ønsker at verneområdet kan brukes i reiselivssammenheng når det er miljømessig tilpasset.
- Deler av området er så kupert at terrengkjøretøyer ikke kan benyttes. Båt brukes derfor ofte for uttransport av felt elg fram til dit hvor elgtrekk eller ATV kan benyttes. I og med at ATV er aktuell å bruke langs noen strekninger, ønsker fjellstyret at muligheten for det tas inn i forskriften. Fjellstyret vil også ha med muligheten for utfrakt av felt skadet storvilt på samme måte som for storvilt felt ved ordinær jakt.
- Man støtter Statskogs forslag til avgrensning.
- Språkrådet foreslår navnet "Elgsjøan" på reservatet. Fjellstyret er ikke enig i det, idet de lokalt bruker "Elgsjøen" som navn. Det bør brukes et navn som en lokalt er fortrolig med.
- Man ønsker at det er mulighet til å bruke kløvhest i området.
- Både Osen kommune, Namdalseid fjellstyre og Osen fjellstyre anbefaler alternativ 1.0 som trasévalg for den nye 420 kV kraftlinja fra Namsos til Roan. Dette er forslaget som så vidt berører verneforslaget (og statsallmenningen) helt i vest.

Fosen reinbeitedistrikt er delt i to siidaer som driver atskilt hele året, og Elgsjøen er i beiteområdet til Nord-Fosen siida. Selv om grensene mellom årstidsbeitene ikke er absolutt i et helårsdistrikt som Fosen, regnes dalen fra Finnvatnet til Elgsjøen som et skille mellom sommerbeiter sør/øst og vår, høst og vinterbeiter i nord og vest. Ved flytting fra høst- og vinterbeiter til slakting er den eneste flyttlei som benyttes innenfor grensene for naturreservatet, midt mellom de to vannene. Distriktet er usikre på hva som menes med siste avsnitt i § 5, og spør om eventuell barmarkskjøring som er tatt inn i distriktsplan tillater nødvendig kjøring i naturreservatet. Hvis ikke, vil en fredning gi store ulemper for reindriften. Nord-Fosen siida har hittil valgt å ikke benytte barmarkskjøretøy, men ser helt klart at det vil/kan bli aktuelt i fremtiden. Siidaen har ei gjeterhytte i området Elgsjøen (ved Finnvatnet), og i nevnte flyttlei er det tidligere ryddet. I samråd med Statnett er trasé for ny 420 kV kraftlinje mellom Namsos og Roan foreslått lagt slik at den blir til minst mulig hinder for reindriften. Det beste alternativet for reindrift og som det er søkt konsesjon for går midt gjennom verneområdet (alternativ 3.0). Endring av trasé vil bli en ekstra ulempe for dem.

Språkrådet – Stedsnavntjenesten for Midt-Norge tilrår formen Elgsjøan naturreservat.

Statskog SF har et eget forslag til avgrensning av Elgsjøen, jf. kart i høringsrapporten. Statskog har videre følgende merknader til forskriften for Elgsjøen:

- § 4 punkt 11 må også gjelde for anlegg som er lovlig oppsatt etter fredningstidspunktet.
- § 5 nr. 1 om transport i forbindelse med vedlikehold av anlegg og § 5 nr. 2 (transport av utstyr, materialer og ved til hytter med snøscooter på snødekt mark) bør når det gjelder kjøring vinterstid flyttes til § 4 og dermed behandles på vanlig måte etter motorferdselloven.
- § 5 nr. 3 om merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier. Slike marginale inngrep som i praksis innebærer å vedlikeholde/hindre gjengroing av eksisterende stier og løyper er aktiviteter som hører inn under § 4.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag viser til at det under § 5 gis muligheter for flerårige dispensasjoner for reindriften, slik at den kan utøves tilfredsstillende. Det forutsettes at dette også dekker behov knyttet til gjeterhytta, eks. uttak av ved og uttak av andre tradisjonelle materialer knyttet til samisk bruk. Det bes om at uttak av ved og andre tradisjonelle materialer knyttet til reindrift vurderes flyttet til § 4, generelle unntak. Kravet om å søke dispensasjon for nødvendig uttak av materialer vanskeliggjør utøvelsen av reindrift. Hvordan dette foregår generelt er avklart gjennom reindriftsloven og bør kunne videreføres for områder vernet som naturreservat. De kan heller ikke se at dette er en trussel for naturverdiene i reservatet, men dette kan vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Sentrale høringsuttalelser

Sametinget har ingen særskilte merknader på det nåværende tidspunkt i planprosessen, foruten at det i § 8 om forvaltningsmyndighet bør innarbeides en setning om at: "Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres." Sametinget avventer oppsummeringen av høringsrunden, og vil forbeholde seg retten til å komme tilbake til saken senere i verneprosessen.

WWF Midt-Norge er svært positive til vern av Elgsjøen. Med dette vil et øket areal av den høyt verdifulle naturtypen kystgranskog bli vernet. Videre er det gledelig at grunneierne tilbyr frivillig vern og at disse eierne og staten jobber sammen for vern av disse naturreservatene. WWF oppmoder til en vurdering av vern av det området på Fosen som ligger omkring Dåpma-området, som også er inngrepsfritt. Slik kan en oppnå et større, mer intakt og sammenhengende vernet område, noe som er tilrådd å prioritere (Framstad et al. 2002). En vil da oppnå et verneområde med et større kjerneområde og samtidig minske kanteffekter.

WWF mener tillatelse til bruk av snøscooter i reindrift er uheldig, da det bør være minimal motorferdsel i verneområder. Det er viktig at mest mulig av nytte- og næringstransport blir kanalisert inn i oppdrags/leiekjøring, noe som også kan gi aktivitet og arbeidsplasser i bygde-Norge.

WWF vil på det sterkeste tilrå at Fylkesmannen følger opp og ser til at planlagte kraftlinjer kommer utenom det planlagte reservatet, da kraftlinjene vil fragmentere og gi store sår i landskapet. Statnett er i gang med planarbeider for en ny 420 kV ledning fra Namsos til Roan. Omsøkt løsning for denne ledningen vil gå gjennom deler av det foreslåtte Elgsjøen naturreservat. Ut fra kartstudier ser det ut til at det er mulig å få etablert en ny 420 kV trasé utenfor verneområdet, med forbehold om den nordlige delen, der terreng- og landskap kan medføre at naturreservatet tangeres. En ny trasé utenom det foreslåtte verneområdet vil kunne søkes forutsatt at reindriftsinteressene samt Roan og Osen kommuner støtter løsningen. Statnett forutsetter at fredningen av området ikke vil være til hinder for vedlikehold etc. av den planlagte kraftledningen.

NVE viser til at Elgsjøen berøres av omsøkt ny 420 kV kraftledning Namsos-Roan, med Statnett som konsesjonssøker. Området berøres også av samordnet nettilknytning av vindkraftverkene Oksbåsheia og Blåheia, begge med Sarepta Energi AS som tiltakshaver og Rørvassheia, der Agder Energi er tiltakshaver. Nettilknytning av disse vindkraftverkene er planlagt med en ny 132 kV kraftledning parallelt med 420 kv-linja.

Både 420 Kv linja Namsos-Roan og 132 Kv linja Roan vindkraftverk-Roan transformatorstasjon er til konsesjonsbehandling i NVE, og det er ikke fattet vedtak vedrørende eventuelle nye ledninger eller valg av trase. NVE forutsetter at videre avklaring av eventuell konflikt mellom planlagte kraftlinjer og det foreslåtte verneområdet, ivaretas gjennom konsesjonsbehandlingen og eventuell høring av justerte traseløsninger.

NTNU Vitenskapsmuseet foreslår at kravet til lokalisering av skadd dyr før kjøring skal skje, tas med i forskriften. I Elgsjøen er en skeptisk til at det uten forbehold kan foregå uttransport av felt storvilt pga. mye myr, slik at det å kjøre uten å sette varige spor er en utfordring. Dette punktet bør flyttes til § 5. Bålbrenning med tørrkvist kan misforstås dithen at det er tillatt med brenning av all død ved. Punktet foreslås derfor endret til bare å omfatte brenning av medbragt ved.

Norges Fjellstyresamband (NFS) mener at et eventuelt erstatningsoppgjør skal være ferdig forhandlet med Osen fjellstyre før saken oversendes DN. NFS mener videre at de foreslåtte vernebestemmelsene er for strenge og innebærer unødvendig detaljstyring av bruken av områdene. NFS har følgende merknader til verneforskriften for Elgsjøen:

- §3 punkt 1 - Uttak av virke: Bruk av virke i samband med vedlikehold/restaurering av eksisterende bygninger må tillates. Dette forholdet må tas inn som nytt (jf. de generelle verneforskriftene) punkt under § 4, Vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg.
- Hogst av ved til seter, hytter og buer som ligger i verneområdene må fremdeles være tillatt etter godkjenning av grunneier. Dette behovet må tas inn som nytt punkt under § 5; Hogst av ved til setre og hytter i reservatet.
- § 3 punkt 3 - Utvising av ny seter/oppstarting av ny seterdrift i statsallmenning: Seter som har vært ute av drift (falt i det fri) vil ved oppstart i statsallmenning bli utvist med hjemmel i fjellova. Det samme vil gjelde ved oppstart av seterdrift i nye områder på statsallmenningsgrunn. NFS mener det må inn et nytt punkt under § 5, der det blir åpnet for at bruksberettigete kan søke om oppsetting av nybygg i samband med oppstart av setring innenfor barskogreservat.
- § 3 punkt 3 - Anledning til å sette opp nye bygninger som erstatning for gamle bygninger/anledning til å sette opp bygninger i NR ved dokumentert behov: Fjellstyra kan etter § 36 i fjellova føre opp fjellstyrehytte i statsallmenning. Nybygg (gjeterbu /oppsynsbu) må også kunne tillatast i NR når behov kan dokumenteres. Dette behovet må det åpnes for under § 5.
- § 3 punkt 7 - Bruk av sykkel og hest og kjerre, samt riding utanom eksisterande vegar er forbudt: NFS mener at bruk av hest må vere tillatt. Riding/kløving er en eldgammel transportmåte over mesteparten av verden. Bruk av sykkel/hest er en miljøvenlig transportmåte som bør kunne aksepteres også innenfor reservat. Lokalområdene mister i tillegg en anledning til å utvikle ”grøn turisme” i disse områdene dersom bruk av hest blir forbudt.

- § 4 – Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved: § 4 vedk. bruk av tørrkvist til bålbrenning bør endrast til ”Skånsom bruk av trevirke til bålbrenning”.
- § 4 punkt 8 - Anledning til å regulere beite: Fjellova § 16 gir fjellstyra anledning til å regulere beitebruk, dersom beitebruk ødelegger/øver for stor slitasje på vegetasjonen. NFS mener at beitepress regulerast best lokalt og ønsker at FM/DN fjerner dette punktet fra verneforskrifta. Fjellova som verktøy er sterkt nok til å sikre langsiktig forvaltning av beiteressursane på statsallmenning. NFS ønsker at følgjande tekst blir brukt i forskriftene på statsallmenning: Beiting blir regulert i samsvar med fjellovas bestemmelse, samt forskrifter vedtatt i medhold av denne (Forskrift om seter og tileggsjord m.m. i statsallmenning, samt lokale beitevedtekter i medhold av fjellovas kap. IX.- beite). I forslag til verneforskrift for Tostenelva NR er beite tillatt etter § 4, punkt 11.
- § 5. Motorferdsel. I utkast til verneforskrift for Tostenelva NR er det tatt inn et nytt punkt i § 5, punkt 2 om ”Uttransport av felt storvilt med andre kjøretøy enn nevnt i § 4 nr. 2”. Dette punktet må også inn i utkast til verneforskrift for Elgsjøen naturreservat.
- § 5 punkt 3 - Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper: NFS mener at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger skal kunne skje uten søknad. Slike tiltak og aktiviteter vil ikke ha negative konsekvenser i forhold til formålet med vernet. Dette forholdet må inn under § 4 Generelle unntak. De er kjent med at det i samband med frivillig barskogvern er aksept for at dette er tiltak som står under § 4. NFS er enig i at merking av nye stiar og løyper, omlegging av eksisterende stier/løyper o.l bør stå under § 5, spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.
- § 5 punkt 5 - Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk: Kultiveringstiltak i forbindelse med vilt og fisk må ha tillatelse etter annet lovverk. Dette er tiltak som må stå under § 4, Generelle unntak. Dette er nødvendig for å sikre forutsigbarhet i forvaltningen av viktige ressurser på statsallmenning. At disse aktivitetene allerede er regulert gjennom annet lovverk sikrer at tiltakene ikke vil redusere verneverdiene. Fjellova sine bestemmelser om jakt, fangst og fiske på statsallmenning er også gjeldende lovverk, og NFS mener dette forholdet må gå fram av verneforskrifta for naturreservat på statsallmenning. Dette er særlig viktig der barskogreservatene helt (eller delvis) omfatter store statsallmenningsareal.
- Behov for nye punkt under § 4: NFS antar at det kan være behov for nye punkt om transport med traktor og snøscooter på snødekt eller frossen mark, og punkt 6 om nødvendig motorferdsel i samband med uttransport av syke og skadde dyr. Begge disse punkta må inn i verneforskrifta dersom Osen fjellstyre ønsker det.
- Behov for nye punkt under § 5: Avhengig av lokale forhold må det også tas med punkt om at det etter søknad kan åpnes for;
  - Merking, rydding, skilting av nye stier og løyper, samt omlegging av eksisterende stier og løyper i medhold av godkjent forvaltningsplan.
  - Gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade
  - Bruksberettigete kan søke om oppsetting av nybygg i samband med oppstart av setring i reservatet.
  - Oppføring av fjellstyrehytte ved dokumenterte behov
  - Uttak av trevirke for restaurering av bygninger i verneområdet
  - Bygging av bruer og legging av klopper
  - Oppsetting av gjerde
  - Bruk av reservat i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet i samsvar med godkjent forvaltningsplan.
  - Bruk av kløvhest utenom eksisterende veger

Fylkesmannens tilråding

Navn: Språkrådet har foreslått navnet Elgsjøen. Fylkesmannen støtter ikke navneendringsforslaget fra Språkrådet, idet Osen fjellstyre mener det lokale navnet som er i vanlig bruk om området samlet sett er ”Elgsjøen”, og dette navn anbefales derfor.

Avgrensing: Den delen av lokaliteten Elgsjøen som Statskog samt fjellstyret ønsker tatt ut av området drenerer vestover til Hofstaddalselva, mens resten av området dreneres via Elgsjøelva/Seterelva til Steinsdalselva. Reindriftas tilsynsbu ligger ved Finnvatnet, i den del som Statskog ønsker tatt ut. Denne delen har også relativt høytliggende skog og det er ikke registrert spesielle kvaliteter der i skogvernsammenheng. Argumentene for å ta det med er at det ikke er

registrert spesielle konflikter i dette delområdet og at det kan være et poeng at verneområdet følger allmenningsgrensa istedenfor å ha en snipp som ikke er vernet. Størrelse er jo også en kvalitet i seg selv, men den del som foreslås tatt ut utgjør ikke mer enn ca. 7 % av områdets areal. Ut fra en samlet vurdering, finner Fylkesmannen å anbefale å ta ut den delen som drenerer til Hofstaddalselva, slik Statskog og Osen fjellstyre anbefaler, da det i forhold til landskap og nedbørsfelt gir en mer naturlig avgrensning av området og da det ikke er registrert spesielle verneverdier der. Dette reduserer områdets areal fra 16421 dekar til 15223 dekar.

Bruk og vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg: Fylkesmannen mener forskriften er å forstå slik at eksisterende bygninger og anlegg kan brukes og vedlikeholdes, herunder også restaureres. Fylkesmannen mener også at bygninger bør kunne gjenoppbygges etter brann. Det er ikke veger i området, slik at NFS sine merknader i forhold til veger ikke er relevant. Det kan diskuteres om det å ta ned en gammel bygning og å sette opp en ny kan betraktes som vedlikehold. I forhold til verneinteressene betyr det imidlertid lite om slikt skjer innenfor det som er definert som "vedlikehold", forutsatt at det i utgangspunktet dreier seg om en intakt og alminnelig brukbar bygning og ikke bare en ruin uten tak. Det er en selvfølge at anlegg som blir lovlig oppsatt etter fredningstidspunktet også kan vedlikeholdes. Slik sett kan forskriftens § 4 punkt 11 virke ufullstendig idet den bare sier at anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet kan vedlikeholdes. Det bes derfor om at det vurderes en omformulering av dette punktet til å lyde: "*Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet og anlegg som tillates oppført etter fredningstidspunktet.*"

Transport til hytter: Forskriftens § 5 punkt 2 sier at det etter søknad kan gis tillatelse til transport av utstyr, materialer og ved til hytter i naturreservatet med snøscooter på snødekt mark. Innenfor rimelige grenser, anser Fylkesmannen det som kurant å gi slik tillatelse. Hovedformålet med at slik transport er søkepliktig, er at det gir muligheter for å styre kjøretøytype, omfang og kjøretøraser, for derigjennom å kunne redusere ulempen av slik transport på naturmiljøet. For transport som er årvisst, er det mulig å få flerårige tillatelser, noe som gir en forutsigbarhet for søker. På grunn av terrengforholdene er det vanskelig å ta seg fram til fjellstyrets hytte med større lass med scooter og slede. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det i særskilte tilfeller kan åpnes for bruk av luftfartøy ved transport av materialer og utstyr til hytter i området. Ut fra dette foreslås det at forskriftens § 5 punkt 2 får slik ordlyd: "*Transport av utstyr, materialer og ved til hytter i naturreservatet med snøscooter på snødekt mark. Lufttransport kan unntaksvis godkjennes av forvaltningsmyndigheten.*" I dette ligger det at snøscooter normalt skal benyttes, men at det kan åpnes for bruk av luftfartøy i særskilte tilfeller. Fylkesmannen frarår å tillate bruk av traktor i området, da dette vil øke faren for terrengskader. Området er generelt også lite egnet for bruk av traktor. En kan heller ikke se at det er spesifikke transportformål i området som betinger bruk av traktor.

Vedhogst til hytter: I naturreservater der vern av skogøkosystemet er et hovedformål, er i utgangspunktet all skog vernet. Eventuell hogst av skog, eksempelvis til ved til hytter, skal derfor undergis en streng vurdering. I mindre naturreservater er vedhogst normalt utelukket, men i et så vidt stort område som Elgsjøen og med bare tre hytter (etter grensejusteringen), anser en det som forsvarlig å åpne opp for vedhogst til bruk på hyttene. Normalt bør slik vedhogst skje som plukkhogst av bjørk, som det er relativt mye av i reservatet. For å redusere de mulige negative effekter av slik hogst på skogøkosystemet, anser en det som påkrevd å kunne stille vilkår om hvor mye som kan hogges og om hvor og hvordan hogsten skal skje. Eksempelvis kan større tørrtrær være interessante som ved, men som på grunn av at de er viktig substrat for en rekke sopper og insekter, må få ligge i et naturreservat. Dersom det aktuelle punkt i § 5 skal flyttes til § 4, må det tilføyes at hogsten skal skje etter retningslinjer fra forvaltningsmyndigheten. Fylkesmannen finner etter dette å foreslå at § 5 punkt 6 om hogst av ved til hytter, flyttes til § 4, og gis følgende ordlyd: "*Hogst av ved til hyttene i reservatet etter retningslinjer gitt av forvaltningsmyndigheten.*"

Uttak av virke til vedlikehold/restaurering: Fylkesmannen er ikke enig med NFS og Osen fjellstyre i at virke til vedlikehold/restaurering kan tillates hogd i reservatet, da dette kan medføre vesentlige inngrep i skogen. Det er dessuten ikke bruksretter til virke i denne statsallmenningen.

Utvising av seter: Det er i dag ingen setre innenfor området. På Elgsjøseteren har vært ei seter med drift til ca. 1960. Bygningene ble da flyttet ut av området, slik at det ikke er bygninger på denne

vollen nå. Pr. i dag anses det også som lite aktuelt å utvise seter i området, men en har forståelse for at fjellstyret ønsker å ha denne muligheten åpen i framtida. Fylkesmannen mener imidlertid at om det skal etableres nye setre i Bjørnør statsallmenning, bør dette skje andre steder enn i det aktuelle naturreservatet. Dette blir dermed en tilpasning av at området blir vernet. Det kan dessuten synes som om det er mer egnet å utvise eventuell seter lengre øst i allmenningen enn i Elgsjøen-området. Rydding av en setervoll er i dette området mest aktuelt i skogsmark, noe som kan innebære konflikter i forhold til verneinteressene. På denne bakgrunn foreslås det ikke tatt inn i forskriften en mulighet for utvising av ny seter.

Oppføring av tilsynsbuer: Fjellstyret ønsker at det skal være mulig å oppføre nye tilsynsbuer i området i beitebruk, om det kan dokumenteres et behov for det i framtida. Fjellstyret har opplyst at den ene hytta fjellstyret har i området dekker dagens behov. Etter den foreslåtte grensejusteringen er ingen del av reservatet lengre unna den eksisterende fjellstyrehytta enn ca. 3 km. Den eksisterende hytta bør derfor kunne fungere tilfredsstillende som utgangspunkt for tilsyn med beitedyr innenfor reservatet. Det er imidlertid usikkert hvilke behov som måtte dukke opp i forhold til tilsyn med dyr på beite i framtida. Dersom det i framtida kan argumenteres med at ei ny tilsynsbu i området er en absolutt nødvendighet i beitebruk, mener Fylkesmannen derfor at dette kan vurderes under § 6, generelle dispensasjonsregler. Dette er dermed også et signal om at en slik dispensasjon bare kan gis om behovet anses som særlig stort.

Regulering av beite: Bestemmelsen i § 4 punkt 9 om at DN ved forskrift kan regulere beitetrykket, må kun anses som en nød-bestemmelse, idet annet lovverk, eks. fjelloven og reindriftsloven, i første rekke skal regulere beite. I og med at det nå skal legges opp til at vernebestemmelser og prosess for statsallmenninger skal være mer lik de som er i frivillig vern-saker, foreslås det at formuleringen om at DN ved forskrift kan regulere beite går ut, idet dette ikke er med i forskriften for Tostenelva. Andre setning i § 4 punkt 9 foreslås derfor tatt ut i forskriften for Elgsjøen.

Landbruk: Etter merknad fra NTNU Vitenskapsmuseet foreslås det at ordlyden om uttransport av syke/skadde bufe blir som følgende: *"Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøring kan først skje etter at det syke/skadde dyret er lokalisert. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til oppsynet, jf. § 8, om mulig før uttransport finner sted."*

Bålbrenning: I et naturreservat hvor hovedformålet er vern av skog, finner en ikke å kunne anbefale NFSs og Osen fjellstyres forslag at "skånsom bruk av trevirke til bålbrenning" skal tillates, da dette over tid kan gi en uheldig virkning på verneformålet. Formuleringen er blant annet brukt i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark, som har en helt annen størrelse og hvor friluftsliv er en del av verneformålet, det vil si hvor balansen mellom friluftsbredning og vern blir en litt annen.

Vedlikehold av stier m.m.: Fylkesmannen er enig med Statskog, NFS og Osen fjellstyre i at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og ferdsselsveier normalt er kurant og det vil være mulig å gi tillatelser med en tidshorisont på flere år. I dag er det merket sti fra Kvennlandseteren til fjellstyrets hytte ved Fremmerelgsjøen, som det vil være kurant å opprettholde. Det kan imidlertid være tilfeller hvor en av hensyn til naturmiljøet generelt og verne kvaliteter spesielt vil regulere de aktuelle tiltak og forskriften bør gi en mulighet for det. Det er også tilfeller hvor det kan være uenighet om hvor grensen går mellom alminnelig vedlikehold og oppgradering av stier, løyper og ferdsselsveier. Dagens forskrift gir forvaltningsmyndigheten den nødvendige styringsrett, om dette anses nød-vendig, og det foreslås ikke en generell endring på dette punkt. I de forskrifter for skogreservater som er opprettet under ordningen om frivillig vern i Sør-Trøndelag, er det heller ikke generelt åpnet for vedlikehold av eksisterende stier, løyper og ferdsselsveier, unntatt for helt konkrete og benevnede tilfeller. Når det gjelder Elgsjøen kan en på denne bakgrunn ta inn et nytt punkt i § 4, som lyder: *"Vedlikehold av den merkede stien fra Kvennlandseteren til fjellstyrets hytte ved Fremmerelgsjøen."* Fjellstyret ønsker å ha muligheten til å oppgradere stien til fjell-styrets hytte. Idet dette utgjør en relativt kort strekning i reservatet (ca. 600 meter), finner Fylkes-mannen å kunne tilrå at dette tas inn som et nytt punkt under § 5, slik at en kan sette vilkår til tiltaket, med følgende ordlyd: *"Oppgradering av stien til fjellstyrets hytte ved Fremmerelgsjøen."* Det er mye myr i Elgsjøen-området og Fylkesmannen ser at det kan bli behov for klopplegging langs enkelte stier, om det blir et slitasjeproblem. Likeså ser en behovet for

oppføring av enkle bruere, idet de mange vann og vassdrag kan gjøre det vanskelig å ferdes i området til fots. Det foreslås derfor et nytt punkt under § 5, som lyder: *”Legging av klopper og oppføring av enkle gangbruere langs stier og ferdselsveier.”*

Reiseliv: Fylkesmannen ser muligheten for at Elgsjøen-området kan bli et mer brukt friluftsområde i framtiden. Ut fra dette, og ut fra at bestemmelser om miljømessig tilpasset reiselivsvirksomhet gjerne er med i forskrifter utarbeidet ved frivillig vern, foreslår Fylkesmannen følgende nye punkt under § 5: *”Bruk av reservatet i aktiviteter i forbindelse med miljøtilpasset reiselivsvirksomhet.”*

Uttransport av felt storvilt: Med bakgrunn i at det nå skal legges opp til at vernebestemmelser for nye verneområder i statsallmenninger skal være mer lik de som er i frivillig vern-saker, foreslås det et nytt punkt under § 5 i forskriften for Elgsjøen som lyder *”Uttransport av felt storvilt med andre lette terrengkjøretøy enn nevnt i § 4nr. 3.”* Fylkesmannen kan ikke se at forskriften skiller på om storvilt felles ved ordinær jakt eller i form av felling av skadet storvilt, slik at rammene for motorferdsel vil være de samme i begge tilfeller.

Samiske interesser og reindrift: Fylkesmannen har registrert at det for de verneområder som er opprettet i det siste innenfor reinbeitedistrikter er tatt inn i § 8, om forvaltningsmyndighet, at *”samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.”* Dette ble derfor tatt inn i forskriften om Elgsjøen allerede ved lokal høring.

Fylkesmannen foreslår et nytt punkt i forskriftens § 5, som lyder: *”Uttak av tradisjonelle materialer knyttet til samisk bruk”*. I dette ligger både uttak av materialer til samisk husflid og til materialer til bruk i reindrifta. Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag ønsker dette forhold, samt uttak av ved plassert i § 4, generelle unntak. Fylkesmannen ser behov for å kunne gi rammer for slike tiltak i forhold til verneinteressene og det bør være mulig å finne løsninger som samene finner akseptable. Med den foreslåtte grenseendringen, som medfører at reindriftras hytte ved Finnvatnet faller utenfor området, ser en ikke at reindriftras har behov for å ta ut ved i reservatet.

Barmarkskjøring i reindrift: Siste avsnitt i forskriftens § 5, om muligheter for flerårige tillatelser til reindriftras, gjelder bare de tema som nevnes i punkt 1-6, det vil si ikke barmarkskjøring i reindriftras. Ut fra at det ikke er brukt barmarkskjøretøy i reindriftras, er ikke dette tatt inn i forskriften. I og med at reindriftras mener at bruk av barmarkskjøretøy vil bli nødvendig i framtida, foreslås det tatt inn et nytt punkt i forskriftens § 5, som lyder: *”Barmarkskjøring i reindriftras med lette terrengkjøretøy.”*

Bruk av sykkel og hest: I forslaget til forskrift for Elgsjøen heter det i § 3 punkt 7 at *”Bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning utenom eksisterende veier er forbudt.”* I lokaliteten er det ikke noen veier. Dette, sammen med at området har mye myr, som er slitasjesvak i forhold til bruk av sykkel, hest og kjerre, samt ridning, gjør at Fylkesmannen foreslår et generelt forbud mot bruk av sykkel, hest og kjerre, samt ridning i området. § 3 punkt 7 i forskriften for Elgsjøen foreslås endret til: *”Bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning er forbudt.”* Bruk av kløvhest er generelt tillatt i området.

Planer om nye kraftlinjer: Traséalternativ 3.0 for den nye 420 kV kraftlinja fra Namsos til Roan går midt gjennom lokaliteten Elgsjøen. Parallelt med denne linja planlegges også en tilførselinje fra de planlagte vindkraftverkene Oksbåsheia og Blåheia på 132 kV. Dette vil innebære store inngrep i en relativt bred korridor midt gjennom området. Både Osen kommune og Osen fjellstyre går imot dette traséalternativet. Dersom utbygging må gjennomføres, anbefaler Osen fjellstyre at traséalternativ 1.0 velges. Traséalternativ 1.0 tangerer så vidt det foreslåtte naturreservatet i nord, og vil etter Fylkesmannens oppfatning klart være et bedre alternativ i forhold til det foreslåtte naturreservatet enn traséalternativet 3.0. Alternativ 1.0 er bedre både i forhold til effektene på det foreslåtte naturreservatet, i forhold til inngrepsfri natur, samt i forhold til Dåapma-området slik kommunene har definert dette. Traséalternativ 3.0 vil gå midt gjennom/over den eneste registrerte lokaliteten med boreal regnskog i området. Om Traséalternativ 1.0 velges, bør det fortrinnsvis ses på muligheten av å justere traséen slik at den kommer utenom verneområdet. Om dette ikke anses praktisk gjen-nomførbart, bør grensa for naturreservatet justeres, slik at kraftlinja kommer utenom reservatet. Et registrert kjerneområde helt nord i området vil da bli noe beskåret, jf. NINA rapport 268. Begge Traséalternativene ender opp i trafostasjonen i Roan. I nærheten av denne trafo-stasjonen ligger det tre verdifulle lokaliteter med boreal regnskog. Traséalternativ 1.0 synes også å

være den beste i forhold til å kunne unngå inngrep i lokaliteten med boreal regnskog øst for trafostasjonen (lokaliteten Gammelseteren). Reindrifta foretrekker Traséalternativ 3.0 foran 1.0. Statkraft/NVE bør gjennomføre drøftinger med reindrifta for å se på om det er mulig å tilpasse Traséalternativ 1.0 til reindriftas interesser.

Fylkesmannen tilrår vern av lokaliteten Elgsjøen med en grenseendring sørvest i området og med de beskrevne bestemmelser, jf. også punkt 9.3 om generelle endringer i forskriftene.

Erstatning: For områder som er framkommet gjennom ordningen om frivillig vern på privat grunn skal erstatningsmessige forhold avklares før et vern gjennomføres, noe som også er gjort her for den private del av Elgsjøen. Fylkesmannen har ikke oppfattet brevet av 15.7.08 fra MD om ytterligere medvirkning i verneprosessene i statsallmenninger slik at det skal innledes erstatningsforhandlinger før vernevedtaket er fattet. Det er derfor ikke innledet erstatningsforhandlinger for den del av Elgsjøen naturreservat som ligger i statsallmenning.

Uttalelser mottatt etter høring

Språkrådet viser til tidligere høringsuttalelse der navnet Elgsjøen bes benyttet. Bakgrunnen er at det i området finnes to vatn som begge inneholder navneleddet –elgsjøen: Fremmerelgsjøen og Innerelgsjøen.

NVE peker på at det er søkt om konsesjon for kraftlinjetrase gjennom det foreslåtte naturreservatet. NVE forutsetter at sluttbehandling av verneplanen blir samordnet med NVEs behandling av konsesjonssøknaden.

Direktoratets tilråding

Vedrørende gjenoppbygging av bygninger etter evt. brann er det vanlig praksis i verneområder at dette kan tillates etter søknad. Det forutsettes at bygningene får samme størrelse og utforming som nedbrente bygg. Søknaden behandles etter § 6. Vedlikehold av bygninger gjenoppbygd etter brann vil komme inn under § 4 pkt 11. *”Vedlikehold av bygninger og andre anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet.”*. DN foreslår at bygninger tas inn i teksten da det finnes hytter i området. Fjellstyret ønsker at det åpnes for oppføring av nye tilsynsbuer dersom det i fremtiden oppstår et behov. Oppføring av nye bygninger er i henhold til verneforskriften ikke tillatt. Normalt vil det ikke være adgang til å føre opp nye tilsynsbuer ved bruk av § 6 Generelle dispensasjonsregler.

Fjellstyret ønsker å ha mulighet til å oppgradere stien til fjellstyrets hytte. Fylkesmannen tilrår som følge av dette et nytt punkt i § 5 *”Oppgradering av stien til fjellstyrets hytte ved Fremmerelgsjøen”*. DN legger til grunn at det her ønskes oppgradering av en sti med målgruppe turgåere og ikke oppgradering av en sti for bruk av motorisert kjøretøy.

Uttransport av syke og skadde bufe har vært grunnlag for diskusjon og avklaring mellom MD og LMD. På bakgrunn av enighet mellom disse instanser foreslår DN at § 4 pkt 2 endres til: *”Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring”*.

I forbindelse med avklaring om behov for konsultasjon mellom DN og Sametinget er ulike problemstillinger tatt opp. Sametinget har vist til tidligere avklaringer gjennom ulike verneprosesser, senest i Holmvassdalen. I kgl res. til Holmvassdalen fremgår følgende: *”Som følge av MDs dialog med Sametinget under sluttbehandlingen av vernesaken er det foretatt flere justeringer i verneforskriften. Når det gjelder verneforskriftens § 4 pkt. 14 og 15, har MD presisert overfor Sametinget at for områder som er mindre enn Holmvassdalen, og for områder med spesielt sårbar vegetasjon, bør slike bestemmelser være under § 5 og evt. kobles til en ordning med flereårige tillatelser. Sametinget har sluttet seg til verneforslaget med de endringer som er foretatt i verneforskriften”*. På bakgrunn av tidligere avklaringer foreslår DN følgende: § 5, nytt pkt 13: Skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander. § 5, nytt pkt 14: Reindriftas nødvendige uttak av bjørk til brensel og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindrifstutstyr.

Fylkesmannen tilrår at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til aktiviteter i forbindelse med miljøtilpasset reiseliv. DN støtter at miljøbasert reiseliv som ikke er i strid med verneformålet kan utøves i reservatet. Slike aktiviteter må forankres i en forvaltningsplan for verneområdet, og det bør raskt etter vernevedtak igangsettes arbeid med en slik plan. Det forutsettes at denne type tillatelser ikke medfører fysiske inngrep i verneområdet.

Norges fjellstyresamband mener § 5 punkt 5 – *Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk* må stå under § 4 generelle unntak. Disse aktivitetene er allerede regulert gjennom annet lovverk noe fjellstyresambandet er tilstrekkelig. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk kan innebære en rekke ulike tiltak. DN vurderer det som viktig at forvaltningsmyndigheten har adgang til å vurdere tiltakets betydning på verneformålet i form av en søknad.

DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår fredning av Elgsjøen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Olje- og energidepartementets (OEDs) endelige vedtak i saken 26.8.2013 innebærer valg av kraftlinjetraseen lengst nord som tangerer det foreslåtte naturreservatet. For å avklare forholdet til kraftlinjen på den aktuelle strekningen er grensen for verneområdet lagt sør for kraftledningen som er under detaljplanlegging.

Klima- og miljødepartementet mener verneforskriften legger til grunn tilsvarende restriksjonsnivå som i samarbeidet med Norges skogeierforbund om frivillig vern, slik det har vært forutsatt.

Når det gjelder avgrensning støtter for øvrig departementet at området reduseres noe i vest i forhold til høringsforslaget, dvs. at grensen her justeres.

Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og tilrår at Elgsjøen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

45. Liaberget naturreservat, Nord-Aurdal kommune, Oppland fylke.

Totalareal 4610 daa, hvorav 3495 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: En skogsbilveg går gjennom området i vest. Det er flere traktorveger inn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) mener at det må framskaffes grundigere kunnskap om mineralressursene før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.

Kartverket ber om at forholdet til stadsnavnlova og SSR bringes i orden i forbindelse med vernevedtakene.

Statens landbruksforvaltning (SLF) bemerker at det i noen av forslagene til verneforskrift ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til etablering av saltplasser for bufé. SLF ber Fylkesmannen vurdere om å åpne for dette tiltaket dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Ut over dette har SLF ingen merknader til verneforslagene.

Nord-Aurdal kommune mener det er positivt at vern av skog nå foregår som frivillig vern og at verneprosessen har foregått svært bra. Kommunen er selv grunneier i området, og har tidligere i år behandlet den framforhandlede avtalen og gitt sin tilslutning til denne. Kommunen påpeker at det ikke er registrert noen konflikter med andre interesser i området, og at avgrensningen er i tråd med resultatet av de drøftinger som er gjennomført. Kommunen viser til at det er avgjørende at forvaltningen gjennomføres på en fornuftig måte i nær kontakt med lokalmiljøet. Kommunen foreslår at dispensasjonsbestemmelsene har et annet utgangspunkt enn foreslått, ved at forvaltningsmyndigheten skal gi dispensasjon i de aktuelle tilfellene dersom det ikke påviselig kan hevdes at tiltaket vil være til skade for vernet.

Språkrådet har registrert navnet Liabergan, men mener det er greit å kalle området Liaberget.

En enkeltperson foreslår en utvidelse av verneforslaget slik at det fanger opp tre naturtyper som ligger utenfor. Alle naturtypene ligger på eiendommen tilhørende Nord-Aurdal kommune.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Kunnskap om mineralressursene

Fylkesmannen mener kunnskapen om potensial for funn av drivbare mineralske ressurser innenfor de aktuelle områdene i høringsuttkastet er god nok til å fatte beslutninger om vern i tråd med forslaget. Det er ikke noe som tyder på at det finnes slike ressurser i disse områdene. Dersom det er kunnskap om mineralske ressurser i noen av områdene, burde DMF ha informert om dette og kommentert dette i sin høringsuttalelse. Fylkesmannen mener kunnskapsgrunnlaget er godt nok, og at det ivaretar kravene i naturmangfoldloven. Fylkesmannen mener verneforslagene kan fremmes.

Forholdet til stadsnavnlova:

Miljødirektoratet vil melde navnene på naturreservatene til Kartverket (SSR) når vernevedtakene er gjort. Det vises for øvrig til omtalen av det enkelte område nedenfor når det gjelder skrivemåte.

Saltplasser for bufé

Det er gjort en konkret vurdering for hvert enkelt område om behovet for etablering av saltplasser for bufé. Vurderingen er gjort i samråd med grunneierne. Der det ikke er lagt inn en slik spesifisert dispensasjonshjemmel, er det enten ikke ønskelig fra grunneierne, eller det anses ikke som nødvendig for å opprettholde beite og de verneverdier som er avhengig av slikt beite. Fylkesmannen tilrår derfor ingen endring av de verneforskrifter der denne dispensasjonshjemmelen mangler.

Nord-Aurdal kommune sitt forslag om en generell endring av verneforskriften innebærer en omvendt bevisbyrde der forvaltningsmyndigheten skal bevise at et tiltak ikke skader verneområdet. I dag er det tiltakshaver som må kunne dokumentere at et slikt tiltak ikke kommer i konflikt med verneområdet. En slik omvendt bevisbyrde er ikke vanlig i norsk rett i dag, og anses også som uaktuell i forbindelse med forskrifter utarbeidet med hjemmel i naturmangfoldloven. Fylkesmannen understreker også at dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften § 7 er såkalte kan-bestemmelser, dvs. at tiltakshaver ikke har noen rett til å gjennomføre dette, men kan få en tillatelse dersom tiltaket ikke kommer i konflikt med verneverdier og verneformål. Fylkesmannen vil derfor ikke foreslå noen endring av verneforskriften. Fylkesmannen understreker likevel behovet for en god kontakt mellom lokale brukere, eiere og forvaltningsmyndigheten i den videre forvaltningen av verneområdet. Dette kan best sikres gjennom at det utarbeides en forvaltningsplan med retningslinjer for forvaltningen, noe som gir økt forutsigbarhet lokalt.

Fylkesmannen har forstått det slik at Liaberget er et tradisjonelt og vanlig brukt, lokalt navn som er dekkende for det området som er foreslått vernet.

Ingen av de tre naturtypene som foreslås tatt inn i verneområdet, er tilbudt for vern av Nord-Aurdal kommune. Naturtypene ligger dessuten alle slik til i forhold til arrondering og mellomliggende sterkt påvirket skog at det er lite naturlig å legge de innenfor det aktuelle verneområdet. Naturverdiene i disse naturtypene må derfor sikres gjennom det ordinære skogbruket.

Fylkesmannen tilrår vern av Liaberget naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Liaberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Liaberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

46. Bjørhusnatten naturreservat, Nes kommune, Buskerud fylke.

Totalareal 445 daa, hvorav 445 daa produktiv skog.

Høring: Området ble sendt å høring sammen med bl.a. område Svarverudelva. For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og SLE, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under det området.

Statnett viser til at de har flere kraftledninger i planområdet for Glitra og Bjørhusnatten. Disse kan være aktuelle å spenningsoppgradere, og det kan være aktuelt å bygge parallelt med

eksisterende trase før gammel ledning saneres. De forutsetter fortsatt tilgang til ledningene i forbindelse med drift og vedlikehold, og mulighet for å rydde skog uten å søke om tillatelse. Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at opprettelse av naturreservatene har konsekvenser for vassdrag eller kjente, aktuelle energiressurser. De viser til at Elvekraft AS søkte om å gjenoppta kraftproduksjon i Glitra, men at søknaden ble avslått av NVE på grunn av naturverdiene. Det er definert ingen aktuell energiressurs i verneforslaget. Fiskebekken i verneforslaget for Bjørhusnatten ble vurdert for utbygging for om lag 10 år siden, men prosjektet kom i den dyreste kostnadsklassen, og NVE antar at bekken ikke er aktuell for utbygging. NVE kommenterer at lokale netteiere mangler på høringslista. En enkeltperson er nabo til verneforslaget, og som aktiv bruker av turmulighetene uttrykker han tilfredshet med verneforslaget. Imidlertid er han bekymret for at vernet skal gjøre det vanskeligere med transport av tømmer fra hogstområder på egen eiendom dersom det ikke blir anledning til å bruke traktorveien sørøst på Smedsgård skog (Opplysningsvesenets Fonds eiendom).

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Kraftledninger: For begge de aktuelle verneforslagene er det noen hundre meter til nærmeste kraftledning, og Fylkesmannen mener derfor det er lite sannsynlig at oppgradering ikke vil komme i berøring med verneområdene. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, må det behandles som en søknad etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon i spesielle tilfeller.

Adressater: De lokale og sentrale høringsinstansene er på to ulike lister. NVE er en sentral instans, og har kun fått tilsendt den adresselista. De lokale netteierne er på den lokale lista, og alle aktuelle netteiere har fått høringsforslaget tilsendt.

Bruk av eksisterende traktorveg: Fylkesmannen mener bruk av eksisterende traktorveger for transport av tømmer fra bakenforliggende skog ikke vil være til skade for verneformålet. Fylkesmannen foreslår derfor å ta muligheten for slik drift inn i verneforskriften. Traktorvegen avmerkes på vernekartet. Fylkesmannen har tatt opp saken med OVF (grunneier der traktorvegen går), men vi har ikke fått endelig tilbakemelding på grunn av ferieavvikling.

Fylkesmannen tilrår at Bjørhusnatten vernes som naturreservat med grense som under høringen og med følgende endring i forskrift: Nytt punkt i verneforskriften under § 7: "Vegetasjonsrydding og motorferdsel på traktorvei avmerket på vernekartet i forbindelse med tømmerhogst på bakenforliggende skog."

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Bjørhusnatten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Bjørhusnatten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

47. Bjønnknuten naturreservat, Drangedal og Kragerø kommuner, Telemark fylke.

Totalareal 1996 daa, hvorav 1814 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Det forekommer noen lette traktorveier etter tidligere skogsdrift i de yngre kulturskogområdene som av hensyn til god arrondering er tatt inn i det foreslåtte verneområdet.

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen.

Forsvarsbygg uttaler "Forsvarsbygg uttaler seg med den hensikt å ivareta Forsvarssektorens arealbruksinteresser i saker som behandles etter Naturmangfoldloven. Vi viser til vårt brev datert 9. september 2013, vedrørende oppstart av arbeidet med verneplanen. Vi registrerer at vårt innspill om å gjøre et unntak for militær virksomhet i forbudet mot avgang og landing med luftfartøy, ikke er

hensyntatt. Vårt utgangspunkt her har vært at områdene som er dekket av skog, uansett ikke gir mulighet for landing med helikopter. Forskriftene gir dermed et forbud for en virksomhet som uansett ikke kan anses å være en trussel for verneformålet, men som likevel kan gi en administrativ konsekvens for Forsvaret ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Risikoen for at et av Forsvarets helikoptre skal foreta landing innenfor en del av det definerte verneområdet som ikke er tresatt, må anses å være svært lav, og bør i seg selv kunne avskrives som trussel for verneformålet. Det bør derfor være tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra forbudet i verneforskriften, ikke særskilt for å skaffe Forsvaret landingstillatelse, men snarere for å tilpasse verneforskriften til de forhold som den reelt sett skal skjerme området for, og for å unngå u hensiktsmessige flykart. Unntaksbestemmelsen for militær operativ virksomhet kan gi nødvendig hjemmel for Forsvarets virksomhet. En tydeliggjøring med unntaksbestemmelse for militær virksomhet også når det gjelder avgang og landing med luftfartøy ville kunne være hensiktsmessig.»

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, i vernebestemmelsene. De ber fylkesmannen om å vurdere å ta muligheten for slike tiltak inn i forskriften. Statens landbruksforvaltning har ellers ingen merknader til forslaget.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Når det gjelder uttalelsen fra Forsvarsbygg viser fylkesmannen til at Miljødirektoratet i sin innstilling om vern av skog høsten 2013 skriver blant annet at: «Det synes ikke hensiktsmessig at det enkelte verneområde skal gås gjennom for å vurdere om det er realistiske landingsmuligheter for luftfartøy, for derigjennom å ta stilling til om den enkelte verneforskrift skal ha med en slik bestemmelse om start- og landingsforbud. Over tid vil det dessuten i de fleste naturreservatene som i dag er dekket med skog, kunne oppstå endringer som gjør det mulig å foreta landinger med helikopter. Start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og dette bør både tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Dette klargjør derfor et forbud som både sivil og militær luftfart må forholde seg til. Miljødirektoratet kan ikke se at et slikt forbud vil gi andre konsekvenser for Forsvaret enn tilsvarende forbud i andre naturreservater, og tilrår derfor ingen endring av forskriftene på dette punktet.»

På bakgrunn av dette ser ikke Fylkesmannen det som aktuelt å fravike de standardbestemmelsene vi er pålagt å ta med i verneforskriftene.

Når det gjelder uttalelsen fra Statens landbruksforvaltning ønsker man tatt inn i verneforskriftene en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen ser dette som uproblematisk så lenge det er snakk om tillatelse etter søknad, og vi foreslår nå å ta inn bestemmelser om oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og om nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette i forskriften, jf. ny § 7 e samt justert § 7 f.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Bjønknuten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Bjønknuten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

48. Eikebakka naturreservat, Sokndal kommune, Rogaland fylke.

Totalareal 114 daa, hvorav 114 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: En gammel delvis gjengrodd hestevei og en nedlagt linjegate som gror igjen.

Høring:

Sokndal kommune, rådmannen motsetter seg flere verneområder i kommunen da de mener det mangler skjøtsel i dagens verneområder. Videre frykter rådmannen at verneområdet kommer i konflikt med sentrumsplanen.

Kartverket mener at foreslått navn Frøyland er i strid med navnelovens § 3. Valg av navn må undersøkes med Stadnamntenesta på Vestlandet og kommunen.

En enkeltperson forpaktet Eik prestegard i perioden 1959-1969 og opplyser at planlagt verneområde ikke ligg på Frøyland. Området heter Eikebakka.

Opplysningsvesenets fond ønsker å ha mulighet til å ha en fluefiskeplass langs elven på deres eiendom. De har sendt inn et konkret forslag til et område hvor det i dag er kantvegetasjon.

Rogaland fylkeskommune ved seksjon for kulturarv er positiv til verneforslaget. De foreslår endring av verneforskriften om at kulturminnemyndighetene må kontaktes før eventuelle inngrep i grunnen.

Landbruksdirektoratet foreslår at verneforskriften åpner for å bruke motorisert transport til å transportere syke og skadde husdyr og at man åpner for utsetting av saltsteiner. Videre foreslår landbruksdirektoratet at man i de spesifiserte dispensasjonsforskriftene åpner for oppsetting av gjerde, vedlikehold av gjerde og motorisert ferdsel i denne sammenheng etter søknad.

Direktoratet for mineralforvaltning mener det må fremskaffes ny dokumentasjon om eventuelle mineralressurser i området før de kan ta stilling til verneforslaget.

Kartverket mener at det foreslåtte verneområdet må få navn i tråd med anbefalinger fra Stadnamntenesta på Vestlandet.

Stadnamntenesta på Vestlandet har ingen merknader til det nye navnet Eikebakka naturreservat.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Til uttalelsene til oppstartsmeldingen:

Navnet på det foreslåtte verneområdet endres til Eikebakka naturreservat i tråd med anbefalingene. Fylkesmannen tar informasjonen fra NVE om lokal netteier til følge, og sendte verneforslaget på høring til Dalane energiverk IKS.

Om kommunens innvending mot verneforslaget viser Fylkesmannen til nasjonal målsetning om økt skogvern ved bruk av frivillig skogvern. Fylkesmannen deler ikke kommunens oppfatning av at dagens skjøtsel av verneområdene er mangelfull. Det er utført skjøtsel i flere av verneområdene i kommunen og utarbeidet skjøtelsesplaner det det er nødvendig. Verneområdet vil ikke komme i konflikt med kommunale sentrumsplaner. Vi kjenner ikke til slike planer, og det er langt til nærmeste byggefelt. Det foreslåtte verneområdet grenser til en kirkegård som bør ha rolige omgivelser og vernet vil ivareta disse hensynene. Kirkegården har også avsatt utvidelsesareal i kommuneplanen utenfor det foreslåtte verneområdet.

Til uttalelser fra høringen:

Fylkesmannen mener det nå er enighet om navnet Eikebakka naturreservat.

Å opparbeide en ny fluefiskeplass på Opplysningsvesenets fond sin eiendom innebærer rydding av trær og vegetasjon i et avgrenset belte langs elva. Det er glenner i skogen hvor man kan fiske i dag, men skogen vanskeliggjør fluefiske. Ny rydding av kantsone vil etter Fylkesmannens syn være negativt for verneverdien. Kantsonen er en økologisk nøkkelbiotop med stor biologisk produksjon. Overgangen skog-elv er viktig for hele verneområdet, og en større andel av eldre skog og død ved er egen målsetning i verneformålet. Tillatt fiskeplass på privat eiendom i nord er avtalefestet, og har vært skjøttet i lang tid. Fylkesmannen foreslår at innspillet ikke tas til følge, da man kan fiske med annen lovlig redskap.

Det er ikke registrert men finnes et potensial for automatisk fredete kulturminner i bakken.

Foreslått verneforskrift legger sterke restriksjoner på hele verneområdet, og alle former for inngrep er ulovlig uten særskilt tillatelse. Alle typer inngrep som kan skade disse krever dispensasjon fra verne-myndigheten. I dispensasjonssaker er det alltid praksis at Fylkesmannen kontakter kulturminne-myndighetene i forhold til potensielle kulturminner. Fylkesmannen ser derfor ikke nødvendigheten av å endre verneforskriften.

Forslag om åpning for motorisert ferdsel til transport av syke og skadde husdyr bør tas med i ny forskrift. Fylkesmannen tar dette med i endelig forslag til verneforskrift under § 6 generelle unntak for vernebestemmelsene. Fylkesmannen foreslår også mulighet for søknad om oppføring og vedlikehold av gjerde i forbindelse med beiting under § 7 spesifiserte dispensasjonsregler. Foreslått verneforskrift åpner for tradisjonelt beite. Fylkesmannen mener utlegging av saltstein er en del av denne aktiviteten, og mener derfor at det ikke er behov for å spesifisere utlegging av saltstein i forskriften.

Det er ikke innhentet ny dokumentasjon om mineralressurser i anledning verneforslaget. Fylkesmannen finner det ikke hensiktsmessig å gjøre en temautredning knyttet til eventuelle mineralske forekomster i verneområdet på dette tidspunktet i verneprosessen da vi ikke kan se at denne type aktivitet vil kunne være forenlig med skogvernet. Fylkesmannen ber Miljødirektoratet ta endelig stilling til merknaden ved sin forberedelse av endelig tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Eikebakka som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Eikebakka naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

49. Utvidelse av Øykeheia naturreservat, Sirdal kommune, Vest-Agder fylke.

Utvidelsesareal 4917 daa, hvorav 3307 daa produktiv skog. Nytt totalareal 13 091 daa.

Inngrepstatus: Det foreslåtte verneområdet vil omfatte to eksisterende kraftlinjer i nordøst. Det finnes eksisterende stier og rundløyper i den nordligste delen av området. Det går en traktorvei gjennom utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene tilrår at dagens navn på naturreservatet endres fra Øykeheia til Øykjeheia naturreservat. Skrivemåten Øykjeheia er i samsvar med den som er registrert i Sentralt stedsnavnregister. De minner videre om at navn på alle nye naturreservat skal meldes inn til Sentralt stedsnavnregister og til stedsnavntjenesten.

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er gjort et generelt unntak i verneforskriften for utsetting av saltsteiner. De peker videre på at det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til å sette opp gjerder for beitedyr, vedlikehold, og nødvendig motorferdsel i denne forbindelse. Fylkesmannen bes derfor om å vurdere å åpne for slike tiltak i verneforskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde eventuelt pågående beite i området. SLF ber også Fylkesmannen om å vurdere å åpne for uttak av etablerte plantefelt samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker i sitt innspill på manglende kunnskapsgrunnlag knyttet til eventuelle mineralske ressurser innenfor området som foreslås vernet. Direktoratet mener at der det ikke foreligger grunnleggende ressursgeologisk informasjon, bør dette fremskaffes i løpet av verneprosessen for eksempel i form av en temautredning om mineralske ressurser. De understreker at å fremskaffe et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om mineralressurser skal inngå i saksbehandlingen i vernesaker, jf. naturmangfoldloven § 41. Slik informasjon er etter direktoratets vurdering nødvendig for å få tilstrekkelig godt beslutningsgrunnlag ved vern. På bakgrunn av dette

mener de at Fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndigheten kan ta stilling til verneforslaget.

Statens Kartverk påpeker at navnet Øykeheia naturreservat ikke er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR). De forutsetter videre at forholdet til stadnamnlova og SSR bringes i orden i forbindelse med vedtaket om opprettelse av det nye reservatet. De bemerker videre at navn på departement i forslaget til verneforskrift må endres.

Norges vassdrags- og energidirektorat viser til at det foreslåtte verneområdet grenser til utbyggingsområdet for Finså kraftverk som eies av Agder Energi. I denne sammenheng viser de også til Agder Energis innspill i forbindelse med oppstartsmeldingen. Da Agder Energi mener at forslaget til verneforskrift tar tilstrekkelig hensyn til Finså kraftverk og oppgaver knyttet til driften av kraftverket har NVE ingen tilføyelser til dette. Det vises videre til at det i NVEs digitale kartlegging av potensial for små kraftverk er registrert et lite potensial (1 GWh) like nord for det eksisterende naturreservatet. NVE mener uansett at dette er et prosjekt som ikke er aktuelt for gjennomføring. Det forutsettes videre at eventuelle vannkraftpotensialer i utvidelsesområdet ned mot Sirdalsvatnet er kjent. NVE kan ikke se at vernet vil ha konsekvenser for vassdrag, eksisterende kraftverk, kraftledninger eller realistiske vannkraftpotensialer og tar verneforslaget til orientering.

Sirdal kommune behandlet verneplanen for utvidelse av Øykeheia naturreservat i Utvalg for teknikk, landbruk og miljø den 17.6.2014. Etter kommunens vurdering er det svært positivt at en gjennom frivillig vern får en løsning som gir et større sammenhengende verneområdet enn det som var utgangspunktet tidligere. Dette var også i tråd med tilrådinga fra Sirdal kommune ved høringa i 2010. Det pekes også på at det er positivt at høstingsskogen på Virak inkluderes i naturreservatet som et godt eksempel på at skogvern ikke bare handler om å frede urørt natur, men at områder som krever skjøtsel også kan ha store verdier for biologisk mangfold. Kommunen peker videre på at forslaget til vernegrense i nord inkluderer et mindre område som er avsatt til Feed skiarena i kommuneplanens arealdel. I dette området er det aktuelt å etablere en ny skiløype, og det bes derfor om at vernegrensa justeres for å tilpasses dette. Det orienteres videre om at kommunen har gitt tillatelse til å dele i fra en eksisterende hytte på gnr/bnr 34/2, vest for verneområdet, og at det er søkt om å fradele nok en enhet på samme eiendom. Begge hyttene på gnr/bnr 34/2 samt en hytte på gnr/bnr 34/6 vil ha behov for å benytte traktorvegen over gnr/bnr 35/1 gjennom verneområdet. Kommunen peker videre på at det gjennom forvaltningsplan bør være en åpning for å opprette nye stier, sette opp skilt og bruer i verneområdet. Dette på grunn av at verneområdets beliggenhet nær kommunesenteret på Tonstad, og at det på sikt vil kunne utvikle seg kvaliteter her som gjør området enda mer attraktivt for friluftsliv enn det er i dag. Kommunen mener det vil være mer hensiktsmessig å tilrettelegge med noen få gode, merka stier fremfor en rekke småstier på kryss og tvers gjennom verneområdet.

Tonstad IL er på generelt grunnlag positive til et vern av området som foreslått og har i hovedsak interesser knyttet til den nordlige delen av verneområdet. Idrettslaget understreker viktigheten av at bestående turveier/stier i området blir opprettholdt og at det også skal være mulig å fortsette å merke disse slik at de holdes godt tilgjengelige for allmennheten. Det opplyses om at det er utarbeidet orienteringskart for området og at området har vært i bruk både til orientering og turorientering. Det påpekes at det er viktig at et vern av området ikke begrenser orienteringsaktiviteten og at slik aktivitet er viktig i et folkehelseperspektiv. TIL ber om at det innarbeides et unntak for orientering og turorientering i verneforskriften.

Advokatfirmaet Harris representerer Opplysningsvesenets fond (OVF). De informerer om at det foreligger en avgjørelse fra Lista jordskifterett som gir Kolbein Finsnes rett til adkomst over gnr/bnr 35/1 der OVF er grunneier. Størsteparten av gnr/bnr 35/1 er inkludert i den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet og advokatfirmaet informerer derfor om at de vil vente med å inngå en avtale med Finsnes som gir han tinglyst vei- og parkeringsrett på gnr/bnr 35/1 til det er truffet vedtak i den pågående vernesaken.

En enkeltperson ber om å bli satt som kopimottaker for utsendelser i forbindelse med verneprosessen. Han er en av tre hjemmelshavere til gnr/bnr 34/2 som ligger i bakkant av det foreslåtte verneområdet. Han informerer videre om at det ligger ytterligere en hytte i området på gnr/bnr 34/6.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Mindre språklige endringer og rettelser i verneforskriften blir ikke kommentert nærmere. Større endringer og tilføyelser er vist i kursiv. Fylkesmannen finner det ikke nødvendig med

utfyllende kommentarer til innspillet fra Norges Vassdrags- og energidirektorat.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene anbefalte at navnet på naturreservatet endres til *Øykjeheia* naturreservat da dette er i samsvar med skrivemåten i sentralt stedsnavnregister. Verken Fylkesmannen eller Sirdal kommune har noen innvendinger mot den foreslåtte navneendringen. Fylkesmannen tilrår derfor at navnet på naturreservatet endres til *Øykjeheia* naturreservat.

Statens landbruksforvaltning (SLF) ber om at det tas inn et generelt unntak i verneforskriften om utsetting av saltstein i verneområdet. I følge forslaget til verneforskrift er beiting tillatt i verneområdet. Utsetting av saltstein i forbindelse med beite er imidlertid ikke direkte hjemlet i verneforskriften. Vi kan ikke se at utsetting av saltstein vil være i strid med verneformålet og det tas derfor inn en generell unntaksbestemmelse under § 4 i verneforskriften om at dette er tillatt. Fylkesmannen understreker at en slik unntaksbestemmelse kun vil gjelde utsetting av selve saltsteinen(e). Dersom det er nødvendig med motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein må det søkes om dispensasjon fra forbudet i verneforskriften § 5 punkt 1. SLF ber videre Fylkesmannen vurdere om det gjennom dispensasjon kan åpnes for oppsetting av gjerder i forbindelse med eventuell beiting. Vi kan heller ikke se at oppsetting av gjerder ved beite vil utgjøre en vesentlig trussel for verneverdiene i området, og vil innarbeide dette som en spesifisert bestemmelse i verneforskriften. Unntaket innebærer imidlertid ikke tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med oppsetting av gjerder. Dersom det skulle oppstå behov for slik motorferdsel, må det søkes om dispensasjon, jf. § 8 i verneforskriften. Når det gjelder å åpne for uttak av gran i verneforskriften er dette ikke ønskelig fra Fylkesmannens side. De forekomstene av gran som er registrert innenfor det foreslåtte verneområdet står spredt. Dette og at terrenget er bratt og generelt vanskelig tilgjengelig bidrar til at hogst i naturreservatet vil medføre svært store terrenginngrep som vil kunne påvirke verneverdiene negativt. Dersom det skulle vise seg å bli aktuelt å fjerne disse granforekomstene ønsker vi å gjennomføre dette som skjøtselstiltak forankret i forvaltningsplan. Ved å utarbeide forvaltningsplan får en også vurdert alternative tiltak som kan være aktuelle å gjennomføre som for eksempel ringbarking. På denne bakgrunn ønsker Fylkesmannen ikke å åpne for uttak av gran og nødvendig motorferdsel i verneforskriften.

Direktoratet for mineralforvaltning mener det må fremskaffes ny dokumentasjon knyttet til eventuelle mineralske ressurser i området. Fylkesmannen bemerker at innspillet kommer noe sent i verneprosessen. Direktoratet var involvert i høringsrunden i 2010. Høringsinnspillet da var knyttet opp mot drift av eksisterende massetak på sørsiden av Viraksvegen samt et planlagt massetak på motsatt side av veien. Etter befaring justerte Fylkesmannen vernegrensa i området slik at det eksisterende massetaket i sin helhet ble lagt utenfor verneområdet. I tillegg ble vernegrensa justert på nordsiden av veien slik at det er satt av et betydelig areal utenfor verneområdet, som ved behov kan benyttes til massetak. Direktoratet fikk så tilsendt ny oppstartsmelding i februar 2014. Store deler av områdene som det tidligere var gitt innspill til var nå tatt ut av verneområdet. Direktoratet ga ikke innspill til oppstartsmeldingen. Fylkesmannen mener at det er satt av tilstrekkelig areal til masseutvinning i området. Vi mener også at dersom direktoratet var av en annen oppfatning burde dette kommet fram tidligere i verneprosessen. Vi finner det ikke hensiktsmessig å gjøre en temautredning knyttet til eventuelle mineralske forekomster i verneområdet på dette tidspunktet i verneprosessen da vi ikke kan se at denne type aktivitet vil kunne være forenlig med skogvernet. Vi ber Miljødirektoratet ta endelig stilling til merknaden ved sin forberedelse av endelig tilrådning til Klima- og miljødepartementet.

Merknaden til Statens Kartverk om registrering av navn på det nye naturreservatet i Sentralt stedsnavnregister og at det gis melding i henhold til kravene i stadnamnlova vil bli fulgt opp når endelig vedtak om vern foreligger. Verneforskriften er også justert slik at det går fram av denne at det er Klima- og miljødepartementet som fremmer verneforslaget.

Innspillet til Sirdal kommune knyttet til justering av vernegrensa i forbindelse med Feed skiarena er imøtekommet. Fylkesmannen støtter kommunen i vurderinga om at det er mest hensiktsmessig å legge området avsatt til skiarena utenfor verneområdet, og har justert vernegrensa i samsvar med formålsgrensa i gjeldende kommuneplan. En slik justering av grensa vil ikke berøre kjerneområder eller områder med spesielle verneverdier. Fylkesmannen mener derfor en slik justering vil være uproblematisk.

Når det gjelder bruk av eksisterende traktorvei gjennom verneområdet for å komme til bakenforliggende hytter, vil dette foregå over en traktorvei som er i bruk i dag. Etter vår vurdering vil bruk av veien som adkomst til etablerte hytteeiendommer i bakkant av verneområdet ikke

påvirke verneformålet negativt. Fylkesmannen har derfor innarbeidet dette som et unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriften for rettighetshavere til de bakenforliggende eiendommene med naturlig adkomst over den aktuelle traktorveien. Når det gjelder bruk av verneområdet til friluftsliv vil Fylkesmannen peke på at det i forskriften er en spesifisert dispensasjonsbestemmelse som åpner for at det etter søknad kan gjennomføres tilretteleggings-tiltak for friluftsliv i verneområdet, jf. § 7 punkt 4. Dette innebærer at det også kan etableres nye stier forutsatt at disse tar tilstrekkelig hensyn til verneverdiene. Vi viser i denne sammenheng også til verneforskriften § 9 om skjøtsel. Gjennomføring av tiltak for å kanalisere ferdsel, eksempel-vis etablering av stier, for å beskytte verneverdiene mot uheldig påvirkning kan i noen tilfeller også defineres som skjøsteltiltak og kan gjennomføres i regi av forvaltningsmyndigheten i tråd med forskriften.

Tonstad IL peker på viktigheten av å kunne bruke verneområdet til friluftsliv, orientering og turorientering også etter vernevedtak. Den skisserte utvidelsen av Øykeheia naturreservat vil ikke medføre endringer for igangværende bruk, det vil si at eksisterende stier vil kunne benyttes som før. Det samme gjelder merking og vedlikehold av eksisterende stier, jf. verneforskriften § 4 punkt 5. Vi viser for øvrig til kommentaren over knyttet til muligheter for etablering av nye stier i fremtiden. Fylkesmannen er blitt kjent med at det foreligger to orienteringskart som inkluderer området rundt Maritshei. Det ene kartet gjelder i hovedsak området i tilknytning til Feed skiarena og inkluderer kun små arealer innenfor det området som nå foreslås vernet. Det andre kartet dekker imidlertid store deler av den foreslåtte utvidelsen av Øykeheia, fra Maritshei og sørover ned til Lindvatnet og østover til FV 901. Kartene er utarbeidet i 1998. Fylkesmannen kan ikke se at den orienteringsaktiviteten som har foregått i området i tidsrommet mellom 1998 og 2014 har vært til skade for verneverdiene i området. Vi ønsker derfor å åpne for at det foreslåtte verneområdet skal kunne benyttes til lokal orienteringsvirksomhet, og har innarbeidet dette som en unntaksbestemmelse i verneforskriften § 4 punkt 6. Vi legger da til grunn at lokal orienteringsvirksomhet omfatter trening i regi av lokalt idrettslag og lokale arrangementer, eksempelvis kretsmesterskap. Det forutsettes imidlertid at gjennomføring av slike arrangementer skjer utenfor sårbare perioder for vilt. Fylkesmannen understreker i denne sammenheng at det også vil være mulig å gi dispensasjon til å gjennomføre større orienteringsløp som også innebærer bruk av verneområdet, jf. den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen § 7 punkt 3. I de fleste tilfeller vil det være kurant å gi en slik dispensasjon for en avgrenset bruk av reservatet i et kort tidsrom forutsatt at orienteringspostene gis en hensiktsmessig plassering i forhold til verneverdiene. Bruk av verneområdet til turorientering er også omtalt i verneplanen. Vi viser i denne sammenheng til at Miljødirektoratet på generelt grunnlag vurderer det slik at oppsetting av poster for turorientering går inn under forbudet mot oppsetting av «*varige eller midlertidige innretninger*» i vernebestemmelsene. Dette skyldes imidlertid ikke postene i seg selv, men den ferdselen de genererer over tid. Dette medfører at turorientering vanligvis ikke vil være direkte tillatt i naturreservater. Turorientering i Øykeheia naturreservat kan imidlertid tillates etter søknad med hjemmel i forskriften § 7 punkt 3. Fylkesmannen påpeker at en i de aller fleste tilfeller vil kunne finne løsninger som innebærer at det kan gis dispensasjon til turorientering i deler av naturreservater uten at verneverdiene trues, for eksempel ved vilkår om at postene plasseres ut i de minst sårbare områdene og at postenes plassering endres hvert år.

Innspillene fra Advokatfirmaet Harris og en enkeltperson er hovedsakelig av privatrettslig karakter. Vi har imidlertid innarbeidet i forskriften at de tre hjemmelshaverne til de eksisterende hyttene på gnr/bnr 34/2 og hjemmelshaver til den eksisterende hytta på gnr/bnr 34/6 kan benytte eksisterende traktorvei over gnr/bnr 35/1 gjennom det foreslåtte verneområdet.

Fylkesmannens tilråding:

Navn: Etter tilråding fra Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, anbefaler Fylkesmannen at navnet på naturreservatet etter foreslåtte utvidelse endres til Øykeheia naturreservat.

Verneforskriften: Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som utvidelse av eksisterende Øykeheia naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift som i høringsforslaget. De foreslåtte endringene i verneforskriften gjelder utsetting av saltstein i forbindelse med bruk av området til beite jf. § 4 punkt 8, at det kan gis tillatelse til oppsetting

av gjerder i forbindelse med beiting jf. § 7 punkt 6, og at alle rettighetshavere til bakenforliggende eiendom kan benytte seg av eksisterende traktorvei over gnr/bnr 35/1, jf. § 6 punkt 3 i verneforskriften. Etter en konkret vurdering av pågående aktivitet i det foreslåtte verneområdet, har Fylkesmannen kommet til at det er ønskelig å åpne for at verneområdet fremdeles skal kunne benyttes til lokal orienteringsvirksomhet. Av hensyn til viltet mener fylkesmannen det er hensiktsmessig å avgrense aktiviteten noe i tid for å unngå unødig forstyrrelse i forbindelse med kalving og hekking. Dette er innarbeidet som et unntak fra vernebestemmelsene i forslag til verneforskrift § 4 punkt 6.

Avgrensning: Det er gjennomført to justeringer av vernegrensen. Den ene justeringen er gjort i nord for å tilpasse vernegrensen til det området som i dag er avsatt til område for skiarena i Sirdals kommuneplan og den andre ved Lindvatnet i vest for gi grensen en hensiktsmessig arrondering i forhold til eiendomsgrense og grense til vannet. Justert vernekart finnes som eget vedlegg til tilrådingen.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og avgrensning av verneområdet. Når det gjelder bruk av traktorvei, viser Miljødirektoratet til omtale av dette under kap. 7. Miljødirektoratet tilrår endringer i verneforskriften på dette punktet for at forskriften skal bli i samsvar med motorferdselslovens bestemmelser.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Øykjeheia som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 09.07.1993 nr. 723 om fredning av Øykjeheia, Sirdal kommune, Vest-Agder.

Klima- og miljødepartementet: I følge regulanten er det ikke aktuelt å øke HRV i Sirdalsvatnet, og energimyndighetene aksepterer derfor at vernegrensen til området kan legges helt ned til HRV. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Øykjeheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 09.07.1993 nr. 723 om fredning av Øykjeheia, Sirdal kommune, Vest-Agder.

50. Kile naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland fylke.

Totalareal 191 daa, hvorav 191 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Noe av det som i dag framstår som stier, er gamle driftsveger/traktorveger.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. området Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under det området.

Statens vegvesen viser til at de i forbindelse med melding om oppstart av verneprosessen påpekte at vernegrensa ikke bør ligge nærmere vegen enn fastsatt byggegrense. Langs fylkesveg 91 er byggegrensa fastsatt til 15 m fra midtlinje veg. Av hensyn til drift og vedlikehold, mulige framtidige behov for utbedring, samt mulighet for å framføre gang- og sykkelveg mener Statens vegvesen at vernegrensa for Kile ikke bør ligge nærmere vegen enn 15 m.

En enkeltperson mener det ville være naturlig å fortsette boligbyggingen på Kapp inn i det foreslåtte verneområdet. Han mener at utbygging av boliger i dette området ville spart nedbygging av dyrket mark i området rundt, og han stiller spørsmålsteget ved verneverdiene i området Kile.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Det er gjort en konkret vurdering for hvert enkelt område om behovet for etablering av saltplasser for bufé. Vurderingen er gjort i samråd med grunneierne. Der det ikke er lagt inn en slik spesifisert dispensasjonshjemmel, er det enten ikke ønskelig fra grunneierne, eller det anses ikke som nødvendig for å opprettholde beite og de verneverdier som er avhengig av slikt beite. Fylkesmannen tilrår derfor ingen endring av de verneforskrifter der denne dispensasjonshjemmelen mangler. Grunneier i Kile er Opplysningsvesenets fond. Verneforslaget er derfor underlagt et vanlig myndighetsstyrt vern.

Eiendomsgrensa mellom grunneier i området Kile, Opplysningsvesenets fond (Ovf), og Statens vegvesen ligger ca. 10-15 m fra midten av vegen på den aktuelle strekningen der forslag til verneområde grenser inn mot fylkesveg 91. Dette er en strekning på ca. 450 m. Behovet for drift og vedlikehold av eksisterende veg skal være dekket med denne eiendomsgrensa og avstanden til vegen. Arealet på motsatt side av (vest for) fylkesvegen er skog. Etter Fylkesmannen sin oppfatning, er det fullt mulig å foreta en eventuell utbedring og utvidelse av vegen og etablering av gang- og sykkelveg på denne sida. Det er i dette skogområdet også muligheter for boligbygging. Det er naturlig at gang- og sykkelvegen ligger på samme side av vegen som boligfeltene. Det aktuelle verneområdet er lite og sårbart. Inntil fylkesvegen i vest er det en fin utforming av lågurtskog med stort potensial for sjeldne og rødlistede kalksopper. Det er derfor viktig å beholde de arealene som er med i verneforslaget og ikke foreta unødige beskjæringer. Fylkesmannen vil derfor tilrå at vernegrensa på den aktuelle strekningen langs fylkesveg 91 følger eiendomsgrensa mellom Ovfv og Statens vegvesen.

Østre Toten kommune har i forbindelse med kommuneplanen tidligere hatt planer om boligbygging i det foreslåtte verneområdet. Dette ble frafalt av kommunen da de ble informert om de store verneverdiene i området. Det foreslåtte verneområdet er i sin helhet vist som LNF i kommuneplanen. Fylkesmannen vil ellers vise til at utlegging av arealer til boligbygging skjer etter en ordinær saksbehandling etter plan- og bygningsloven der det foretas en helhetlig avveining mellom ulike interesser herunder hensynet til dyrket mark og naturmiljø. Ut over dette vil Fylkesmannen vise til de nasjonale målsettingene om vern av skog og verneverdiene i området Kile slik de er beskrevet bl.a. ovenfor.

Fylkesmannen har fått tilbakemelding på at det foregår ridning langs en skiløypetrasé i området. Denne traseen tåler noe ridning. Fylkesmannen tilrå at det i § 7 i verneforskriften tas inn en bestemmelse om ridning langs bestemte traseer.

Fylkesmannen tilrå vern av Kile naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrå vern av Kile som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrå opprettelse av Kile naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

51. Glitra naturreservat, Lier kommune, Buskerud fylke.

Totalareal 461 daa, hvorav 461 daa produktiv skog.

Inngrepstatus: Noen stier og gamle driftsveier går inn til verneforslaget. Elva var tidligere demmet opp ved Høgfoss i overkant av verneforslaget. Dette var inntaksdam til Sjøstad kraftverk som ble bygget i 1905 og var i bruk til 1978. Dammen ble revet sommeren 2014.

Høring: Området ble sendt å høring sammen med bl.a. område Svarverudelva. For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og SLE, samt Fylkesammens kommentarer til disse, vises til omtale under det området.

Statnett viser til at de har flere kraftledninger i planområdet for Glitra og Bjørhusnatten. Disse kan være aktuelle å spenningsoppgradere, og det kan være aktuelt å bygge parallelt med eksisterende trase før gammel ledning saneres. De forutsetter at de fortsatt vil ha tilgang til ledningene i forbindelse med drift og vedlikehold, og mulighet for å rydde skog uten å søke om tillatelse.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at opprettelse av naturreservatene har konsekvenser for vassdrag eller kjente, aktuelle energiressurser. De viser til at Elvekraft AS søkte om å gjenoppta kraftproduksjon i Glitra, men at søknaden ble avslått av NVE på grunn av naturverdiene. Det er ingen aktuell energiressurs i verneforslaget. Fiskebekken i

verneforslaget for Bjørhusnatten ble vurdert for utbygging for om lag 10 år siden, men prosjektet kom i den dyreste kostnadsklassen, og NVE antar at bekken ikke er aktuell for utbygging. NVE kommenterer at lokale netteiere mangler på høringslista.

Naturvernforbundet i Lier er glade for det foreslåtte vernet av Glitra, men mener at navnet bør være Kjellerane naturreservat. Dette er et lokalt uttrykk som skal ha blitt brukt av de gamle i Sjøstad på grunn av alle kulpene i elva der det er kald som i en kjeller.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Kraftledninger: For begge de aktuelle verneforslagene er det noen hundre meter til nærmeste kraftledning, og Fylkesmannen mener derfor det er lite sannsynlig at oppgradering ikke vil komme i berøring med verneområdene. *Dersom dette likevel skulle bli aktuelt, må det behandles som en søknad etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon i spesielle tilfeller.*

Adressater: De lokale og sentrale høringsinstansene er på to ulike lister. NVE er en sentral instans, og har kun fått tilsendt den adresselista. De lokale netteierne er på den lokale lista, og alle aktuelle netteiere har fått høringsforslaget tilsendt.

Oppsetting og vedlikehold av gjerder: Oppsetting av gjerde er et fysiske inngrep som Fylkesmannen mener bør unngås dersom det ikke er spesielle behov. Områdene som er foreslått vernet er trolig lite brukt av husdyr på beite, selv om det finnes beitedyr over store deler av Finnemarka. Grunneierne har ikke beitedyr og har heller ikke fremmet ønske om å kunne sette opp gjerde. Fylkesmannen anbefaler derfor ikke at punktet om oppsetting av gjerde tas inn i forskriften.

Reservatnavn: Fylkesmannen legger vekt på å finne reservatnavn som er lokalt brukt.

Opplysningene om det gamle navnet på Glitra er interessant, men vi mener reservatnavnet så sant mulig bør være et navn som er i bruk. Det er også en fordel om navnet finnes på kart slik at det gir informasjon til publikum om hvor reservatet ligger. Også Stedsnavntjenesten i Språkrådet er opptatt av at navnet skal finnes i kart og stedsnavnregisteret. Fylkesmannen holder derfor fast på forslaget om Glitra som reservatnavn.

Utsetting av saltstein: Grunneier i verneforslaget (Statskog) har ikke beitedyr i området og har ikke behov for saltsteiner av den grunn. Verneforslaget omfatter i all hovedsak kløfteareal, og Fylkesmannen vurderer behovet for å sette ut saltstein som lite. Det kan også være en fare for uheldig slitasje rundt saltsteiner, og Fylkesmannen tilrår ikke at forskriften endres.

Fylkesmannen tilrår at Glitra vernes som naturreservat med grense og forskrift som under høringen.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Glitra som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at elva tidligere var demmet opp ved Høgfoss i overkant av verneforslaget. Dette var inntaksdam til Sjøstad kraftverk som ble bygget i 1905 og var i bruk til 1978. Dammen ble revet sommeren 2014. Fylkesmannen har nå fått rapporten om avviklingen fra Glitravannverket, og alt har forløpt etter planen. Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Glitra naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

52. Utvidelse av Grønnåsliane naturreservat, Kragerø kommune, Telemark fylke.

Utvidelsesareal totalt 107 daa, hvorav 76 daa produktiv skog. Nytt totalareal 491 daa.

Inngrepstatus: Det er ingen tekniske inngrep i området. På grensen til Lun naturreservat finnes det et lite plantefelt med yngre edelgran.

Høring: For generelle merknader fra Direktoratet for mineralforvaltning, Kartverket og Telemark Orienteringskrets, samt Fylkesmannens kommentarer til disse, vises til omtale under området Elferdalen.

Forsvarsbygg uttaler følgende: "Forsvarsbygg uttaler seg med den hensikt å ivareta Forsvarssektorens arealbruksinteresser i saker som behandles etter Naturmangfoldloven. Vi viser til vårt brev datert 9. 9.2013, vedrørende oppstart av arbeidet med verneplanen. Vi registrerer at vårt innspill om å gjøre et unntak for militær virksomhet i forbudet mot avgang og landing med luftfartøy, ikke er hensyntatt. Vårt utgangspunkt her har vært at områdene som er dekket av skog, uansett ikke gir mulighet for landing med helikopter. Forskriftene gir dermed et forbud for en virksomhet som uansett ikke kan anses å være en trussel for verneformålet, men som likevel kan gi en administrativ konsekvens for Forsvaret ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Risikoen for at et av Forsvarets helikoptre skal foreta landing innenfor en del av det definerte verneområdet som ikke er tresatt, må anses å være svært lav, og bør i seg selv kunne avskrives som trussel for verneformålet. Det bør derfor være tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra forbudet i verneforskriften, ikke særskilt for å skaffe Forsvaret landingstillatelse, men snarere for å tilpasse verneforskriften til de forhold som den reelt sett skal skjerme området for, og for å unngå u hensiktsmessige flykart. Unntaksbestemmelsen for militær operativ virksomhet kan gi nødvendig hjemmel for Forsvarets virksomhet. En tydeliggjøring med unntaksbestemmelse for militær virksomhet også når det gjelder avgang og landing med luftfartøy ville kunne være hensiktsmessig.»

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler at de ikke har totaloversikt over gamle gruveåpninger eller andre rester av tidligere mineraluttak. De kjenner imidlertid til at det i Grønnåsliane har vært drevet historisk gruvedrift. Dette bør undersøkes nærmere, både i det eksisterende og det nye området. Alle spor etter gammel gruvedrift bør kartlegges, beskrives og stedfestes på kart. I tillegg bør verneforskriftene gjennomgående tillate tilsyn og sikring i forbindelse med eldre mineraluttak.

Statens landbruksforvaltning bemerker at det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse også til vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppsetting og vedlikehold av gjerder, i vernebestemmelsene. De ber fylkesmannen om å vurdere behovet for å ev. forskriftsfeste muligheten for slike tiltak.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Når det gjelder uttalelsen fra Forsvarsbygg viser fylkesmannen til at Miljødirektoratet i sin innstilling om vern av skog høsten 2013 skriver blant annet at: «Det synes ikke hensiktsmessig at det enkelte verneområde skal gås gjennom for å vurdere om det er realistiske landingsmuligheter for luftfartøy, for derigjennom å ta stilling til om den enkelte verneforskrift skal ha med en slik bestemmelse om start- og landingsforbud. Over tid vil det dessuten i de fleste naturreservatene som i dag er dekket med skog, kunne oppstå endringer som gjør det mulig å foreta landinger med helikopter. Start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og dette bør både tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Dette klargjør derfor et forbud som både sivil og militær luftfart må forholde seg til. Miljødirektoratet kan ikke se at et slikt forbud vil gi andre konsekvenser for Forsvaret enn tilsvarende forbud i andre naturreservater, og tilrår derfor ingen endring av forskriftene på dette punktet.» På bakgrunn av dette ser ikke Fylkesmannen det som aktuelt å fravike de standardbestemmelsene vi er pålagt å ta med i verneforskriftene.

Fylkesmannens tilråding:

Når det gjelder uttalelsen fra Statens landbruksforvaltning ønsker man tatt inn i verneforskriftene en mulighet til å få tillatelse etter søknad til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen ser dette som uproblematisk så lenge det er snakk om tillatelse etter søknad, og vi foreslår nå å ta inn *bestemmelser om oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting og om nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette i forskriften, jf. ny § 7 e samt justert § 7 f.*

Når det gjelder uttalelsen fra Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) om spor etter tidligere mineraluttak i Grønnåsliane, viser fylkesmannen til NGU's mineralressursdatabase. Der er det beskrevet en tidligere apatittgruve (Grønåsen) med beliggenhet innenfor det eksisterende Grønnåsliane naturreservat. Det er ingen registreringer innenfor

utvidelsesområdet. Apatittgruven var i drift i årene 1916-1918. I § 4 e i forslaget til verneforskrift for Grønnåsliane NR slås det fast at vernebestemmelsene ikke er til hinder for sikring av nedlagte gruveganger, og § 7 g åpner for at det kan gis tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med slike sikringsarbeider.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Grønnåsliane naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 13.12.2002 nr. 1522 om fredning av Grønnåsliane naturreservat, Kragerø kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet viser til at Fylkesmannens merknad om at det på grensen til Lun naturreservat finnes et lite plantefelt med yngre edelgran. Dette bør fjernes slik at ikke det fremmede treslaget sprer seg. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Grønnåsliane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 13.12.2002 nr. 1522 om fredning av Grønnåsliane naturreservat, Kragerø kommune, Telemark.

53. Ånuglo, Midtøya, Seløya og Flornes naturreservat, Tysnes kommune, Hordaland fylke.

Totalareal 4113 daa, hvorav 3578 daa produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det går to høyspentlinjer over Ånuglo, Midtøy og Seløy. Én av disse er Sunnhordland kraftlag i ferd med å fjerne. Det går også en høyspentlinje gjennom området på Flornes. Alle linjene går i sjøkabel over Hardangerfjorden. På Ånuglo er det et nettverk av traktorveier for å ta ut tømmer og en tømmerkai på Svinaneset. Vest på Seløy er det gruveganger etter uttak av kalk på 1700-tallet. Det er plantet flere fremmede treslag i området, til dels i stort omfang. Noen av disse har begynt å frøspre seg. Både på Ånuglo og på Seløy er det til sammen tre fritidseiendommer som blir liggende omsluttet av verneområdet.

Høring

Formannskapet i Tysnes kommune stiller spørsmålet om behov for å verne så store areal i en liten kommune, og at vernet vil avgrense ferdselen i området. De foreslår at verneformen landskapsvernområde blir brukt i stedet for naturreservat. De mener at det må legges opp til at de tilstøtende sjøområdene skal kunne brukes som tidligere.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) nevner alle kraftlinjene som går gjennom det foreslåtte verneområdet og beskriver status på linjene og sjøkablene og om de trenger oppgradering snart. Mener forskriften dekker de behov en har for drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer. SKL AS har konsesjon på eksisterende kraftlinjer i foreslått verneområde. Informerer om pågående arbeid med å fjerne en av høyspentlinjene over Ånuglo og med ilandføringshus for sjøkabel i Fruøyvika på Florneset.

Statens landbruksforvaltning (SLF) merker seg at det ikke er gjort et generelt unntak fra verneforskriften for utsetting av saltstein og ber om at dette blir vurdert.

Bergen og omland friluftsråd (BOF) har ansvar for drift av friluftsområdet på Ånuglo. De er fornøyd med at Ånuglo skal sikres som et naturvernområde for almenheten. Videre er de fornøyd med at friluftsliv fortsatt skal være en viktig brukerinteresse i verneområdet. BOF meiner det er viktig at det blir utarbeidet en plan for tilrettelegging og informasjon. De vil unngå at det oppstår problem når friluftsbrukerne møter sterke avgrensinger i forhold til naturvernformålet ved å bruke positive virkemiddel.

Alsaker fjordbruk informerer om sine oppdrettslokaliteter i området, det nærmeste ligger 900 meter fra vernegrensa. Alsaker fjordbruk er skeptiske til virkningene av vernet og at deres framtidige aktivitet skal blir hemma av vernet. De frarår derfor vern.

Fiskeridirektoratet ser positivt på verneforslaget. Har registrert garnplasser rundt området og kaste- og låssettingsplasser i Bekkjarvika og Djupavika. Ber om at forskriften endres: «I § 4 ber vi om at

det takast inn ei bestemming som talar om fiskere sin rett til å utøve fisket som tidlegare og å fortøye slepekast i land, jfr. Havressurslova § 27: x) Utøving av fiske her under feste av not i land. I § 6 ber vi om at det takast inn ei bestemming som sikrar lovleg ferdsel med motorbåt inn mot land i samband med landfeste:

x) Naudsynt motorferdsel på sjø i samband med landfeste av not.»

Fiskarlaget vest har ingen kommentarer til vernet så lenge det ikke vil påvirke eksisterende kaste- og låssettingsplasser på Ånuglo.

FHL Region Sør-Vest Norge frarår vern fordi de mener det kan ødelegge for framtidig utvikling for havbruksnæringen.

Forsvarsbygg foreslår en mindre endring i verneforskriften.

En grunneier lurer på om grunneiere på naboeiendommer vil bli pålagt å fjerne fremmede arter på egen grunn i forbindelse med fjerning av fremmede arter i det foreslåtte verneområdet.

En annen grunneier påpeker at gårdsbruket på Ånuglo har en brønn som ligger på statseiendommen. Forutsetter at de får gjøre vedlikehold og reparasjoner på brønn og vannledning uten at det kommer i konflikt med vernet.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen tilrår at Ånuglo naturreservat blir utvidet til å omfatte hele statseiendommen slik det ble lagt fram i høringsforslaget. Dette vil være et viktig tilskudd til vern av lågereliggende kystnær skog med høge boniteter. Alle disse egenskapene er underrepresenterte i nåværende skogvern. De aktivitetene som blir tatt opp i høringsuttalelsene vil være forenlige med vern, med små justeringer. Naturbasert friluftsliv og tilrettelegging for dette vil være i tråd med vernet. Det er gjort noen små endringer i verneforskriften etter innspill fra høringspartene i høringa. Det er lagt inn en bestemmelse under generelle unntak som åpner for å kunne feste nøter i land ved utøving av fiske. Flere av merknadene er relatert til utøving av fiske eller akvakultur. Den framlagte verneforskriften er ikke til hinder for slik aktivitet, men de nære sjøområdene til deler av Ånuglo og nabøyene inngår i et kandidat område for marint vern. Det blir i så fall en uavhengig prosess i framtida. Ved å opprette et naturreservat på Ånuglo forplikter vi oss til et vesentlig forvaltningsansvar i lang tid framover for å fjerne alle fremmede tre som er planta ut på øyene. Fylkesmannen mener likevel at verneverdiene og historikken gjør det verd å verne dette området. Når skjøtselsarbeid er gjennomført vil Ånuglo med øyene rundt kunne utvikle seg til et helt unikt skogområde med både store naturverdier og symbolverdier.

Utkast til forvaltningsplan ble utarbeidet parallelt med verneforslaget, og var på høring sammen med verneforslaget. Forvaltningsplanen vil bli godkjent når verneområdet er etablert.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet og til foreslåtte endringer i verneforskriften. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Ånuglo, Midtøya, Seløya og Flornes som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 13.10.2000 nr. 1034 om fredning av Ånuglo naturreservat, Tysnes kommune, Hordaland.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Ånuglo, Midtøya, Seløya og Flornes naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 13.10.2000 nr. 1034 om fredning av Ånuglo naturreservat, Tysnes kommune, Hordaland.

Klima- og miljødepartementet tilrår:

Forskrifter om vern for 53 skogområder i fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Hedmark, Oppland, Akershus, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland og Hordaland fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 53).